

Fiskeriets økonomi 2011

Economic Situation of the Danish Fishery 2011

Andersen, Jesper Levring; Ravensbeck, Lars; Nielsen, Max; Laugesen, Frederik Møller;
Nielsen, Rasmus; Andersen, Peder

Publication date:
2011

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Andersen, J. L., Ravensbeck, L., Nielsen, M., Laugesen, F. M., Nielsen, R., & Andersen, P. (2011). *Fiskeriets økonomi 2011: Economic Situation of the Danish Fishery 2011*. Fødevareøkonomisk Institut, Københavns Universitet. Fiskeriets økonomi Bind 2011

Fødevareøkonomisk Institut

Fiskeriets Økonomi 2011

Economic Situation of the Danish Fishery 2011

København 2011

ISBN 1601-5568 (tryk, Fiskeriets Økonomi 2011)
ISBN 1601-7846 (on-line, Fiskeriets Økonomi 2011)

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Sammenfatning	7
Fiskerigrundlaget.....	7
Fiskerflåden.....	8
Fangst og indtjening i fiskeriet 2011	10
Prisudviklingen på fiskeprodukter	13
Fiskeforarbejdningssektorens struktur	14
Analyse af værdikæden for fisk i Danmark.....	15
1. Fiskerigrundlaget.....	19
1.1. Kvoteudviklingen	19
1.2. Kvoteudnyttelse.....	22
2. Fiskerflåden.....	29
2.1. Fiskerflådens størrelse og kapacitet.....	30
2.2. Fiskerflådens aktivitet	32
2.2.1. Den nye fiskeriregulering og flådestruktur	34
2.3. Fiskerflådens ejerforhold og beskæftigelse	37
2.4. Fiskerflådens kvoteudnyttelse	40
3. Fangst og indtjening	45
3.1. Fiskeriets fangstmængde	47
3.2. Fiskeriets fangstværdi.....	50
3.3. Fiskeriets driftsomkostninger	55
3.4. Fiskeriets indtjeningsevne	61
3.5. Fiskeriets arbejdskraft aflønning	65
3.6. Fiskeriets kapital aflønning – bruttooverskud	68
3.7. Fiskeriets rentabilitet	72
4. Prisudviklingen på fiskeprodukter	75
4.1. Metode.....	77
4.2. Skøn over prisudvikling i 2011 for artsgrupper.....	81
4.2.1. Torsk.....	81
4.2.2. Andre torskefisk.....	82

4.2.3.	Dyre fladfisk	82
4.2.4.	Almindelige fladfisk	82
4.2.5.	Sild	83
4.2.6.	Makrel	83
4.2.7.	Rejer	84
4.2.8.	Jomfruhummer	84
4.2.9.	Muslinger	85
4.2.10.	Industrifisk	85
5.	Fiskeforarbejdning	87
5.1.	Fiskeforarbejdningssektorens struktur	87
5.2.	Historisk produktion og økonomi	93
5.2.1.	Produktion	93
5.2.2.	Bruttoindtægt	96
5.2.3.	Driftsomkostninger	99
5.2.4.	Indtjening	100
5.2.5.	Arbejdskraft aflønning	101
5.2.6.	Kapital aflønning	102
5.2.7.	Rentabilitet	104
6.	Analyse af værdikæden for fisk i Danmark	107
6.1.	Indledning	107
6.2.	Beskrivelse af den danske fiskeværdikæde	109
6.2.1.	Den samlede handel med fisk til konsum	111
6.2.2.	Forbruget af fisk i Danmark	115
6.3.	Økonomien i værdikæden for 2008	118
6.4.	Optimeringspotentialer i den danske værdikæde	126
6.4.1.	Markedsstruktur og prisdannelse i den internationale værdikæde for fisk	127
6.4.2.	Anvendelse af markedsmagt i den danske værdikæde for fisk	130
6.4.3.	Eksternaliteter på internationale fiskemarkeder	147
6.4.4.	Manglende information i den danske værdikæde for fisk	149
7.	For mange om for lidt	157
	(Genoptryk af Jens Warmings artikel fra 1911)	
	Summary	190

Forord

Fiskeriets Økonomi 2011 belyser i lighed med tidligere år den forventede økonomiske situation for dansk fiskeri i 2011 for henholdsvis den danske fiskerflåde og den danske landbaserede fiskeforarbejdningsindustri.

Det analytiske udgangspunkt tages i de rammer, der fastlægges af de vedtagne ”Total Allowable Catches” (TAC’er) og fiskekvoter for 2011. Den anvendte struktur for den danske fiskerflåde er baseret på fartøjsoplysninger og oplysninger om fiskeriet i tidligere år. På grundlag af de senest tilgængelige regnskabsoplysninger for den danske fiskerflåde fra Danmarks Statistik og skøn over den forventede prisudvikling for en række fiskeprodukter foretages der beregninger over fiskeriets forventede økonomiske resultater i 2011.

I kapitel 1 analyseres fiskerigrundlaget for den danske fiskerflåde i 2011, herunder de tildelte kvoter og forventede kvoteudnyttelser. Dernæst analyseres i kapitel 2 fiskerflådens størrelse, fordeling på økonomiske størrelsesklasser og en række af flådens karakteristika. Kapitel 3 belyser den forventede fangst og indtjening i 2011 for den samlede fiskerflåde og for den kommercielle del af flåden. I kapitel 4 belyses den forventede prisudvikling i 2011 på centrale fiskeprodukter. Udviklingen i den landbaserede fiskeforarbejdningsindustri er belyst i kapitel 5.

Fisk går gennem en række led fra den fanges/opdrættes til den slutteligt lander på forbrugernes spisebord. Både fiskernes, forarbejdningsindustrien, engroshandlere, samt fiskehandlere og supermarkeder skal tjene penge og prisen fordobles derfor flere gange undervejs. Det første specialkapitel analyserer den danske værdikæde for fisk, herunder hvordan priserne dannes og hvem der tjener pengene. Det vurderes også om kæden kan effektiviseres gennem konkurrenceforøgelse, bedre forvaltning af fiskeri og akvakultur, samt gennem tilvejebringelse af mere information til forbrugerne.

Fiskeriøkonomiens første artikel blev skrevet af danskeren Jens Warming i 1911, og har derfor 100 års jubilæum i år. Det andet specialkapitel er en gengivelse af artiklen.

Udarbejdelsen af Fiskeriets Økonomi 2011 er blevet koordineret af Jesper Levring Andersen, og bidragsydere til de enkelte kapitler er Lars Ravensbeck, Max Nielsen, Frederik Møller Laugesen, Rasmus Nielsen og Peder Andersen.

Direktør Henrik Zobbe
Fødevareøkonomisk Institut
København, juni 2011

Sammenfatning

Fiskerigrundlaget

Fiskeriregulering og kvoter

Det samlede danske fiskerigrundlag er i 2011 baseret på 30 kvotearter fordelt på 21 forskellige kvotefarvande. I alt er de danske fangstmængder således begrænset af 66 kvoter fordelt med henholdsvis 9 for industrifiskeriet og 57 for konsumfiskeriet. Dertil kommer fangstmængder i blandt andet blåmuslinge- og hesterejefiskeriet, som fastsættes nationalt, samt rejefiskeri der reguleres på licensbasis. Der er i den danske fiskeriregulering siden 2003 sket en række grundlæggende ændringer, hvor individuelle fiskerirettigheder trinvist er blevet indført i hovedparten af den danske fiskerflåde.

Uanset udformningen af den danske fiskeriregulering fastlægger EU's fælles fiskeripolitik de grundlæggende betingelser for det danske fiskeri. Centralt i denne overordnede ramme er fastlæggelsen af "Total Allowable Catches" (TAC'er) og den efterfølgende fordeling på medlemslandene efter princippet om relativ stabilitet.

Fortsat havdage-regulering

Derudover er der ligeledes på EU-niveau vedtaget at anvende indsatsregulering til direkte at regulere de enkelte fartøjers fiskeri som et led i genopretningsplanerne for de vigtige torskebestande i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat. Reguleringen specificerer på grundlag af det anvendte redskab og maskestørrelsen et antal dage, som det enkelte fartøj må være på havet (havadage). Reguleringen med havdage blev i 2009 ændret til et kilowatt-dage system, hvor disse dage er permanent overdragelige. Reguleringen på kilowatt-dage fortsætter i 2011 uændret som i 2010.

Faldende industri-kvoter, ingen kvote for sperling

I 2011 er den samlede kvotemængde for industrifisk på ca. 552 tusinde tons, hvilket er et fald på 10 % i forhold til 2010. Det er endnu ikke afklaret om der vil blive fastsat en kvote for sperling, hvorfor denne kvote er sat til nul. Dette er hovedforklaringen på

den reducerede industrikvote.

Den samlede mængde af konsumkvoter falder 9 %

Der sker ligeledes et fald i den samlede mængde af konsumkvoter fra 2010 til 2011. Samlet er faldet på godt 21 tusinde tons svarende til en nedgang på 9 %, og der er således i 2011 i alt godt 201 tusinde tons kvoteret konsumfisk til rådighed for danske fiskere.

Især kvoterne for makrel og sild falder

Årsagen til tilbagegangen skal primært findes i reducerede kvoter for makrel, som falder med godt 16 tusinde tons eller 40 %. Også sildekvoterne falder væsentligt, hvorimod kvoterne på fladfisk stiger moderat. Torskekvoterne stiger samlet set lidt og bliver i 2011 på 29,5 tusinde tons. Kvoterne stiger i den Østlige Østersø og i mindre grad for Øresund, Bælthavet og Vestlige Østersø, mens der sker et fald i torskekvoten for Nordsøen og Norskehavet, Skagerrak samt Kattegat.

Reduceret fiskerflåde påvirker ikke kvoteudnyttelsen

Den nye demersale regulering har medført en betydelig reduktion i den danske fiskerflåde, og forventes fortsat, om end i mindre grad, at medføre reduktioner i den danske fiskerflåde i løbet af 2011. Dette forventes dog kun i begrænset omfang at påvirke kvoteudnyttelsen.

Idet udnyttelsen af de forskellige industriarter generelt har været på et højt niveau, forventes den samlede kvoteudnyttelse i industrifiskeriet at blive 83 % i 2011.

Fortsat høj udnyttelse af konsumkvoterne

Den samlede kvoteudnyttelse forventes ligeledes høj i konsumfiskeriet, baseret på de historiske erfaringer. En række af de vigtigste kvoter forventes udnyttet 100 %. Set over alle konsumkvoter formodes en udnyttelsesprocent på 84 % i 2011.

Fiskerflåden

Flåden reduceres fortsat

Den danske fiskerflåde blev fra 2009 til 2010 reduceret med 7 fartøjer, således der ved udgangen af 2010 var 2.826 fartøjer.

Dermed fortsætter de tidligere års udvikling, og antallet af fartøjer er reduceret med 45 % eller mere end 2.300 fartøjer siden 1995.

Fysisk eksisterende og potentiel kapacitet

Der skelnes i Fiskeridirektoratets fartøjsregister mellem kapacitet tilknyttet fysisk eksisterende fartøjer, og kapacitet der potentielt kan blive aktiveret ved om- eller nybygning af fartøjer. I 2010 var ca. 76-78 % af kapaciteten målt i tonnage og motor-kraft tilknyttet eksisterende fartøjer, mens de resterende ca. 22-24 % var kapacitet, som potentielt kan aktiveres.

Fysisk eksisterende kapacitet reduceres fortsat; den potentielle stiger

Den samlede fysisk eksisterende tonnage var i 2010 på 66.821 BT, hvilket er en reduktion på 32 % siden 1995. Tilsvarende var den samlede eksisterende motorkraft på 244.444 målt i kilowatt svarende til en nedgang på 43 % siden 1995. Den potentielle kapacitet var således på 21.525 BT og 70.274 kW i 2010 mod 19.722 BT og 64.360 kW i 2009.

Kommercielle fartøjer udgør 24 % af flåden

Flåden er i lighed med tidligere år opdelt i økonomiske størrelsesklasser baseret på de fangstværdigrænser, som anvendes i Fiskeriregnskabsstatistikken udarbejdet af Fødevarøkonomisk Institut. Fartøjerne i den danske fiskerflåde kan således i 2010 inddeles i følgende grupper: 1) fartøjer med fangstværdi over 254.545 kr. (de kommercielle fartøjer), 2) fartøjer med en fangstværdi mellem FOI og momsgrænsen på 50.000 kr., 3) fartøjer med en fangstværdi under momsgrænsen på 50.000 kr., og 4) fartøjer uden fangst.

Beskæftigelsen falder fortsat...

Den samlede beskæftigelse i den kommercielle flåde blev reduceret fra 1.446 personer i 2009 til 1.392 personer i 2010. Siden 1995 er det samlede fald i beskæftigelsen for den kommercielle flåde på 69 %.

...mens kapitalen pr. beskæftiget stiger

Sammenholdes den gennemsnitlige besætningsstørrelse og forsikringsværdi for de kommercielle fartøjer fås et udtryk for kapitalintensiteten. Denne er stigende med fartøjets størrelse. I 2010 havde et fartøj under 12 meter i gennemsnit en kapitalintensitet på 607 tusinde kroner, mens et fartøj over 40 meter hav-

de en kapitalintensitet på 9.129 tusinde kroner. Den gennemsnitlige kapitalintensitet for alle kommercielle fartøjer var på 2.429 tusinde kroner pr. beskæftiget. Dette er en betydelig stigning i forhold til 2009, og det er den højeste kapitalintensitet observeret siden 1995, hvor den var på 1.016 tusinde kroner.

Fangst og indtjening i fiskeriet 2011

Alle fartøjer er omfattet af fangstprognosen

Prognosen for fiskeriets økonomi omfatter hele den aktive del af den danske fiskerflåde. Selvom de ikke-kommercielle fartøjer har en vis betydning for fiskeriet på enkelte centrale konsumkvoter, svarer de kommercielle fartøjers andel af de samlede fangster fortsat til over 99 % af mængderne og 98 % af værdien i 2010.

Fald i fangstmængder i 2011

især pga. fravær af sperlingekvoter

Den samlede fangstmængde i 2011 er beregnet til 667 tusinde tons, hvilket er et fald på mere end 19 % i forhold til 2010 og 13 % mindre end gennemsnittet for 2008-2010. For de kommercielle fartøjer forventes en samlet fangstmængde på 664 tusinde tons i 2011, svarende til et fald på 15 % i forhold til mængderne i 2010. Årsagen til faldet i den nuværende nul-kvote for sperling.

Prisudviklingen forventes at påvirke den samlede fangstværdi negativ med 14 %...

Hvis prisniveauet i 2011 svarer til det observerede i 2010 vil fangstværdien i 2011 for alle fartøjer falde med 14 % til 2.588 mio. kroner. Tages der hensyn til den forventede prisudvikling i 2011 falder den totale fangstværdi med 11 % til 2.661 mio. kroner.

hvilket påvirker de kommercielle fartøjer negativt med over 12 %

Fangstværdien for de kommercielle fartøjer forventes at falde med 342 mio. kr. eller over 12 % til et niveau på 2.531 mio. kroner, når priserne antages uændret i forhold til 2010. Når der tages hensyn til den forventede prisudvikling vil fangstværdien falde med 265 mio. kr. til 2.608 mio. kr. svarende til en nedgang på ca. 9 %.

Fiskeriregnskabsstatistikken

Prognosen for driftsomkostningerne udarbejdes på grundlag af Fiskeriregnskabsstatistikken udgivet af Danmarks Statistik. På nuværende tidspunkt eksisterer der omkostningsinformationer for 2009 og årene tilbage. Derfor er det nødvendigt at fremskrive for årene 2010 og 2011. Dette gøres ved anvendelse af fiskeriets udvikling, inflationen og brændstofpriserne.

Opdeling af omkostninger

Omkostningerne opdeles i tre hovedgrupper, som er 1) driftsomkostninger før aflønning af arbejdskraft og kapital, 2) aflønning af arbejdskraft og 3) aflønning af kapital, herunder afskrivninger. I den første omkostningsgruppe udgør brændstof-, vedligeholdelses- og salgsomkostningerne de mest betydende poster.

Brændstofpriserne ventes at stige kraftigt i 2011 ...

Priserne på brændstof var i 2010 væsentligt højere end de observerede priser i 2009, og der forventes yderligere stigninger i 2011. En udvikling fra indeks 138 i 2009 over indeks 178 i 2010 til indeks 219 i 2011. Brændstofomkostningerne udgjorde i gennemsnit omkring 30 % af et fartøjs samlede driftsomkostninger i 2009 og forventes i 2010 og 2011 at udgøre henholdsvis 32 % og 38 %. De gennemsnitlige brændstofomkostninger pr. fartøj forventes i 2011 at stige til 592 tusinde kroner mod 468 tusinder kroner i 2010.

hvorfor brændstofomkostningerne stiger**Driftsomkostningerne stiger samlet set kraftigt i 2011**

Den forventede gunstige udvikling i brændstofpriserne har en betydning i forhold til størrelsen af de gennemsnitlige driftsomkostninger pr. fartøj, der ventes at stige i 2011. De gennemsnitlige driftsomkostninger forventes således at stige til omkring 1.561 tusinde kroner i 2011, når der tages hensyn til den forventes prisudvikling, og til 1.557 tusinde kroner når priserne antages uændret i forhold til 2010. Dette er en stigning på 7 % i forhold til 2010 og hele 77 % i forhold til gennemsnittet for 2007-2009.

Indtjeningssevnen falder i 2011 med 19 % i forhold til 2010

Indtjeningssevnen angiver overskuddet til aflønning af arbejdskraft og kapital. Denne forventes i gennemsnit pr. fartøj at være på 2,2 mio. kr. i 2011, når der tages hensyn til prisændringer. Dette er en nedgang på 19 % både i forhold til 2010 men en fremgang på næsten 83 % i forhold gennemsnittet for perioden

2007-09. De store variationer i indtjeningssevnen ses især for fartøjsgrupper over 24 meter. Årsagen til de store udsving i indtjeningssevnen skal primært findes i et stort makrel- og industrifiskeri i 2010.

Fremgang i aflønningen af besætningen i forhold til 2007-09

Aflønningen af besætningerne sker oftest som en procentandel af fangstværdien, eventuelt fradraget visse omkostninger. Idet den gennemsnitlige fangstværdi pr. fartøj forventes at falde i 2011 for de kommercielle fartøjer, betyder dette også en nedgang i den gennemsnitlige aflønning af besætningen. Faldet er på 7 % til 1.320 tusinde kroner i 2011 mod 1.417 tusinder kroner i 2010, når der tages hensyn til prisudviklingen. Var der ikke taget hensyn til prisudviklingen, ville besætningsaflønningen derimod være faldet med 8 % i gennemsnit pr. fartøj til omkring 1.297 tusinde kroner. Besætningsaflønningen forventes dog at stige markant med 81 % i forhold niveauet for perioden 2007-2009, hvor denne i gennemsnit var på 730 tusinde kroner pr. fartøj.

Indtjeningssevne eller bruttooverskud?

Indtjeningssevnen anses som værende den bedste indikator for den økonomiske udvikling for de små fartøjer under 12 meter, fordi deres lønandel kan være overvurderet grundet deres særlige arbejdskraftsammensætning med en ejer delvis suppleret med en medhjælp.

For fartøjerne over 12 meter er bruttooverskuddet derimod den foretrukne økonomiske indikator. Bruttooverskuddet er defineret som indtjeningssevnen fradraget aflønningen af arbejdskraften. Dermed haves overskuddet til aflønning af den investerede kapital.

Fald i bruttooverskud i forhold til 2010, men højere end i 2007-09

Det samlede bruttooverskud forventes at øges i 2011 i forhold til basisperioden 2007-09, hvor det i gennemsnit var på 489 mio. kroner, mens det i 2011 ventes at stige til 586 mio. kroner, når der tages hensyn til prisændringer og 524 mio. kroner, hvis prisændringer ikke medregnes. Til sammenligning var det i 2010 på 849 mio. kroner.

Rentabilitet lavere end i 2010 men fremgang fra 2007-09

Sammenholdes fartøjernes bruttooverskud med deres forsikringsværdi fremkommer et udtryk for rentabiliteten, som således angiver forrentningen af den investerede kapital. Den gennemsnitlige rentabilitet var i 2009 og 2010 på henholdsvis 13 % og 27 %. Denne ventes at blive 19 % i 2011, når der tages hensyn til prisændringer. Anses en rentabilitet på 7 % som værende minimumsafkastet og 10-11 % som niveauet for at skabe interesse for investeringer i fiskeriet, og dermed en fornyelse af flåden, er der fortsat grund til optimisme i fiskeriet.

Regulering og rentabilitet

Selvom den nye regulering af det demersale fiskeri har medført en betydelig tilpasning i den danske fiskerflåde, ventes der således kun at ske en mindre forbedring i rentabiliteten i 2011 i forhold til basisperioden 2007-09. Eventuelle gevinster som følge af den øgede anvendelse af individuelle fangstrettigheder samt lidt forbedrede fangstværdier modsvares overvejende af lidt højere omkostninger. En række fartøjsgrupper har derfor fortsat en rentabilitet på et uholdbart niveau.

Samtidig skal det bemærkes, at der sker en overvurdering af rentabiliteten for fartøjerne omfattet af reguleringen med enten individuelle omsættelige kvoter (IOK) eller fartøjskvoteandele (FKA). Dette skyldes at anvendelsen af forsikringsværdien som udtryk for kapitalværdien undervurderer de samlede investeringer, der bør omfatte værdien af IOK'erne og FKA'erne.

Prisudviklingen på fiskeprodukter

Priserne på fiskeprodukter både falder og stiger

Prisudviklingen på fisk er af central betydning for indtjeningen i fiskeriet. Skønnene over prisudviklingen tager udgangspunkt i det forventede udbud på verdensmarkedet opdelt på grupper af fiskearter. På basis af dette vurderes prisen i 2011 at falde for torsk, andre torsk og almindelige fladfisk (10 %) samt dyre fladfisk og makrel (5 %), mens prisen stiger for rejer og muslinger (5 %), jomfruhummer og industrifisk (10 %) og sild (25 %).

Udbuddet forårsaget af kvotefastsættelse er den vigtigste årsag til prisændringer

Flere forhold kan forklare prisudviklingen, men især udviklingen i udbuddet er vigtig. Udbuddet er bl.a. bestemt af kvoterne, og i 2011 stiger kvoterne på blandt andet torsk, hvor fiskeriet i Barentshavet er vigtigt. Udbuddet på andre arter er faldet, det gælder f.eks. de norske atlantiskandiske sild, derudover ligger udbuddet af laks fortsat lavt i den Chilenske akvakultur. Modsat vil stabiliseringen af finanskrisen og den deraf svagt stigende efterspørgsel presse priserne på især luksusvarer i opadgående retning.

Fiskeforarbejdningssektorens struktur

118 firmaer i fiskeforarbejdningssektoren

I 2008 var der 118 firmaer i den danske fiskeforarbejdningssektor, hvoraf 113 forarbejdede konsumfisk og 5 industrifisk. Tilsammen beskæftigede fiskeforarbejdningssektoren 3.986 fuldtidsbeskæftigede. 78 % af firmaerne beskæftigede mindre end 50 fuldtidsbeskæftigede, mens kun 8 % beskæftigede mere end 100.

Faldende antal arbejdssteder og beskæftigelse

Den strukturelle udvikling i fiskeforarbejdningssektoren er karakteriseret ved et fald i antallet af arbejdssteder fra 254 i 1995 til 138 i 2008. Antallet af fuldtidsbeskæftigede faldt i samme periode fra 6.822 til 3.986. Den gennemsnitlige størrelse på arbejdsstederne målt ved antallet af fuldtidsbeskæftigede steg fra 27 til 29 pr. arbejdssted.

6 underbrancher

I analysen af fiskeforarbejdningssektoren opdeles firmaerne på 6 underbrancher efter anvendelse af fiskearter samt produktformen for de producerede varer.

Underbranchen ”Blandet forarbejdning” er den største

Underbranchen ”Blandet forarbejdning” er med en omsætning på 3,7 mia. kr. og 685 fuldtidsbeskæftigede i 2008 omsætningsmæssigt den største. Underbranchen ”Laksefisk” med 1.197 fuldtidsbeskæftigede og en omsætning på 2,5 mia. kr. er næststørst omsætningsmæssigt. Underbranchen ”Rejer og muslinger” er med en omsætning på 0,9 mia. kr. og 202 fuldtidsbeskæftigede.

de den mindste. Imellem er underbrancherne ”Fiskemelsfabrikker” med en omsætning på 2,2 mia. kr. og 303 fuldtidsbeskæftigede, ”Torske- og fladfisk” med en omsætning på 1,7 mia. kr. og 853 fuldtidsbeskæftigede samt ”Sild og makrel” med 1,5 mia. kr. i omsætning og 746 fuldtidsbeskæftigede.

Høj rentabilitet i underbranchen ”Rejer og musling” i 2008

Rentabiliteten var i 2008 størst i underbrancherne ”Rejer og muslinger”, ”Fiskemelsfabrikkerne” og ”Laksefisk” med en forrentning på henholdsvis 57 %, 16 % og 11 % af kapitalapparatets værdi. Rentabiliteten var lavest i underbranchen ”Torske- og fladfisk” og ”Blandet forarbejdning”, hvor rentabiliteten var negativ med henholdsvis -26 % og -1 %. Underbranchen ”Sild og makrel” havde en rentabilitet på 2 %. Underbranchen ”Rejer og muslinger” har således en relativt høj rentabilitet, hvorimod underbrancherne ”Torske- og fladfisk”, ”Blandet forarbejdning” og ”Sild og makrel” i 2008 havde en uholdbar lav rentabilitet sammenlignet med et alternativafkast på 7 %.

Udvikling i 2009-2010

Antallet af faglige enheder faldt fra 65 i 2009 til 58 i 2010. Produktionen af konsumfisk faldt med 11 % i 2010 i forhold til 2009. Produktionen af fiskemel og -olie var stort set uændret fra 2009 til 2010. I 2010 steg produktionen baseret på rejer og muslinger i forhold til 2009, hvor produktionen baseret på de øvrige arter faldt. Endvidere faldt produktionen af samtlige produktformer.

Analyse af værdikæden for fisk i Danmark

Formål

Formålet med dette års specialkapitel er at analysere værdikæden for danske fisk fra ”hav til mav”, herunder prisdannelse og avancernes fordeling gennem kæden. Formålet er endvidere at vurdere, hvordan værdikæden kan effektiviseres.

Fiskeværdikæden beskrives fra landing til forbrug

Beskrivelsen af den danske fiskeværdikæde følger værditilvæksten for fiskeprodukter fra fiskernes landinger, til varerne bliver købt af forbrugerne i detailledet. Slutprodukterne der fokuseres

på er følgende: Fersk torsk og rødspætte, frosset torskefilet, røget laks, frosne rejer og marineret sild. Den betragtede periode omfatter årene fra 2003 til 2010 samt de første måneder af 2011. Der udarbejdes en detaljeret analyse for 2008.

Stor import og eksport af konsumfisk. Detailomsætning på 4 mia.

Tilgangen af konsumfisk var i alt på ca. 1 mio. tons i 2008. Det samlede forbrug var på i alt 127 tusind tons. Både importen og eksporten er store. Den samlede tilgang har en værdi på ca. 13 mia. kr., mens værdien af eksporten og detailomsætningen er på hhv. 17 mia. kr. og 4 mia. kr. Supermarkederne står for 85 % af omsætningen i detailledet, mens fiskehandlerne står for de resterende 15 %. Værditilvæksten er samlet set størst i fiskeindustrien, 1,6 mia. kr., efterfulgt af fiskeriet med 1,4 mia. kr.

Forbrug af fiskeprodukter på mellem 4 og 5 mia. kr.

Forbruget af fiskeprodukter er på mellem 4 og 5 mia. kr. i 2008. Forbruget af laksefisk er størst, efterfulgt af torskefisk og herefter rejer, sild og fladfisk, som er næsten lige vigtige. Forbruget af tilberedte/konserverede produkter er størst, efterfulgt af fersk fisk, mens forbruget af frosne, fileterede og røgede/saltede/tørrede produkter er mindre.

Fiskeforbrug på ca. 20 kg pr. indbygger

Fiskeforbruget i Danmark for 2008 er beregnet til 127.300 tons fisk opgjort i levende vægt, svarende til ca. 20 kg pr. indbygger. Det formodes, at der er tale om en vis fremgang i fiskeforbruget i mængder for de seneste år.

Overskudsgraden er generelt lav for de undersøgte brancher

Overskudsgraden er for 2008 beregnet for involverede brancher, og det bemærkes, at overskudsgraderne er lave. Fiskeriet skiller sig ud ved en noget højere overskudsgrad end de øvrige erhverv, specielt gælder det for de store fartøjer over 40 m.

De største prisstigninger ses for de ferske produkter, hel torsk og hel rødspætte

Generelt ses de største prisstigninger gennem værdikæden for de ferske produkter, hel torsk og hel rødspætte, og således også det største samlede overskud genereret i værdikæden. For tre af de andre produkter; røget laks, frosset torskefilet og frosne rejer, især de to sidstnævnte, ses mere moderate prisstigninger og samlet set et lavere overskud. Formentlig spiller det en rolle, at prisen på disse tre produkter dannes på et international marked,

og det er muligt at importere lignende varer, hvis prisen bliver for høj.

Det samlede overskud skabt i værdikæden er beskedent i forhold til endelig forbrugerpris

For alle de 6 undersøgte fiskeprodukter gælder, at det samlede overskud, der skabes i værdikæden er af beskeden størrelse i forhold til den endelige forbrugerpris. Overordnet set modtager detailledet den største andel af det samlede overskud genereret i værdikæden. Fiskerne har dog den næsthøjeste andel relativt set, mens forarbejdningen vurderes at være det led, der er mest presset på overskuddet.

Frie markeds kræfter sikrer effektivitet i kæden, men markedsfejl skal imødegås

Analysens udgangspunkt er, at de frie markeds kræfter sikrer effektivitet i kæden uden intervention fra den offentlige sektor, når der ikke er markedsfejl. Såfremt der er markedsfejl i form af manglende konkurrence, ufuldkommen information eller eksterenalteter, kan værdikæden effektiviseres.

Fiskepriser internationalt bestemt

Værdikæden for fisk er international, og Danmark er en integreret del af kæden. Priser på fisk bestemmes internationalt af udbud, efterspørgsel og valutakurser, ikke af danske forhold.

Tre supermarkeds kæder har potentielt markeds magt ift. leverandører

Tre supermarkeds kæder dominerer dansk dagligvaresalg inkl. fisk med en markedsandel på 91 %. Den høje koncentration giver markeds magt, men i salget vurderes den ikke at kunne udnyttes, da forbrugerne søger mod kædernes discountbutikker, hvis priserne bliver for høje. Hver af kæderne køber fælles ind, hvilket indebærer, at den reelle koncentration er større overfor fiskeleverandører end over for forbrugerne. Fiskeindustrien kan delvis imødegå supermarkeds kæderne ved at fokusere på tilgængelighed.

... men ingen væsentlige indikationer på anvendelse af markeds magt i værdikæden

Forrentningen i hele værdikæden for fisk i Danmark er lav og peger ikke på manglende konkurrence, dog muligvis med undtagelse af den ekstraordinært lave forrentning i fiskeindustrien, som bl.a. kan være forårsaget af pres i de dominerende supermarkeds kæders indkøb. Købekraftspariteter peger på, at forbrugerne ikke betaler mere for fisk end i sammenlignelige lande, når der ses bort fra forskelle i momssatser. Priserne på en række

af de vigtigste fiskeprodukter udvikler sig nogenlunde ens over tid gennem værdikæden, avancerne er forholdsvis konstante, og der er ikke væsentlige indikationer på ineffektiv prisdannelse, dog bortset fra fersk rødspætte, hvor avancerne er stigende i en gros- og/eller detailhandelen. Dette kan skyldes en ineffektiv prisdannelse eller forsinkelse i pristransmissionen gennem værdikæden.

Ikke behov for konkurrence forbedrende tiltag i fiskeværdikæden

Offentlige konkurrenceforbedrende foranstaltninger med henblik på at effektivisere værdikæden formodes derfor unødvendige. Det er dog usikkert, om supermarkedskæderne anvender markedsmagt over for fiskeleverandører, hvorfor dette foreslås undersøgt nærmere.

Bedre global forvaltning kan forøge effektiviteten i værdikæden

Korrektion af eksternaliteter kan forøge effektiviteten i værdikæden for fisk gennem forbedret forvaltning af fiskeri og akvakultur. Danske forbrugere vil dog alene mærke effektivitetsforbedringer, såfremt forvaltningen forbedres globalt, da Danmark udgør en integreret del af de internationale fiskemarkeder.

Information kan både forøge, og reducere, effektiviteten i værdikæden

Tilvejebringelse af information til forbrugerne om fangstplads, fiskerimetode og om fisk stammer fra bæredygtigt forvaltede fiskerier kan effektivisere værdikæden for fisk, såfremt betalingsvilligheden for informationerne overstiger omkostningerne. Er dette tilfældet, kan fiskerne "sælge" informationer. Er dette ikke tilfældet, vil tilvejebringelse være samfundsøkonomisk uhensigtsmæssigt. Såfremt information ønskes tilvejebragt, er det vigtigt at målrette sporbarhedssystemer præcis mod, hvad forbrugerne ønsker, og ikke yderligere, såvel som det er vigtigt at bygge videre på eksisterende dokumentationssystemer, som fx allerede er opbygget til fiskerikontrol.

1. Fiskerigrundlaget¹

Dansk fiskeriregulering og EU's fælles fiskeripolitik

Fiskerigrundlaget for dansk fiskeri er fastlagt gennem den fælles EU fiskeripolitik (som blev revideret med virkning fra 2003), der omfatter de grundlæggende betingelser for fiskeriet i EU's medlemslande. Overordnet set er dansk fiskeri i 2011 således fortsat underlagt et TAC/kvote-system, kombineret med en fartøjsbaseret regulering af kilowattdage.

Fiskerigrundlaget i 2011

Det samlede danske fiskerigrundlag er i 2011 baseret på 30 kvotearter fordelt på 21 forskellige kvotefarvande. I alt er de danske fangstmængder således begrænset af 66 kvoter fordelt med henholdsvis 9 for industrifiskeriet og 57 for konsumfiskeriet. Dertil kommer fangstmængder i blandt andet blåmuslinge- og hesterejefiskeriet, som fastsættes nationalt.

Nationale forvaltningsprincipper

På nationalt plan er der siden 2003 sket en række grundlæggende ændringer i fiskerireguleringen med tildeling af individuelle fiskerirettigheder til hovedparten af den danske fiskerflåde. Således reguleres det pelagiske fiskeri med individuelle omsættelige kvoter, det demersale konsumfiskeri med fartøjskvoteandele samt muslinge- og østersfiskeriet med fartøjstilladelsesandele. Disse reguleringsændringer har påvirket flådestrukturen markant og gør det fortsat, selvom tilpasningerne efterhånden ventes at aftage og finde et naturligt niveau. Reguleringen på kilowattdage forsætter uændret som i 2010.

1.1. Kvoteutviklingen

Anvendelse af fangster

De danske fangster af konsumfisk anvendes direkte som spise-fisk i fersk eller forarbejdet form. Industrifisk anvendes til produktion af fiskemel og fiskeolie, der bruges til høj kvalitetsfoder i akvakultur og i landbrugets dyreproduktion. Fiskeolien har en

¹ Dette kapitel er udarbejdet af Lars Ravensbeck og Jesper Levring Andersen.

række højteknologiske anvendelsesområder inden for animalske olier.

Den samlede kvotemængde og kvotebytter

Den samlede danske kvotemængde er i 2011 på omkring 753 tusinde tons, jf. bilagstabel 1.1. Denne mængde kan dog ændre sig i løbet af året, hvis der foretages kvotebytter efter aftale med andre nationer. Mulighederne og betydningen af kvotebytter er tidligere blevet behandlet i specialkapitlet i Fiskeriets Økonomi 2009.

Den samlede kvote for industrifisk falder med 8 %

Kvoterne for industrifisk giver i 2011 i alt mulighed for at fange 552 tusinde tons, jf. tabel 1.1, hvilket er et fald på 60 tusind tons, der svarer til en nedgang på 10 % i forhold til 2010. Det skyldes et fald for brisling samt ikke mindst en endnu ikke fastsat kvote for sperling. Faldet modsvares delvis af en stigning for tobis og hestemakrel samt en kvote for havgalt.

Udvikling i kvoterne for industrifisk

Kvoterne for industrifisk har historisk udgjort hovedparten af den samlede danske kvotemængde, og udgør 73 % i 2011, men kvoterne har dog varieret markant i de senere år. Dette skyldes primært de særlige omstændigheder i tobisfiskeriet; men kvoterne for de øvrige industriarter har også varieret væsentligt.

Tabel 1.1. Kvoter på industrifisk (tons)

	2008	2009	2010	2011
Blåhvilling	26.465	5.844	2.035	1.163
Brisling	227.678	237.264	226.952	203.3878
Havgalt	-	-	-	7.900
Hestemakrel	12.966	20.570	11.657	28.588
Sperling	114.616	116.279	75.866	-
Tobis	350.087	312.516	296.798	311.324
I alt	731.812	692.473	613.308	552.362

Anm.: Der anvendes de kendte kvoter pr. 29. marts 2011.

Konsumkvoterne ned med 9 %

Kvoterne for konsumfisk er værdimæssigt de vigtigste for dansk fiskeri, hvor industrikvoterne er det mængdemæssigt. Det samlede kvoteniveau for konsumfisk reduceres med 21 tusinde tons

fra 222 tusinde tons i 2010 til 201 tusinde tons i 2011, jf. tabel 1.2. Dette svarer til en reduktion i konsumkvoterne på 9 % fra 2010 til 2011.

Kvoten for makrel og i mindre grad sild falder

Reduktionen i den samlede kvote for konsumfisk fra 2010 til 2011 skyldes fortrinsvis et betydeligt fald i makrelkvoterne på mere end 16 tusinde tons samt et fald i sildekvoten på knap 5 tusinde tons, som dermed fortsætter tendensen fra tidligere år. Også kvoterne på torskefisk, hummer, dybvandsrejer og andre arter falder i et mindre omfang fra 2010 til 2011, hvorimod en stigning observeres fladfisk og Grønlandsrejer.

Tabel 1.2. Kvoter på konsumfisk (tons)

	2008	2009	2010	2011
Torskefisk	46.826	46.949	47.773	46.761
- heraf torsk	25.540	26.487	29.226	29.548
Fladfisk	27.592	27.698	26.518	28.423
- heraf rødspætte	22.211	22.484	21.440	23.657
- heraf tunge	1.546	1.331	1.425	1.186
Sild	108.488	94.553	82.931	78.474
Makrel	26.916	30.732	41.489	25.047
Dybvandsrejer	7.442	8.483	7.361	5.921
Jomfruhummer	6.742	6.792	6.767	6.162
Andre arter ¹⁾	4.108	4.074	4.197	3.769
Grønlandsrejer	6.300	6.064	4.800	6.432
I alt	234.414	225.345	221.836	200.989

Anm.: Der anvendes de kendte kvoter pr. 29. marts 2011.

Noter: 1) Gennemsnitsvægten af en laks er sat til 4,5 kg.

Torskekvoterne fortsat centrale for dansk fiskeri...

Torskekvoterne er trods de væsentlige reduktioner frem til 2008 fortsat af central betydning for dansk fiskeri. Sammen med kvoterne for andre torskefisk og fladfisk i de betydningsfulde flerartsfiskerier i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat udgør de et vigtigt indtægtsgrundlag for dansk fiskeri.

og stiger svagt i 2011

Fra 2010 til 2011 er der sket en lille stigning i den samlede kvote for torsk, jf. tabel 1.3. Torskekvoterne stiger i den Østlige Østersø og i mindre grad for Øresund, Bælthavet og Vestlige Østersø, hvorimod der sker et fald i torskekvoten for Nordsøen

og Norskehavet, Skagerrak samt Kattegat. Samlet set observeres, at udviklingen med faldende torskekvoter nu er vendt til en fremgang på 16 % fra 2008 til 2011.

Tabel 1.3. Torskekvoterne fra 2008 til 2011 (1.000 tons)

	2008	2009	2010	2011	%-ændring 2008-2011
Nordsøen og Norskehavet (EU)	3.906	4.753	6.098	4.592	18
Skagerrak	2.594	3.374	3.860	3.078	19
Svalbard		11			
Kattegat	465	359	270	118	-75
Østlige Østersø (EU-zone)	7.612	8.602	10.862	12.954	70
Øresund, Bælthavet og Vestlige Østersø (EU-zone)	10.963	9.388	8.176	8.806	-20
I alt	25.540	26.487	29.266	29.548	16

Anm.: Der anvendes de kendte kvoter pr. 29. marts 2011.

Fangsten af ukvoterede arter

En række arter er ikke underlagt TAC/kvoter, herunder hesterejer, østers og blåmuslinger. For disse arter antages fangsten i 2011 at være lig gennemsnittet for årene 2008 til 2010.

1.2. Kvoteudnyttelse

En række faktorer kan påvirke udnyttelsen af de respektive kvoter. Generelt kan faktorerne opdeles i tre hovedgrupper: 1) biologiske, 2) politiske og 3) økonomiske.

Biologiske faktorer

Det biologiske rådgivningsgrundlag er generelt behæftet med usikkerhed, som indebærer, at kvoterne i nogle år ikke er i overensstemmelse med de faktiske fiskerimuligheder. Årsager hertil kan eksempelvis være klimatiske forhold og fejlagtig information om fangster.

Politiske faktorer

Det er de enkelte medlemslande, som selv forvalter udnyttelsen af de tildelte kvoter, og som derfor fastlægger og administrerer fangstreglerne gennem året. Den danske regulering baserer sig i

høj grad på brugen af individuelle rettigheder. Den enkelte fisker er dog fortsat afhængig af Fiskeridirektoratets udmeldinger af de tilladte fangstmængder. Størrelsen af disse er afhængige af kvoternes størrelse, der kan ændrer sig i løbet af året som følge af eksempelvis bytter. Dette kan påvirke mulighederne for at opfiske de tildelte kvoter.

Økonomiske faktorer

Økonomiske forhold i fiskeriet kan også påvirke kvoteudnyttelsen. Fiskeren må generelt forventes at søge den størst mulige indtjening fra sit fiskeri, givet priserne på fisk, omkostningerne og eventuelle reguleringsmæssige restriktioner. Idet fiskeriet som hovedregel ikke kan målrettes på en enkelt art, vil kravet om, at hver enkelt kvote ikke må overskrides, føre til, at kvoterne samlet ikke altid kan udnyttes fuldt ud.

Kilowattdage reguleringen

Reguleringen på kilowattdage kan i nogle tilfælde være begrænsende for fiskeriet i 2011. Det er dog svært med sikkerhed at vurdere, hvilke farvande og kvoter der i særlig grad vil blive påvirket heraf. Idet en eller anden form for regulering på havdage har været i kraft siden 2003, vil de anvendte data i nogen grad reflektere dette.

Udnyttelsen af kvoter reguleret med FKA eller IOK

Kvoteudnyttelsen for arter reguleret med individuelle rettigheder enten i form af fartøjskvoteandele (FKA) eller individuelle omsættelige kvoter (IOK) ventes at blive påvirket positivt heraf. Årsagen hertil kan begrundes med en forbedret mulighed for at planlægge fiskeriet, samt det faktum at fiskerne i højere grad ønsker at udnytte deres tildelte fangstmængder. Dette kan dog påvirkes af de faktuelle fiskeri- og vejrforhold.

Beregning af kvoteudnyttelse

Beregningerne af kvoteudnyttelsen for 2011 er baseret på en af de tre følgende metoder: 1) beregning af den gennemsnitlige kvote-udnyttelse i de seneste tre år, 2) vurdering af kvotens absolutte størrelse i 2011 i forhold til kvoten og fiskeriets normale omfang i det forudgående år og 3) kvoteudnyttelsen i det forudgående år. Den første metode anvendes som udgangspunkt. For de bestande, hvor kvoternes absolutte størrelse har ændret sig markant, baseres skønnet over kvoteudnyttelsen i stedet på den

anden metode. Den tredje metode anvendes, hvor de aktuelle forhold betragtes som mest betydende for kvoteudnyttelsen. De anvendte forventninger til kvoteudnyttelse for alle bestande er vist i bilagstabel 1.2.

Udnyttelsen af industrifiskekvoterne varierer meget

Den samlede kvoteudnyttelse i industrifiskeriet har før 2006 generelt været omkring 50 %, men der har været meget stor forskel på udnyttelsesgraden af de enkelte kvoter over tid, jf. tabel 1.4. Dette har ændret sig i de senere år, ikke mindst grundet den særlige situation i tobisfiskeriet, hvor udnyttelsesprocenten nu er kommet tæt på 100 % mod tidligere 30-40 % samt forholdsvis høje udnyttelsesgrader for den anden meget vigtige art, brisling. Udnyttelsesgraden faldt dog igen i 2008 til 60 % for så at stige til 78 % og yderligere til hele 97 % i 2010, da alle industriarterne blev udnyttet tæt på det maksimale i dette år.

Forventet kvoteudnyttelse for industrifisk på 83 %

Forventningerne til udnyttelsesgraden i industrifiskeriet i 2011 baseres i hovedsagen på gennemsnitlige udnyttelsesprocenter for de enkelte bestande i de seneste tre år. Af tabel 1.4 fremgår det, at der for de fleste farvande kan forventes moderat til høje kvoteudnyttelser af industrifisk for 2011, og den samlede kvoteudnyttelse forventes at blive 83 %.

Tabel 1.4. Kvoteudnyttelse 2008-2010 og forventet udnyttelse i 2011 for udvalgte industriarter (%)

		2008	2009	2010	Forventet i 2011
Blåhvilling	Farvandene ved Færøerne (færøsk)	96	0	0	32
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	93	6	100	66
	Nordsøen og Norskehavet (norsk)	3	1	0	1
Brisling	Nordsøen og Norskehavet (EU)	53	91	95	80
	Skagerrak og Kattegat	25	29	30	28
	Øresund, Bælthavet og Østersøen	83	92	84	86
Havgalt	Farvandene vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	0	0	0	100
Hestemakrel	Farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	77	53		
	Nordsøen og norskehavet samt farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen			90	72
Sperling	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak og Kattegat	30	17	95	0
	Nordsøen og Norskehavet (norsk)	1	5	0	0
Tobis	Nordsøen og Norskehavet (EU)	75	100	101	94
	Nordsøen (norsk)	23	0	0	8
	Skagerrak og Kattegat	87	46	58	19
I alt		60	78	97	83

Anm.: Der anvendes de kendte kvoter pr. 29. marts 2011.

Høj kvoteudnyttelsesgrad for torsk, sild og makrel

For konsumfiskeriet er udnyttelsesgraden på de vigtigste arter generelt høj, jf. tabel 1.5. Den samlede udnyttelsesgrad har generelt været over 80 % og i de sidste 3 år på mellem 82 % og 86 %. I 2011 forventes kvoteudnyttelsen at blive 84 %, mens kvoteudnyttelsen for det samlede fiskeri inklusiv industrifiskeriet for 2011 ventes at være 83 %. For en række af de vigtigste arter, specielt torsk, sild og makrel, ligger udnyttelsesgraderne høje i hele perioden, mens de varierer væsentligt mere for flere af de

mindre vigtige arter, jf. bilagstabel 1.2. For hovedparten af de vigtigste fiskearter er kvotebegrænsningerne således af central betydning for fiskeriets økonomi; det gælder især for kvoterne for torsk, rødspætter, sild, makrel, tunge, kuller og sej.

Altid luft i kvoterne

Der vil generelt altid være luft i en række kvoter, hvorfor en højere udnyttelsesgrad kan være svær at opnå. Årsagerne hertil kan blandt andet være, at visse arter er sværere at fange end kvoterne tilsiger, at der er samspilsproblemer mellem kvoterne i kombinationsfiskerier, og endelig at forvaltningsreglerne, herunder de tekniske bevaringsforanstaltninger, påvirker kvoteudnyttelsen gennem året.

Reduktionen i den danske fiskerflåde, jf. kapitel 2, forventes ikke at påvirke kvoteudnyttelsen, idet flådens samlede fysiske kapacitet vurderes at være tilstrækkelig stor i forhold til at opnå en høj udnyttelse af de centrale og økonomisk interessante kvoter.

Tabel 1.5. Kvoteutnyttelse 2008-2010 og forventet udnyttelse i 2011 for udvalgte konsumarter (%)

		2008	2009	2010	Forventet i 2011
Dybhave- rejer	Farvandene ved Østgrønland (grønlandsk) og Færøerne	25	37	68	43
	NAFO-farvande	91	93	96	93
	Nordsøen (norsk)	21	44	26	30
	Skagerrak og Kattegat	53	58	33	39
Jomfru- hummer	Nordsøen og Norskehavet (EU)	38	34	21	24
	Nordsøen (norsk)	42	34	27	27
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bæltthavet og Østersøen (EU)	80	86	89	98
Kuller	Nordsøen og Norskehavet	25	34	79	46
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bæltthavet og Østersøen	52	69	73	68
Makrel	Farvandene ved Færøerne (færøsk)	0	0	0	0
	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bæltthavet og Østersøen	208	175	192	100
	Norskehavet (norsk)	0	0	2	0
	Farvandene ved Irland, England og Biscayen	0	0	1	0
Mørksej	Nordsøen og Norskehavet (norsk zone)	49	100	0	0
	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bæltthavet og Østersøen	88	91	95	100
Rødspætte	Kattegat	41	27	20	29
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	91	86	93	90
	Skagerrak	82	66	94	100
	Øresund, Bæltthavet og Østersøen	61	71	69	66
Sild	Farvandene ved Svalbard, Bjørne- øen, Barents- og Norskehavet	100	101	91	100
	Nordlig og central Nordsø	99	100	99	88
	Sydlig Nordsø og Engelske Kanal	0	0	0	0
	Skagerrak og Kattegat	99	93	95	70
	Øresund, Bæltthavet og vestlig Østersø (22/24)	90	99	92	100
	Østlig Østersø (25/32)	0	46	53	98
Torsk	Kattegat	59	36	41	94
	Nordsøen og Norskehavet	98	93	93	100
	Skagerrak	98	89	85	100
	Øresund, Bæltthavet og vestlig Østersø (22/24)	89	87	89	82
	Østlig Østersø (25/32)	93	93	95	94
Tunge	Nordsøen og Norskehavet (EU)	74	91	53	73
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bæltthavet og Østersøen	70	71	70	66
Andre arter	Nordsøen (norsk)	76	97	96	100
Konsumfisk i alt		86	82	86	84

2. Fiskerflåden²

Flåden opdelt efter størrelse og redskab

Analysen af fiskeriets økonomi for 2011 tager udgangspunkt i en opdeling af fiskerflåden efter de samme grundprincipper, som er anvendt i de tidligere år, og som er i overensstemmelse med den på EU-plan vedtaget forordning om indsamling af biologiske og økonomiske data³). Strukturen er således fortsat belyst i forhold til fartøjernes størrelse og anvendte redskaber for at afspejle variationen i fiskerigrundlaget for flåden.

Fartøjslængde

I den tidligere nationale danske fiskeriregulering for det kommercielle fiskeri var længden af fartøjerne generelt af betydning for tildelingen af fartøjernes fangstationer. Dette er ikke i samme grad tilfældet med den nye regulering, hvor der er øget fokus på individuelle rettigheder. Alligevel fastholdes fartøjernes længde over alt som hovedgruppering for flåden i følgende, også fordi fartøjslængden anvendes i EU regi ved indsamling af økonomiske data for fiskeriet.

Redskabstype samt målarth som grundlag for inddelingen

Det andet kriterium, der anvendes til gruppering af flåden, er fartøjstypen angivet ved redskabstypen ud fra registreringen i fartøjsregisteret. Redskabstypen indgår som grundlag for vurderingen af hvilke fiskearter, der udgør grundlaget for fiskeriet. For trawlere med en længde over 24 meter anvendes yderligere en opdeling efter målarth. Fartøjer, hvor 80 % af fangstværdien eller derover udgøres af industriarter, indgår i gruppen industri, mens fartøjer, hvor konsumarter udgør mere end 80 % af fangstværdien, indgår i gruppen konsum. Fartøjer med en blanded fangst af industri- og konsumarter indgår i gruppen blandet. Der er ingen fartøjer over 40 meter i gruppen konsum.

Specialfiskerier

Grupperingen af flåden indeholder endvidere fartøjer, der har specialtilladelser til fiskeri på konkrete målarter som grundlag for fiskeriet. Det gælder hesterejefiskeriet, muslingefiskeriet,

² Dette kapitel er udarbejdet af Lars Ravensbeck og Jesper Levring Andersen.

³ Forordning nr. 1639/2001 af 25. juli 2001, EØF-Tidende nr. L 222/53.

østersfiskeriet og rejefiskeriet ved Grønland.

Den anvendte gruppering fordelt på længde-, redskabs- og fiskerigrupper fremgår af bilagstabel 2.1.

2.1. Fiskerflådens størrelse og kapacitet

Antal fartøjer er faldet med 45 % over 15 år

Den danske fiskerflåde er blevet reduceret med knap 600 fartøjer siden 2004, jf. tabel 2.1, og mere end 2.300 fartøjer siden 1995, svarende til 45 %. Antalsmæssigt er reduktionen i overvejende grad sket blandt de mindre fartøjer under 12 meter, men relativt er fordelingen mere ligelig.

Tabel 2.1. Antal fartøjer i den danske fiskerflåde

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Små fartøjer <12m	2.320	2.098	2.050	1.978	1.955	1.963	2.001
Mindre fartøjer 12-15m	263	270	247	213	195	181	175
Mindre fartøjer 15-18m	155	150	148	123	116	108	106
Mellemstore fartøjer 18-24m	153	143	120	103	100	86	83
Store fartøjer 24-40m	124	118	101	79	73	58	51
Store fartøjer ≥40m	43	40	38	35	30	28	27
Specialfiskerier	348	446	430	426	421	409	383
I alt	3.406	3.265	3.134	2.957	2.890	2.833	2.826

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Flådens kapacitet

Fiskerflådens kapacitet målt i tonnage (BT), motorkraft (kW), længde over alt og forsikringsværdi er vist i tabel 2.2. Den tilgængelige kapacitet kan opdeles i to dele: 1) kapacitet på fysisk eksisterende fartøjer og 2) kapacitet der potentielt kan aktiveres. Sidstnævnte er siden 2004 blevet registreret i Fiskeridirektoratets fartøjsregister, men kun for tonnage og motorkraft. Den potentielle kapacitet udgjorde i 2010 godt 24 % af tonnagen og 22 % af motorkraften, hvor den i 2009 var 22 % og 21 % for henholdsvis tonnage og motorkraften. Den potentielle kapacitet er således steget svagt i forhold til 2009.

Store fartøjer udgør 57 % af tonnagen

Ses der alene på kapaciteten tilknyttet fysisk eksisterende fartøjer, er der sket en reduktion siden 1995 på henholdsvis 32 % i tonnagen, 43 % i motorkraften, 48 % i længden og 22 % i forsikringsværdien. Kapaciteten er fordelt således, at de store fartøjer over 24 meter udgør ca. 57 % af den samlede tonnage og ca. 52 % af forsikringsværdien, jf. tabel 2.2. Opgøres kapaciteten i forhold til motorkraft er der en mere ligelig fordeling mellem de enkelte størrelsesgrupper. De mindre fartøjer under 18 meter står således for ca. 46 % af kapaciteten opgjort ved motorkraft. Hvis man bruger længde over alt som indikator, udgør de små fartøjer under 12 meter ca. 53 % af den samlede kapacitet.

Tabel 2.2. Totale kapacitetsindikatorer for den danske fiskerflåde i 2010

	Tonnage (BT)	Motorkraft (kW)	Længde (m)	Forsikrings- værdi (1.000 kr.)
Små fartøjer <12m	5.921	64.634	13.593	380.406
Mindre fartøjer 12-15m	3.647	26.433	2.355	248.373
Mindre fartøjer 15-18m	5.065	21.275	1.731	294.930
Mellemstore fartøjer	7.999	25.537	1.679	475.254
Store fartøjer 24-40m	13.957	31.867	1.635	622.791
Store fartøjer ≥40m	24.435	52.348	1.354	1.317.917
Specialfiskerier	5.798	22.350	3.067	413.540
I alt registreret på fysisk eksisterende fartøjer	66.821	244.444	25.414	3.753.210
Potentiel kapacitet	21.525	70.274		
I alt	88.346	314.718		

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Reduktionerne i de respektive kapacitetsindikatorer er ikke af samme relative størrelsesorden som for antallet af fartøjer. Dette har medført, at gennemsnitsstørrelsen for de fysisk eksisterende fartøjer i flåden som helhed er blevet forøget. Den gennemsnitlige tonnage er således steget fra ca. 19,1 BT/BRT i 1995 til ca. 23,6 BT i 2010, motorkraften fra 83 kW til 89 kW, mens forsikringsværdien er steget med hele 60 % fra 1,6 mio. kr. i 1995 til 2,5 mio. kr. i 2010.

2.2. Fiskerflådens aktivitet

For at fiske på de danske kvoter kræves, at fartøjet er registreret i det danske fiskerfartøjsregister. Denne registrering danner således udgangspunkt for det antal fartøjer, der er grundlaget for analysen. At være registreret i fartøjsregisteret er dog ikke ensbetydende med, at et fartøj er fiskerimæssigt aktivt. Dette kan alene afgøres ved at se på, om fartøjet har foretaget registrerede landinger.

Økonomiske størrelsesklasser og grænseværdi

Fødevareøkonomisk Institut inddeler de registrerede fiskerfartøjer i fire økonomiske størrelsesklasser: 1) fartøjer med en fangstværdi over FOI-grænsen, 2) fartøjer med en fangstværdi mellem FOI-grænsen og momsgrænsen på 50.000 kr., 3) fartøjer med en fangstværdi under momsgrænsen og 4) fartøjer uden en registreret fangstværdi (inaktive). FOI-grænsen anvendes af Fødevareøkonomisk Institut som grænse for gruppen af fiskerivirksomheder, der indgår i det regnskabsstatistiske grundlag til belysning af indtjeningen i det danske fiskeri⁴. Den beregnes hvert år, og var i 2010 på 254.545 kr. Grænsen kan fortolkes som grænsen for, hvornår fartøjet (virksomheden) er at betragte som et kommercielt erhvervsfiskerfartøj.

35 % inaktive fartøjer

Som det fremgår af tabel 2.3 og bilagstabel 2.2, havde 688 fartøjer eller godt 24 % af den danske fiskerflåde i 2010 en omsætning over FOI-grænsen, og var derfor at betragte som kommercielt aktive. For fartøjerne med mindre aktivitet gælder, at disse i overvejende grad er under 12 meter. Det bemærkes også, at 35 % af de registrerede danske fiskerfartøjer ingen registreret aktivitet havde overhovedet i 2010, og hovedparten af disse var enten under 12 meter eller i fartøjsgruppen kaldet specialfiskerier⁵.

⁴ FOI's minimumsgrænse for medtagelse i Fiskeriregnskabsstatistikken indeksreguleres årligt. I 1995 var grænsen 150.000 kr., hvilket siden er steget til 254.545 kr. i 2010. Dette er en stigning i forhold til grænseværdien på 245.875 kr. i 2009.

⁵ Årsagen til de mange inaktive fartøjer i gruppen specialfiskerier skyldes, at Fiskeridirektoratet registrerer fartøjer med "historisk" inaktivitet med en særlig kode. Fartøjer med denne kode pla-

Det skal bemærkes, at der i grundlaget for beregningen af Fiske-riets Økonomi 2011 i kapitel 3 forudsættes, at de kommercielle fartøjer, der er registreret i fartøjsregistret ultimo 2010, fortsætter deres fiskeri i 2011, samt at der ikke tilgår nye fartøjer til den kommercielle fiskerflåde.

Tabel 2.3. Aktiviteten for fartøjer registreret i det danske fiskerfartøjsregister ultimo 2010 målt i fangst-værdi (antal fartøjer)

	Aktive fiskerfartøjer med fangst- -----værdi i kr. -----				
	≥FOI's minimums- grænse	<FOI's minimums- grænse ≥50.000	<50.000	Inaktive registrerede fisker- fartøjer	Registre- rede fisker- fartøjer
Små fartøjer <12m	193	332	759	717	2.001
Mindre fartøjer 12-15m	151	6	6	12	175
Mindre fartøjer 15-18m	97	3		6	106
Mellemstore fartøjer	75	2		6	83
Store fartøjer 24-40m	46		1	4	51
Store fartøjer ≥40m	26			1	27
Specialfiskerier	100	17	20	246	383
I alt	688	360	786	992	2.826
% af "registrerede fiskerfartøjer"	24,35	12,73	27,81	35,10	100

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Den aktive del af den registrerede kapacitet er steget

Ved at sammenholde de respektive kapacitetsindikatorer med de økonomiske størrelsesklasser ses det af tabel 2.4, at hovedparten af den registrerede kapacitet er aktiv. Sammenlignes med foregående år er andelen endog steget lidt. For tonnage og motor-kraft var den henholdsvis 94 % og 89 % i 2010 mod 92 % og 89 % i 2009. Måles der i forhold til tonnage og forsikringsværdi er den kommercielt aktive flådes andel af kapaciteten dominerende med henholdsvis 88 % og 90 % af den samlede kapacitet i 2010,

ceres i indeværende publikation i fartøjsgruppen Andet, der er en del af den overordnede gruppe kaldet specialfiskerier.

hvilket er en forøgelse fra 85 % og 89 % i 2009.

Tabel 2.4. Økonomiske størrelsesklassers andel af de fire kapacitetsindikatorer i 2010 (%)

	Tonnage (BT)	Motorkraft (kW)	Længde (m)	Forsik- rings- værdi (1.000 kr.)
Fangstværdi \geq FOI's minimumsgrænse	88	73	44	90
Fangstværdi < FOI's minimumsgrænse \geq 50.000 kr.	3	7	11	3
Fangstværdi \leq 50.000 kr.	3	9	20	3
Aktive fiskerfartøjer	90	89	76	96

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

2.2.1. Den nye fiskeriregulering og flådestruktur

Anvendte reguleringskategorier

Med indførslen af den nye fiskeriregulering i det demersale fiskeri samtidig med en række tilpasninger i de resterende reguleringer kan den danske fiskerflåde overordnet opdeles i tre kategorier: 1) fartøjer med fartøjskvoteandele (FKA-fartøjer), 2) mindre aktive fartøjer (MAF-fartøjer) og 3) øvrige fartøjer (ØF-fartøjer).

176 færre FKA-fartøjer siden 2007

Antallet af registrerede fiskerfartøjer fordelt på de tre kategorier er vist i tabel 2.5. Der var således ved udgangen af 2010 i alt 918 FKA-fartøjer, hvilket er et fald på 176 fartøjer siden FKA-ordningens start den 1. januar 2007. Tilpasningen i antallet af MAF- og ØF-fartøjer har været mere behersket. Således har reduktionen været på henholdsvis 70 og 64 fartøjer siden 1. januar 2007. Dette var dog forventeligt, da incitamenterne til flådetilpasning ikke i samme grad er til stede for MAF-fartøjer, mens de har været det for en række af ØF-fartøjerne siden 2003, hvor der indførtes IOK-ordning i sildefiskeriet, som sidenhen er blevet udvidet til også at omfatte makrel og en række industriarter.

Tabel 2.5. Reguleringskategori og flådestruktur ultimo 2010

	FKA-fartøjer	MAF-fartøjer	ØF-fartøjer	Registrerede fiskerfartøjer
Små fartøjer <12m	431	858	712	2.001
Mindre fartøjer 12-15m	173	2		175
Mindre fartøjer 15-18m	106			106
Mellemstore fartøjer	83			83
Store fartøjer 24-40m	51			51
Store fartøjer ≥40m	26		1	27
Specialfiskerier	48	27	308	383
I alt	918	887	1.021	2.826

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Fartøjsgrupper kan næsten entydigt henføres til reguleringskategorierne

Sammenholdes reguleringskategorierne med den flådestruktur, der anvendes i Fiskeriets Økonomi, kan den anvendte fartøjsgruppering næsten entydigt henføres til en af de tre reguleringskategorier. Ved analyse af fartøjernes fangstsammensætning, jf. specialkapitlet i Fiskeriets Økonomi 2007, kan det udledes, at en række af fartøjsgrupperne over 24 meter overvejende har fangst af pelagiske arter (sild og makrel) plus industrifisk. Fartøjer i disse grupper kan derfor betragtes som ØF-fartøjer. Det samme gør sig gældende for fartøjer i gruppen Specialfiskerier, som kun har mindre fangster af de arter der er omfattet af FKA-ordningen.

På grundlag heraf kan det konkluderes, at FKA-fartøjerne er indeholdt i fartøjsgrupperne under 40 meter med undtagelse af trawl industri 24-40 meter og trawl blandet 24-40 meter. MAF-fartøjerne er indeholdt i fartøjsgrupperne under 15 meter med størsteparten i grupperne under 12 meter. Slutteligt er ØF-fartøjerne indeholdt i fartøjsgrupperne: Specialfiskerier samt trawl industri 24-40 meter, trawl blandet 24-40 meter, fartøjer over 40 meter, som primært reguleres under IOK-ordningen.

65 % af FKA-fartøjerne er

Fordelingen af fartøjerne på FOI's økonomiske størrelsesklasser og overordnede reguleringsgrupper er vist i tabel 2.6. Det ses, at

kommercielt aktive

65 % af FKA-fartøjerne er at betragte som kommercielt aktive fartøjer, mens 13 % er inaktive.

Tabel 2.6. Fordelingen af fartøjerne på FOI's økonomiske størrelsesklasser og overordnede reguleringsgrupper ultimo 2010

	Aktive fiskerfartøjer med fangst- -----værdi i kr. -----			Inaktive	
	≥FOI's minimums- grænse	<FOI's grænse ≥50.000	<50.000	registre- rede fisker- fartøjer	Registre- rede fisker- fartøjer
FKA-fartøjer	600	125	72	121	918
MAF-fartøjer	27	160	465	235	887
ØF-fartøjer	61	75	249	636	1.021
I alt	688	360	786	992	2.826

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

**Lille omsætning
hos MAF-
fartøjerne**

Langt hovedparten af MAF-fartøjerne har en fangstværdi under FOI's minimumsgrænse. Dette drejer sig om 97 % af disse fartøjer, hvilket er i overensstemmelse med betingelserne for at opnå FKA-status. Dette afhang således af fartøjernes omsætning i forhold til en minimumsgrænse fastsat for referenceperioden 2003-2005. FOI's minimumsgrænse justeres derimod årligt, og at de anvendte økonomiske størrelsesklasser er derfor baseret på fartøjernes omsætningsniveau i 2010.

**ØF-fartøjerne er
både små og store**

For ØF-fartøjerne er der en gruppe af fartøjer, som ligger over FOI's minimumsgrænse, og dette er IOK-fartøjerne og fartøjer, der deltager i specialfiskeri. Derudover er der en række fartøjer med en fangstværdi under FOI's minimumsgrænse, og dette er de fartøjer, som har mindre fangster af ukvoterede arter, eksempelvis ål. Det høje antal af inaktive fartøjer blandt ØF-fartøjerne skyldes, at et stort antal fartøjer, som i en årrække ikke har haft fiskeriaktivitet, er placeret her.

I alle tre reguleringsgrupper optræder der fartøjer, som i 2010 var inaktive. Hvorvidt disse er på vej ud af fiskeriet eller af for-

skellige årsager bare ikke har haft fiskeri i 2010, er ukendt.

2.3. Fiskerflådens ejerforhold og beskæftigelse

Erhvervs- og bierhvervsfiskere

Adgangen til at eje fartøjer i den danske fiskerflåde er reguleret med henblik på at sikre, at retten til de danske fiskerimuligheder forbeholdes de erhvervsaktive i fiskeriet. Derfor registreres ejerskabet til fiskerfartøjer på grupper, der omfatter erhvervsfiskere og bierhvervsfiskere samt selskaber godkendt til at drive erhvervsfiskeri. Dertil kommer et mindre antal ejerskaber af ålegårde og ved jordbrug. Reglerne for registrering er fastsat i henhold til Lov om Fiskeri (Lov nr. 281) af 12. maj 1999.

59 % af fartøjerne er ejet af erhvervsfiskere

Det registrerede ejerforhold til fartøjerne i fiskerflåden ultimo 2010 viser, at 59 % af fartøjerne er ejet af erhvervsfiskere, 23 % ejes af bierhvervsfiskere, 13 % er registreret som selskaber godkendt til at drive erhvervsfiskeri, og de sidste ca. 4 % har oplyst andet som erhvervsstatus, jf. tabel 2.7.

Den kommercielle flåde har 73 % erhvervsfiskereje og 27 % selskabseje

Af den kommercielt aktive del af flåden ejes 73 % af erhvervsfiskere og 27 % af selskaber godkendt til at drive erhvervsfiskeri, mens der ikke findes bierhvervsfiskere. Omvendt ejes 24 % af de inaktive fartøjer af bierhvervsfiskere, ligesom ejerskabsandelen for bierhvervsfiskere til fartøjer med lavere økonomisk aktivitet også er høj, ca. 44 %, jf. tabel 2.7.

Tabel 2.7. Erhvervsstatus for fiskere med et registreret fiskerfartøj ultimo 2010

	Aktive fiskerfartøjer med fangst- værdi i kr. -----			Inaktive registrerede fisker- fartøjer	I alt regi- strerede fisker- fartøjer
	≥FOI's mini- mums- grænse	<FOI's mini- mums- grænse ≥50.000	<50.000		
Erhvervsfisker	500	259	330	578	1.667
Bierhvervsfisker	0	66	347	243	656
Selskaber	187	24	49	119	379
Anden erhvervsstatus	1	11	60	52	124
I alt	688	360	786	992	2.826

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Fortsat nedgang i beskæftigelsen

I takt med reduktionen i den danske fiskerflåde er der også sket en reduktion i beskæftigelsen, når dette vurderes på basis af oplysningerne om den normale besætningsstørrelse på fartøjerne, registreret i fartøjsregistret⁶. Beskæftigelse var således på 3.681 personer i 2010, hvilket er et fald på 1,5 % i forhold til 2009, jf. tabel 2.8. Siden 1995 er beskæftigelsen i alt blevet reduceret med 54 %.

Antallet af besætningsmedlemmer i den kommercielle flåde er 1.392

Omkring 38 % af de beskæftigede arbejder i den kommercielle del af flåden. Således var i alt 1.392 personer ansat på disse fartøjer, hvoraf de 854 var beskæftiget på fartøjer ejet af registrerede erhvervsfiskere, mens 537 var beskæftiget på fartøjer ejet af selskaber med ret til at drive erhvervsfiskeri, jf. tabel 2.8.

⁶ For fartøjer uden en angivet besætningsstørrelse er denne sat til 1 person. Dette drejer sig alene om fartøjer under 10 meter.

Tabel 2.8. Antal beskæftigede fordelt efter erhvervsstatus for fiskere med et registreret fiskerfartøj ultimo 2010

	Aktive fiskerfartøjer med ----- fangstværdi i kr. -----			Inaktive registrerede fisker- fartøjer	I alt registre- rede fisker- fartøjer
	≥FOI's mini- mums- grænse	<FOI's mini- mums- grænse ≥50.000	<50.000		
Erhvervsfisker	854	281	345	617	2.097
Bierhvervsfisker	0	69	353	246	668
Selskaber	537	32	60	163	792
Anden erhvervsstatus	1	11	60	52	124
I alt	1.392	393	818	1.078	3.681

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Kapitalintensiteten pr. besætningsmedlem kan beregnes ved anvendelse af den gennemsnitlige besætning og den gennemsnitlige forsikringsværdi pr. fartøj. Udviklingen siden 1995 i kapitalintensiteten pr. kommercielt fartøj fordelt på længdegrupper er vist i tabel 2.9.

Kapitalintensite- ten stiger fortsat

Den gennemsnitlige kapitalintensitet er steget betragteligt fra en 1,0 mio. kr. pr. beskæftiget person i 1995 til 2,4 mio. kr. i 2010. Kapitalintensiteten pr. besætningsmedlem ses også at være betydelig højere for de store end de små fartøjer. I de store fartøjer over 40 meter er der kapital for omkring 9,1 mio. kr. pr. besætningsmedlem, mens der tilsvarende for de små fartøjer er investeret 607.000 kr.

Tabel 2.9. Udvikling i gennemsnitlig kapitalintensitet for kommercielle fartøjer (1.000 kr./person)

	Små far- tøjer <12m	Mindre far- tøjer 12- 15m	Mindre far- tøjer 15- 18m	Mellem store far- tøjer	Store far- tøjer 24- 40m	Store far- tøjer ≥40m	Special- fiskerier	Gen- nem- snit
1995	350	485	678	915	2.020	3.474	916	1.016
1996	363	498	693	933	2.102	3.492	828	1.050
1997	369	521	723	949	2.172	3.931	1.173	1.145
1998	411	541	751	979	2.283	3.862	1.187	1.220
1999	416	551	767	1.019	2.271	3.850	1.337	1.238
2000	458	589	801	1.095	2.417	4.473	1.321	1.367
2001	468	645	831	1.191	2.585	4.691	1.415	1.438
2002	496	725	885	1.312	2.713	4.650	1.476	1.603
2003	546	776	938	1.461	2.777	4.890	1.548	1.717
2004	557	884	969	1.561	2.822	5.395	1.613	1.809
2005	512	858	986	1.464	2.870	5.044	1.732	1.735
2006	529	876	979	1.458	2.933	5.666	1.769	1.790
2007	562	912	1.170	1.617	3.012	6.165	1.735	1.989
2008	601	973	1.242	1.693	3.183	6.202	1.736	1.975
2009	603	1.009	1.399	2.002	3.462	8.819	1.869	2.380
2010	607	1.006	1.376	2.135	3.567	9.129	1.957	2.429

Kilde: Udtæk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

2.4. Fiskerflådens kvoteudnyttelse

Store fartøjer fan- ger industrifisk

Det kvotemæssige grundlag for de forskellige grupper i fiskerflåden har i varierende grad betydning for fartøjernes økonomi. Industrikvoterne har hovedsagelig betydning for de store fartøjer over 24 meter, jf. tabel 2.10. Brisling er den vigtigste industriart for fartøjerne under 24 meter. I alt 15 procentpoint af den gennemsnitlige kvoteudnyttelse fanges af disse fartøjer.

Tabel 2.10. Gennemsnitlig kvoteudnyttelse for 2008-2010 fordelt på fartøjsgrupper, kvoterede industriarter (%)

	Små far- tøjer <12m	Mindre fartøjer 12-15 m	Mindre fartøjer 15-18m	Mellem store fartøjer	Store fartøjer 24-40m	Store fartøjer ≥40m	Gen. kvote- udnyt.
Blåhvilling	0	0	0	0	0	26	26
Brisling	0	4	5	6	12	42	70
Hestemakrel	0	0	0	0	0	38	38
Sperling	0	0	0	0	8	30	38
Tobis	0	1	2	5	17	58	83
I alt	0	2	3	5	13	47	70

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Anm.: Kvoteudnyttelsen er beregnet på basis af fangster foretaget af fartøjer med fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser. Fartøjer deltagende i specialfiskeri udeladt, idet de ikke har fangst af industrifisk.

Alle fartøjsgrupper er afhængige af konsumfisk

Udnyttelsen af konsumkvoterne er væsentligt mere varieret på fartøjsgrupper end industrikvoterne, jf. tabel 2.11. Den samlede udnyttelse for perioden 2008 til 2010 er på 80 % for alle konsumkvoterne, hvilket er stort set uændret sammenlignet med tidligere år. De store fartøjer over 40 meter havde i gennemsnit i perioden 2008 til 2010 en udnyttelse på 36 procentpoint, hvilket skyldes deres store fiskeri efter sild og makrel.

Udnyttelsen af kvoterne for torske- og fladfisk er koncentreret om fartøjerne under 40 meter, mens fiskeriet af jomfruhummer har hovedvægten på fartøjer mellem 12 og 40 meter. Dybvandsrejer og andre arter fanges specielt af fartøjer på mellem 24 og 40 meter.

Tabel 2.11. Gennemsnitlig kvoteudnyttelse for 2008-2010 fordelt på fartøjsgrupper, kvoterede konsumarter (%)

	Små far- tøjer <12m	Mindre far- tøjer 12- 15m	Mindre far- tøjer 15- 18m	Mellem store far- tøjer	Store far- tøjer 24- 40m	Store far- tøjer ≥40m	Spe- cial- fiske- rier	Gen. kvote- udnyt.
Torskefisk	9	11	12	18	26	0	0	76
- heraf torsk	15	18	18	20	15	0	0	85
Fladfisk	7	15	12	22	13	0	0	69
- heraf rødspætte	7	17	13	23	14	0	0	75
- heraf tunge	14	13	18	15	3	0	0	64
Sild	1	2	3	2	5	76	0	90
Makrel	0	0	1	0	1	86	0	88
Dybvandsrejer	0	0	2	0	22	0	0	24
Jomfruhummer	1	11	19	19	13	0	0	63
Andre arter	1	0	2	9	44	0	0	56
Grønlandsrejer	0	0	0	0	0	0	76	76
I alt	5	8	8	10	12	36	2	80

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Anm.: Kvoteudnyttelsen er beregnet på basis af fangster foretaget af fartøjer med fangstværdi over Fødevarøkonomisk Instituts minimumsgrænser.

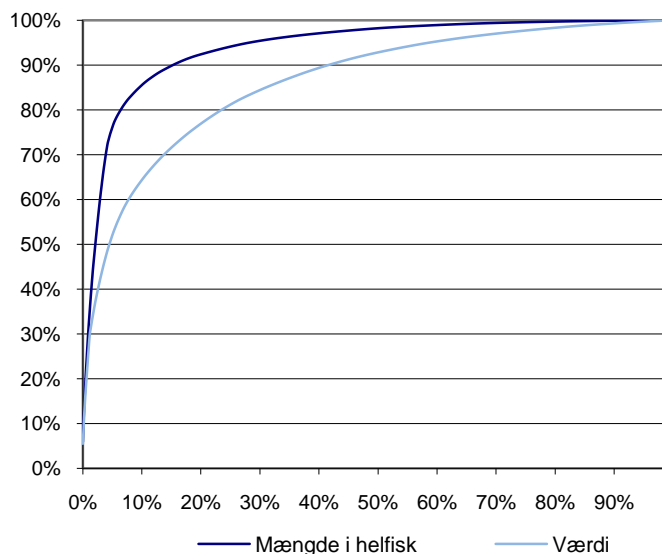
Lorenz-kurver

Den varierende udnyttelse af de forskellige kvoter og den deraf følgende betydning for de forskellige fartøjers fangstmængde og fangstværdi kan vises ved sammenhængen mellem procentandelen af henholdsvis fangstværdien og fangstmængden i forhold til procentandelen af antallet af fartøjer i fiskerflåden (Lorenz-kurver), som vist i figur 2.1.

15 % af fartøjerne fanger 90 % af mængderne

Det fremgår af figur 2.1, at ca. 15 % svarende til 106 af fartøjerne med en fangstværdi over Fødevarøkonomisk Instituts minimumsgrænse, fanger over 90 % af fangstmængden, mens 288 fartøjer (42 %) lander over 90 % af den samlede fangstværdi, samtidig med at 72 % af fartøjerne fanger mindre end 5 % af den samlede fangstmængde. Sammenholdes fordelingen med tidligere år, er der sket en yderligere koncentration i løbet af 2010, hvor hovedparten af fangstmængder og -værdier er blevet samlet på færre fartøjer. Årsagen til denne udvikling skal primært findes i den ændrede regulering mod individuelle rettigheder.

Figur 2.1. Lorenz-kurve for registrerede danske kommercielle fartøjer ultimo 2010

Det skal ydermere bemærkes, at den skæve fordeling mellem fartøjernes andele af fangstmængden og andele af fangstværdien afspejler de strukturelle forskelle indenfor den kommercielle fiskerflådes fiskeri. Få store fartøjer fanger relativt meget af de billige industriarter samt sild og makrel, mens der er en mere jævn fordeling inden for det øvrige konsumfiskeri.

3. Fangst og indtjening⁷

Den anvendte model

Beregningen af prognosen i Fiskeriets Økonomi 2011 gennemføres ved anvendelse af den model, som også er brugt i tidligere års vurderinger. Modellen opererer med tre dimensioner omfattende fartøjsgrupper, fiskearter og farvande. Modellens beregninger hviler på, at alle kvoter udnyttes som antaget om kvoteudnyttelse, jf. kapitel 1.

arbejder med 29 fartøjsgrupper,

Den centrale dimension i modellen er fartøjsgruppe, hvor modellen opererer med 28 fartøjsgrupper, jf. bilagstabel 2.1. I det følgende præsenteres resultaterne for de syv hovedgrupper, mens de detaljerede resultater på fartøjsgrupper præsenteres i bilagstabeller.

111 fiskearter

Modellen er meget detaljeret med hensyn til fiskearter og farvande. Der er mulighed for op til 111 forskellige ”arter”, hvoraf 106 er rene arter (kvoterede som ukvoterede), mens 5 er kombinationer bestående af 2 eller flere arter⁸). Denne opdeling skyldes, at visse kvoter ikke fastsættes for enkeltarter alene, men for kombinationer af arter.

og 36 farvande

Kvoteforvaltningen opererer med 66 såkaldte forvaltningsområder, som består af kombinationer af art(er) og farvande⁹. Derfor anvender modellen flere farvande end bare en opdeling på Nordsøen, Skagerrak, Kattegat, Sundet, Bælthavet, østlige og vestlige Østersø samt andre farvande. Samlet skelnes der mellem 23 farvande dækkende nødvendige enkelt-farvande samt forskellige kombinationer, som modsvarer den måde, kvoterne fastsættes på. Hertil kommer 8 farvande, som er relateret til fangsterne af ikke-kvoterede arter.

⁷ Dette kapitel er udarbejdet af Lars Ravensbeck og Jesper Levring Andersen.

⁸ Eksempelvis tildeles Danmark i norsk zone af Nordsøen en kvote kaldet ”andre arter”, hvor der registreres fangst af en række forskellige arter, herunder skærrising, rødtunge og kulmule.

⁹ Af de 66 forvaltningsområder dækker 9 industrifiskearter, mens 57 dækker konsumfiskearter.

Ved anvendelse af modellen beregnes de forventede fangster og fangstværdier for hele den danske fiskerflåde i 2011. Dette sker for de enkelte økonomiske størrelsesklasser. Det fremgår af tabel 3.1, at de kommercielt aktive fartøjer generelt har over 99 % af fangstmængden og 98 % af fangstværdien i det samlede fiskeri.

Tabel 3.1. De økonomiske størrelsesklassers andel af fangster (%)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mængde	Fangstværdi \geq FOI's minimumsgrænse	99,65	99,55	99,59	99,45	99,42	99,53	99,58
	Fangstværdi $<$ FOI's minimumsgrænse \geq 50.000 kr.	0,26	0,36	0,33	0,45	0,47	0,36	0,34
	Fangstværdi \leq 50.000 kr.	0,09	0,09	0,08	0,10	0,11	0,11	0,08
Værdi	Fangstværdi \geq FOI's minimumsgrænse	97,74	97,96	98,06	97,56	97,47	97,42	98,14
	Fangstværdi $<$ FOI's minimumsgrænse \geq 50.000 kr.	1,69	1,53	1,50	1,92	1,96	1,93	1,45
	Fangstværdi \leq 50.000 kr.	0,58	0,51	0,44	0,52	0,57	0,65	0,41

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Fiskerivirksomheder i prognosen for 2011

Udover prognoseberegningerne for fangsterne i 2011 beregnes der også mere detaljerede økonomiske indikatorer for en række af de fartøjer eller fiskerivirksomheder, der indgår i grundlaget for fiskeriregnskabsstatistikken udarbejdet af Danmarks Statistik frem til 2009.

Fartøjsgrupper med i prognose for 2011

Grundet manglende repræsentation af regnskaber i nogle fartøjsgrupper må enkelte af grupperne udelades af beregningerne. I forhold til de mulige fartøjsgrupper, jf. bilag 2.1, inkluderer Fiskeriets Økonomi i år ikke økonomiske indikatorer for snurrevud 12-15 meter, garn/krog 15-18 meter, snur/garn/trawl 18-24 meter, bomtrawl 24-40 meter og snur/garn/trawl 24-40 meter samt endvidere østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri. I 2010 udgjorde disse fartøjers fangstværdi ca. 11 % af de kommercielt aktive fartøjers.

3.1. Fiskeriets fangstmængde

Beregning af fangstmængde

Prognosen over fangsternes størrelse i 2011 er baseret på de fastsatte kvoter for det danske fiskeri og skønnet over kvoteudnyttelsesprocenter, jf. afsnit 1.2. Herudover indgår fordelingen af fiskeriet på de anvendte fartøjsgrupper, jf. bilagstabel 2.1. De enkelte gruppers andel af hver kvote antages ikke at ændre sig fra år til år, selv om kvoterne ændres. Det gør derimod fangstsammensætningen for hver enkelt fartøjsgruppe.

Fordeling af IOK- og FKA-kvoter

For de kvoter, som er omfattet af den rettighedsbaserede regulering, antages det, at fordelingen mellem fartøjsgrupper er lig den observerede i 2010. For de resterende kvoter og de ikke-kvoterede arter anvendes tre-årige gennemsnit.

Den samlede fangstmængde falder med 19 % i 2011

Den forventede fangstmængde for alle fartøjer i 2011 er på 667 tusinde tons. Dette er et kraftigt fald på 161 tusinde tons eller 19 % i forhold til 2010. Det store fald skyldes først og fremmest, at der i prognosen for 2011 ikke er regnet med fangst af sperling. I forhold til gennemsnittet for perioden 2008-2010 er der tale om et fald på 98 tusinde tons svarende til ca. 13 %, jf. tabel 3.2 og bilagstabel 3.1.

Tabel 3.2. Total fangstmængde for alle aktive fartøjer (tons)

	2008-2010	2010	Forventet i 2011
Små fartøjer <12m	12.194	11.251	11.615
Mindre fartøjer 12-15m	26.250	30.719	28.475
Mindre fartøjer 15-18m	35.294	42.372	38.703
Mellemstore fartøjer 18-24m	50.133	55.801	55.989
Store fartøjer 24-40m	114.834	93.741	77.386
Store fartøjer ≥40m	440.952	515.739	410.431
Specialfiskerier	43.720	38.634	44.353
Ophørte fartøjer	41.838	39.604	.
I alt	765.216	827.861	666.953

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Anm.: Gennemsnitsvægten for laks er sat til 4,5 kg.

**Fangstmængden
for kommercielle
fartøjer falder
med ca. 15 %**

Fangstmængden for den kommercielle del af flåden forventes i 2011 at være på 664 tusinde tons. Dette svarer til et samlet fald på 121 tusinde tons i forhold til 2010 eller 15 %, jf. tabel 3.3 og bilagstabel 3.2. Årsagen til det betydelige fald i den totale mængde for de kommercielle fartøjer skal overvejende findes i forventede lavere kvoter for især brisling og makrel samt fravær af en sperlingekvote.

Tabel 3.3. Total fangstmængde for kommercielt aktive fartøjer (tons)

	2008-2010	2010	Forventet i 2011
Små fartøjer <12m	9.200	8.412	8.656
Mindre fartøjer 12-15m	26.117	30.671	28.422
Mindre fartøjer 15-18m	35.257	42.266	38.668
Mellemstore fartøjer 18-24m	50.106	55.767	55.955
Store fartøjer 24-40m	114.832	93.740	77.385
Store fartøjer ≥40m	440.952	515.739	410.431
Specialfiskerier	43.405	38.376	44.043
I alt	719.870	784.970	663.560

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Anm.: Gennemsnitsvægten for laks er sat til 4,5 kg.

**Fartøjer over 24
meter får mindre
fangstmængde i
2011**

Det forventede fald i fangstmængden har varierende betydning for de forskellige fartøjsgrupper. I forhold til fiskeriet i 2010 sker den betydeligste nedgang i fangsterne for fartøjerne over 24 meter, ikke mindst grundet de reducerede fangster af brisling, makrel og sperling. De øvrige fartøjsgrupper oplever kun mindre ændringer i forhold til 2010. Sammenlignes perioden 2008-2010 med den forventede fangstmængde i 2011 er mønsteret det samme for de store fartøjer, mens der ses en fremgang for alle øvrige fartøjsgrupper med undtagelse af de små fartøjer under 12 meter.

**Den gennemsnitli-
ge fangstmængde
falder i 2011**

I tabel 3.4 er vist de skønnede gennemsnitlige fangstmængder for 2011 opdelt på fartøjsgrupper for de kommercielle fartøjer. Den samlede gennemsnitlige fangstmængde pr. fartøj i 2011 forventes at falde i forhold til 2010 med ca. 16 %. Tilbagegan-

gen er meget betydelig for de store fartøjer samt i mindre grad for fartøjerne 12-18 meter og skyldes hovedsageligt faldet i kvoterne for brisling og makrel samt den fraværende sperlingekvot. For de små og de mellemstore fartøjer 18-24 meter forventes en næsten uændret fangstmængde pr. fartøj, og der forventes en moderat stigning for specialfiskeriet.

Tabel 3.4. Gennemsnitlig fangstmængde for kommercielt aktive fartøjer (tons)

	2008-2010	2010	Forventet i 2011
Små fartøjer <12m	44	44	45
Mindre fartøjer 12-15m	167	203	188
Mindre fartøjer 15-18m	369	436	399
Mellemstore fartøjer 18-24m	632	744	746
Store fartøjer 24-40m	2.344	2.038	1.682
Store fartøjer ≥40m	16.536	19.836	15.786
Specialfiskerier	407	384	440
I alt	996	1.141	964

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Anm.: Gennemsnitsvægten for laks er sat til 4,5 kg.

De ti vigtigste fiskearter

De ti værdimæssigt mest betydende fiskearter, jf. tabel 3.5, omfatter de demersale konsumarter som torsk, jomfruhummer, rødspætte samt mørksej. Sild og makrel udgør grundlaget for det pelagiske fiskeri, mens brisling, sperling og tobis indgår som grundlag for industrifiskeriet. Grønlandske dybvandsrejer er et specialfiskeri, hvortil der kræves licens for deltagelse.

Tabel 3.5. Fangstmængder for alle aktive fartøjer for de i 2010 ti værdimæssigt mest betydende kvoterede arter (tons)

	2008-2010	2010	Forventet i 2011
Tobis	284.584	292.548	293.862
Torsk	21.756	26.697	26.084
Makrel	30.338	41.055	25.041
Brisling	169.624	186.992	144.927
Jomfruhummer	4.101	4.338	4.320
Sild	91.636	77.348	69.354
Rødspætte	16.426	17.234	19.903
Sperling	41.233	71.312	0
Grønlandrejer	5.169	5.500	5.401
Mørksej	7.017	6.743	5.848

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Fald i mængderne for de fleste industri- og konsumarter, men fremgang for rødspætte og tobis

Udviklingen i fangsten af de værdimæssigt ti mest betydende arter har stor indflydelse på forventningen til fartøjsgruppernes økonomi i 2011. Der forventes en mængdemæssige nedgang for det pelagiske fiskeri af konsumarter, grundet reduktionen i fangstmængden af sild på 8 tusinde tons svarende til 10 % i forhold til 2010, samt for makrelfangsterne, der forventes at falde i 2011 med 16 tusinde tons eller 39 % i forhold til 2010. I industrifiskeriet er der en beskeden fremgang for tobis på lidt over et tusinde tons. Derimod ventes fangsterne af brisling at blive reduceret med 42 tusinde tons eller 22 % og der forventes ingen sperlingefangster på det nuværende grundlag. For det demersale fiskeri forventes der små fald for torsk, jomfruhummer og grønlandrejer, mens der regnes med en lidt større reduktion for mørksej, som falder ca. et tusind tons eller 13 % pga. reduceret kvote. Omvendt opleves der for rødspætte en fremgang på 2,5 tusind tons svarende til 15 %, jf. tabel 3.5.

3.2. Fiskeriets fangstværdi

Den forventede prisudvikling på fiskeprodukter i 2011 er af cen-

Prisudviklingen er central i prognosen for fangst-værdien

tral betydning for prognosen og dermed vurderingen af indtjeningen i fiskeriet i 2011. Der er i kapitel 4 foretaget en særskilt vurdering af pris- og udbudsforhold i EU som følge af forventningerne til forsyningsgrundlaget for fiskeprodukter. Dette danner efterfølgende grundlaget for at fastlægge et skøn over gennemsnitpriserne i 2011 for de enkelte fiskearter, hvor oprindelsesfarvand (fiskefarvand) indgår i prisvariationen for arterne.

Prisforudsætninger

Skønnet over fangstværdien i 2011 er i lighed med tidligere år beregnet under to forskellige forudsætninger for prisudviklingen. Den første forudsætning (scenario 1) anvender gennemsnitspriserne for fiskeprodukter i 2010, hvorved alene konsekvenserne af mængdeændringerne i 2011 vurderes. Den anden forudsætning (scenario 2) anvender forventningerne til prisudviklingen i 2011 med udgangspunkt i vurderingen af markedsudviklingen, jf. kapitel 4¹⁰. For de ti mest betydende fiskearter er prisforudsætningerne for beregningerne i de to scenarier vist i tabel 3.6, jf. bilagstabel 3.3.

Tabel 3.6. Gennemsnitspris for alle aktive fartøjer for de i 2010 ti værdimæssigt mest betydende kvoterede arter (kr. pr kg.)

	2008-2010	-----Forventet i 2011 -----		
		2010	Scenario 1	Scenario 2
Tobis	1,14	1,61	1,61	1,77
Torsk	15,65	14,76	12,73	11,45
Makrel	8,21	8,21	8,21	7,80
Brisling	1,23	1,57	1,57	1,73
Jomfruhummer	55,11	58,94	55,82	61,40
Sild	2,80	3,05	3,04	3,79
Rødspætte	10,94	9,48	9,06	8,15
Sperling	1,33	1,57	.	.
Grønlandsrejer	15,83	16,40	15,84	16,63
Mørksej	9,16	11,09	9,35	8,42

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

¹⁰ For arter ikke omfattet af prisskønnene i kapitel 4, forudsættes disse i 2011 at ændre sig i forhold til gennemsnittet for de seneste tre år.

Fangstværdi- prognose for de ti vigtigste fiskearter

På grundlag af kvoterne for 2011, de forventede kvoteudnyttelser for 2011 og med udgangspunkt i prisforudsætningerne er der beregnet en prognose for fangstværdierne for alle arter¹¹). Værdierne for de i 2010 ti økonomisk mest betydende fiskearter er vist i tabel 3.7.

Tabel 3.7. Fangstværdi for alle aktive fartøjer for de i 2010 ti værdimæssigt mest betydende kvoterede arter (1.000 kr.)

	2008-2010	2010	----- Forventet i 2011 -----	
			Scenario 1	Scenario 2
Tobis	323.162	472.204	473.902	521.292
Torsk	340.475	346.743	331.938	298.744
Makrel	249.173	337.269	205.689	195.405
Brisling	208.410	293.308	228.247	251.072
Jomfruhummer	225.987	242.418	241.142	265.256
Sild	256.498	236.192	210.526	263.157
Rødspætte	179.678	163.318	180.267	162.240
Sperling	54.797	112.313	0	0
Grønlandsrejer	81.849	90.203	85.523	89.799
Mørksej	64.283	74.772	54.689	49.220

Den forventede pris er central

Det ses af tabel 3.7, at der forventes et betydeligt fald for torsk, makrel, brisling og mørksej ved begge scenarier i forhold til 2010. Yderligere ses en tilbagegang i fangstværdien for sild og grønlandsrejer i scenario 1 og ved scenario 2 for rødspætte. Der forventes modsat en stigning for tobis, sild og jomfruhummer i scenario 2. De beregnede skøn over den totale fangstværdi opdelt på fartøjsstørrelser og -typer fremgår af tabel 3.8 og bilag 3.4.

Total fangstværdi på 2.588 mio. kr. i 2010-priser

For det samlede fiskeri er skønnet over den totale fangstværdi med prisniveau-2010 på 2.588 mio. kr., svarende til et fald i forhold til 2010 på 416 mio. kr. eller 14 %. Med forventet prisni-

¹¹ Der er i prognosen for fangstværdierne for 2011 ikke inkluderet eventuelle efterbetalinger primært i forbindelse med industrifiskeriet. Der var ingen efterbetalinger i 2008-2009, men i alt 50,2 mio. kr. i 2010.

... og på 2.661 mio. kr. i 2011-priser

veau-2011 er den skønnede fangstværdi på 2.661 mio. kr., svarende til et fald på 343 mio. kr. eller 11 %. Prognosen for 2011 viser et lille fald på beskedne 6 mio. kr. i den totale fangstværdi ved scenario 1 henholdsvis en stigning på 67 mio. kr. ved scenario 2 i forhold til basisperioden 2008-2010.

Tabel 3.8. Total fangstværdi for alle fartøjer (1.000 kr.)

	2008-2010	2010	---- Forventet i 2011 ----	
			Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	182.232	168.511	175.263	163.360
Mindre fartøjer 12-15m	207.032	208.907	205.947	201.359
Mindre fartøjer 15-18m	241.771	275.368	268.742	269.147
Mellemstore fartøjer 18-24m	342.085	376.051	376.949	371.699
Store fartøjer 24-40m	454.055	483.518	435.646	432.647
Store fartøjer ≥40m	867.367	1.215.910	921.051	1.010.035
Specialfiskerier	209.372	199.417	204.796	213.114
Ophørte fartøjer	90.164	76.461	.	.
I alt	2.594.077	3.004.143	2.588.394	2.661.362

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Fald i fangstværdi i forhold til 2010 for kommercielle fartøjer

I det kommercielle fiskeri er skønnet over den totale fangstværdi med prisniveau-2010 på 2.531 mio. kr., svarende til en reduktion i forhold til 2010 på 342 mio. kr. eller 12 %. Med prisniveau-2011 i scenario 2 er den skønnede fangstværdi på 2.608 mio. kr., svarende til en nedgang på 265 mio. kr. eller ca. 9 %. Prognosen for 2011 viser dog i scenario 2 en fremgang i forhold til basisperioden 2008-2010 på 161 mio. kr.

Tabel 3.9. Total fangstværdi for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

	2008-2010	2010	---- Forventet i 2011 ----	
			Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	130.394	118.483	123.792	115.413
Mindre fartøjer 12-15m	205.574	208.026	204.956	200.415
Mindre fartøjer 15-18m	241.580	274.892	268.373	268.809
Mellemstore fartøjer 18-24m	341.741	375.687	376.578	371.363
Store fartøjer 24-40m	454.011	483.507	435.630	432.633
Store fartøjer ≥40m	867.367	1.215.910	921.051	1.010.035
Specialfiskerier	206.104	196.691	201.426	209.687
I alt	2.446.771	2.873.196	2.531.821	2.608.355

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Forventet fald i gennemsnitlig fangstværdi for de fleste fartøjsgrupper

Udviklingen i den gennemsnitlige fangstværdi afhænger af det valgte scenario, hvilket også fremgår af tabel 3.10 og bilagstabel 3.6. I scenario 1 er den samlede gennemsnitlige nedgang beregnet til omkring 12 % mens der i scenario 2 vurderes en lidt mindre nedgang på omkring 9 %. Der forventes i forhold til 2010 en reduktion i den gennemsnitlige fangstværdi for samtlige fartøjsgrupper i begge scenarier med undtagelse af specialfiskerierne samt de små fartøjer ved scenario 1. Det er fartøjerne i de to store fartøjsgrupper, der ventes at opleve den største relative og absolutte tilbagegang i begge scenarier. Årsagen hertil er, at disse grupper havde en kraftig stigning i fangstværdien i 2010 på grund af store mængder og høje priser på industrifisk plus øgede makrelkvoter. Usikkerhed omkring sperling fiskeriet i 2011 og adgangen til makrel i færøsk farvand medvirker til det forventede fald i 2011 for disse fartøjer.

Tabel 3.10. Ændring i gennemsnitlig fangstværdi for kommercielt aktive fartøjer

	Fangstværdi pr. fartøj i 2010 (1.000 kr.)	----- Forventet ændring i 2011 ----- --- Scenario 1 --- --- Scenario 2 ---			
		(1.000 kr.)	(%)	(1.000 kr.)	(%)
Små fartøjer <12m	614	27	4	-16	-3
Mindre fartøjer 12-15m	1.378	-21	-2	-51	-4
Mindre fartøjer 15-18m	2.834	-67	-2	-63	-2
Mellemstore fartøjer 18-24m	5.009	12	0	-57	-1
Store fartøjer 24-40m	10.511	-1.041	-10	-1.106	-11
Store fartøjer ≥40m	46.766	-11.341	-24	-7.918	-17
Specialfiskerier	1.967	47	2	130	7
I alt	4.176	-496	-12	-385	-9

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

3.3. Fiskeriets driftsomkostninger

Driftsomkostningsberegning på basis af 1996-2009

På indeværende tidspunkt er fiskeriets driftsomkostninger kun tilgængelige frem til 2009. Prognosen for fiskeriets driftsomkostninger i 2010 og 2011 er derfor baseret på de historiske tal i Danmarks Statistiks Fiskeriregnskabsstatistik kombineret med oplysningerne om fiskeriets forløb i 2010 og 2011, jf. afsnit 3.1 og 3.2. I beregningerne for 2010 inddrages de på indeværende tidspunkt kendte fangstmængder og -værdier for 2010. For 2011 anvendes de skønnede fangstmængder og -værdier i forbindelse med fastlæggelsen af omkostningerne.

Fartøjsgrupper der udelades af prognosen

Med det eksisterende regnskabsstatistiske grundlag er det ikke muligt at vurdere omkostningsudviklingen for en række af de anvendte fartøjsgrupper. Dette skyldes et for lille stikprøvemateriale (under 10 %) og/eller for få fartøjer i fartøjsgruppen (under 10 fartøjer). På denne baggrund er der ikke omkostningsberegninger for følgende fartøjsgrupper: snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m, bomrawl 24-40m og snur/garn/rawl 24-40m, der ophørte som gruppe i 2010, samt fartøjer deltagende i østersfiskeri og fartøjet, der fisker grønlandsrejer. I 2010 udgjorde disse fartøjers fangstværdi ca. 10 %

af de kommercielt aktive fartøjers, lidt lavere end det var tilfældet i 2009, hvor de udgjorde 11 %.

Omkostningsgrupper

I prognosen for indtjeningen i fiskeriet opdeles omkostningerne i følgende tre grupper:

1. Driftsomkostninger ekskl. aflønning af arbejdskraft og kapital
2. Aflønning af arbejdskraft
3. Aflønning af kapital herunder afskrivninger

I den første gruppe indgår omkostninger til brændstof, forlodsomkostninger (is, proviant m.v.), vedligeholdelse, salgsomkostninger, leje og ejendomsskatter, forsikringer og diverse tjenesteydelser. De anvendte definitioner for omkostningsposterne er beskrevet i Danmarks Statistiks Fiskeriregnskabsstatistik (se mere på www.dst.dk), og de anvendte metoder til fremskrivning af omkostningerne er beskrevet i Andersen (2000)¹².

Relativ fordeling på omkostningsposter

Driftsomkostningernes relative fordeling på omkostningsposter i perioden 2007-2009 og i prognoserne for udviklingen i 2010 og 2011 er vist i tabel 3.11. De største omkostninger er i rækkefølge brændstof, vedligeholdelse og salg. De gennemsnitlige omkostninger opdelt på fartøjsstørrelse og fartøjstype for disse tre omkostningsposter er vist i bilagstabel 3.7 for perioden 2009-2011.

¹² Kun metoden for fremskrivning af andre forlodsomkostninger er ændret i forhold til Andersen, J.L.: Arbejdspapir til "konjunkturrapport" for dansk fiskeri 2000, Fødevareøkonomisk Institut Working Paper no. 14/2000, dog med den ændring, at forlodsomkostningerne fremskrives ved anvendelse af den samme metode, som anvendes for omkostninger til vedligeholdelse, leje og ejendomsskatter, forsikringer og diverse tjenesteydelser.

Tabel 3.11. Driftsomkostningernes relative fordeling på omkostningstyper for kommercielt aktive fartøjer (%)

	2007	2008	2009	Forventet i 2010	----- Forventet Scenario 1	----- Scenario 2
Brændstofomkostninger	30	37	30	32	38	38
Forlodsomkostninger	3	3	4	3	3	3
Vedligeholdelses- omkostninger	26	23	26	23	21	21
Salgsomkostninger	19	17	18	22	18	19
Leje og ejendomsskatter	1	1	1	1	1	1
Forsikringsomkostninger	7	6	7	6	6	6
Omkostninger til diverse tjenesteydelser	14	13	15	13	12	12

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Brændstofprisen varierer mest...

Som følge af svingningerne i verdensmarkedsprisen på olie er brændstofomkostningerne den post, der varierer mest i perioden. Da det er den aktuelle pris på brændstof, der anvendes ved publikationens tilblivelse, må der tages forbehold mod situationer, der påvirker den aktuelle pris på verdensmarkedet. De skønnede brændstofpriser for 2011 kan derfor være både under- og overvurderet. Brændstofprisen forventes at stige markant i 2011 til indeks 219, fra indeks 138 i 2009 til indeks 178 i 2010.

...og ventes at stige ganske betydeligt i 2011 i forhold til basisperioden

De gennemsnitlige brændstofomkostninger pr. fartøj var på 296 tusinde kr. i perioden 2007-2009, mens de forventede omkostninger til brændstof i 2010 og 2011 er på henholdsvis 468 og 592 tusinde kr., jf. tabel 3.12, hvilket er en kraftig stigning på henholdsvis 58 % og 100 %.

Omkostningerne er størst for trawler og not

Brændstofomkostningernes størrelse og betydning varierer med fartøjstypen og fartøjsstørrelsen. Generelt er udgiften mest tyngende for trawl- og notfartøjer og stigende med fartøjsstørrelsen.

Tabel 3.12. Gennemsnitlige brændstofomkostninger for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

		2007- 2009	2009	Forventet i 2010	Forventet i 2011
Små fartøjer <12m	Garn/krog	27	35	42	52
	Jolle/ruse	21	26	32	39
	Snur/garn/rawl	64	92	100	129
	Trawl	80	90	107	124
	Alle redskaber	35	45	53	67
Mindre fartøjer 12-15m	Garn/krog	75	75	106	123
	Snur/garn/rawl	107	114	153	204
	Trawl	143	168	218	265
	Alle redskaber	118	135	178	218
Mindre fartøjer 15-18m	Snur/garn/rawl	156	299	274	404
	Snurrevod	169	72	202	172
	Trawl	216	279	348	432
	Alle redskaber	201	262	324	404
Mellemstore fartøjer 18-24m	Garn/krog	190	245	287	387
	Snurrevod	165	186	240	290
	Trawl	484	546	723	911
	Alle redskaber	391	451	579	729
Store fartøjer 24-40m	Trawl industri	1.072	1.307	1.468	1.982
	Trawl konsum	1.449	1.746	2.156	2.666
	Trawl blandet	547	835	1.001	1.369
	Alle redskaber	1.210	1.475	1.999	2.500
Store fartøjer ≥40m	Not	5.566	5.188	7.076	8.704
	Trawl industri	1.161	1.634	1.876	2.487
	Trawl blandet	2.771	4.473	4.727	6.538
	Alle redskaber	2.310	2.896	3.334	4.378
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	379	384	537	660
	Muslingefiskeri	53	52	78	89
	Alle specialfiskerier	154	151	243	295
I alt		296	360	468	592

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer delta-gende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

**De totale brænd-
stofomkostninger
forventes at øges i
2010 og igen i 2011**

I 2009 var den totale omkostning til brændstof 22 % højere end i basisperioden 2007-2009. Niveauet forventes at stige kraftigt i 2010-opgørelsen og øges yderligere i 2011. De totale brændstofomkostninger forventes således at blive øget fra ca. 234 mio.

kr. i 2009 til ca. 297 mio. kr. i 2010, for herefter at stige til ca. 376 mio. kr. i 2011, jf. tabel 3.13 og bilagstabel 3.8.

Tabel 3.13. Totale brændstofomkostninger for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

	2007-2009	2009	Forventet i 2010	Forventet i 2011
Små fartøjer <12m	11.219	8.870	10.280	12.961
Mindre fartøjer 12-15m	24.401	19.220	25.066	30.793
Mindre fartøjer 15-18m	23.494	21.739	27.253	33.922
Mellemstore fartøjer	42.945	34.311	41.721	52.490
Store fartøjer 24-40m	76.434	59.020	87.945	110.007
Store fartøjer ≥40m	93.646	78.201	86.688	113.828
Specialfiskerier	16.986	12.205	18.227	22.101
I alt	289.125	233.566	297.179	376.103

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

De gennemsnitlige driftsomkostninger forventes at stige i 2011

De gennemsnitlige driftsomkostninger pr. fartøj stiger fra ca. 1.221 tusinde kr. i 2009 til skønnet ca. 1.451 tusinde kr. i 2010, svarende til en stigning på 19 %. I forhold til de anvendte scenarier for 2011 forventes de gennemsnitlige driftsomkostninger imidlertid at stige yderligere i forhold til niveauet i 2010 med henholdsvis 106 og 110 tusinde kroner svarende til hhv. 7 % og 8 %. De gennemsnitlige driftsomkostninger fordelt på fartøjsstørrelser og fartøjstyper er vist i tabel 3.14.

Tabel 3.14. Gennemsnitlige driftsomkostninger ekskl. Af-lønning af arbejdskraft for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

		2007- 2009	2009	For- ventet i 2010	- Forventet i 2011 - Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	Garn/krog	211	282	303	322	317
	Jolle/ruse	209	261	299	312	308
	Snur/garn/trawl	300	377	417	452	448
	Trawl	266	276	345	368	365
	Alle redskaber	227	294	325	346	342
Mindre fartøjer 12-15m	Garn/krog	481	583	654	659	645
	Snur/garn/trawl	464	542	645	712	702
	Trawl	487	628	729	774	777
	Alle redskaber	478	600	693	733	730
Mindre fartøjer 15-18m	Snur/garn/trawl	628	1.176	1.043	1.200	1.209
	Snurrevod	729	860	934	963	941
	Trawl	740	998	1.192	1.255	1.262
	Alle redskaber	715	1.009	1.148	1.220	1.224
Mellemstore fartøjer 18-24m	Garn/krog	1.046	1.436	1.628	1.761	1.726
	Snurrevod	1.193	1.565	1.732	1.835	1.782
	Trawl	1.385	1.751	2.128	2.336	2.344
	Alle redskaber	1.305	1.689	1.998	2.177	2.168
Store fartøjer 24-40m	Trawl industri	2.897	4.683	5.158	5.212	5.326
	Trawl konsum	3.565	4.522	5.144	5.589	5.565
	Trawl blandet	1.531	2.548	3.196	3.710	3.788
	Alle redskaber	3.055	4.102	5.013	5.418	5.417
Store fartøjer ≥40m	Not	12.785	13.743	17.059	18.134	18.262
	Trawl industri	3.199	5.544	6.825	6.923	7.116
	Trawl blandet	6.087	12.201	12.257	13.968	14.151
	Alle redskaber	5.475	8.485	9.653	10.274	10.454
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	846	924	1.156	1.289	1.292
	Muslingefiskeri	252	352	379	390	390
	Alle spe. fisk.	434	522	659	714	715
I alt		880	1.221	1.451	1.557	1.561

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Institutts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/trawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Totale drifts- omkostninger for- ventes at stige i 2011

De totale driftsomkostninger forventes i 2011 at være henholdsvis 988 og 992 mio. kr. i de to scenarier, hvilket er en stigning både i forhold til det forventede niveau for 2010 og i forhold til niveauet for 2007-2009, der var på ca. 893 mio. kr. Stigningen er særligt udpræget for gruppen af store fartøjer over 24 meter, hvor der er tale om forøgelse i forhold til basisperioden på henholdsvis 16 og 18 % for scenario 1 og 2, jf. tabel 3.15 og bilags-tabel 3.9.

Tabel 3.15. Totale driftsomkostninger ekskl. aflønning af arbejdskraft for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

	2007-2009	2009	Forventet i 2010	Forventet i 2011 --- Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	73.734	58.525	62.711	66.839	65.956
Mindre fartøjer 12-15m	101.216	85.189	97.709	103.415	102.868
Mindre fartøjer 15-18m	85.727	83.716	96.427	102.494	102.828
Mellemstore fartøjer	147.898	128.387	143.859	156.722	156.076
Store fartøjer 24-40m	197.946	164.092	220.552	238.389	238.334
Store fartøjer ≥40m	235.966	229.088	250.975	267.116	271.813
Specialfiskerier	50.542	42.250	49.392	53.519	53.625
I alt	893.029	791.248	921.624	988.494	991.500

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevud 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer delta-gende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

3.4. Fiskeriets indtjeningsevne

Definition af ind- tjeningsevne

Fiskeriets indtjeningsevne er defineret som fangstværdien fratrasket alle driftsomkostninger (ekskl. aflønning af arbejdskraft og kapital), jf. afsnit 3.3. Indtjeningsevnen anvendes til at belyse, hvor meget, der er tilbage til aflønning af produktionsfaktorerne arbejdskraft og kapital.

Den gennemsnitlige indtjeningsevne pr. fartøj forventes i 2011 scenario 2 at være på 2,2 mio. kr., hvilket er 1,02 mio. kr. højere

**Gennemsnitlig
indtjeningssevne på
2,2 mio. kr. i 2011**

end for perioden 2007-2009, svarende til en stigning på 83 %. I forhold til 2009 er stigningen væsentlig mindre, nemlig 37 %, jf. tabel 3.16. Stigningen i forhold til basisperioden ses for alle overordnede fartøjsgrupper bortset fra de små fartøjer i scenario 2, hvor der ses en mindre tilbagegang, samt for specialfartøjerne. Sat i forhold til de forventede tal for 2010 ses et fald både for den samlede gennemsnitlige indtjeningssevne pr. fartøj og for de enkelte fartøjsgrupper. Specialfartøjerne udgør dog sammen med de små fartøjer i scenario 1 undtagelser fra dette mønster. De største ændringer både i opad- og nedadgående retning forventes for de store fartøjer over 24 meter, dog med konsumtrawlerne mellem 24 og 40 meter som en undtagelse. Dette skyldes først og fremmest det gunstige makrel- og industrifiskeri i 2010.

Tabel 3.16. Gennemsnitlig indtjeningsevne for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

		- Forventet i 2011 -				
		2007- 2009	2009	Forventet i 2010	Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	Garn/krog	260	285	287	286	247
	Jolle/ruse	318	335	320	350	299
	Snur/garn/rawl	210	246	244	241	211
	Trawl	354	455	423	482	457
	Alle redskaber	262	292	289	295	256
Mindre fartøjer 12-15m	Garn/krog	495	543	742	665	583
	Snur/garn/rawl	383	518	543	519	444
	Trawl	530	561	714	645	676
	Alle redskaber	489	548	683	622	603
Mindre fartøjer 15-18m	Snur/garn/rawl	1.205	553	1.186	911	991
	Snurrevod	942	867	788	784	659
	Trawl	977	1.132	1.672	1.563	1.622
	Alle redskaber	998	1.030	1.524	1.404	1.447
Mellemstore fartøjer 18-24m	Garn/krog	1.944	2.522	3.387	3.030	2.709
	Snurrevod	1.291	1.976	2.790	2.531	2.174
	Trawl	1.666	1.981	2.964	2.857	2.933
	Alle redskaber	1.592	2.023	2.961	2.799	2.746
Store fartøjer 24-40m	Trawl industri	2.056	5.418	13.571	6.759	7.801
	Trawl konsum	3.352	4.993	4.334	3.444	3.207
	Trawl blandet	2.661	3.830	7.010	6.457	7.156
	Alle redskaber	2.860	4.795	5.566	4.026	3.999
Store fartøjer ≥40m	Not	31.608	35.200	70.154	45.343	50.503
	Trawl industri	3.105	6.886	18.090	11.434	13.186
	Trawl blandet	14.117	27.032	65.813	48.271	54.205
	Alle redskaber	10.729	16.303	37.113	25.151	28.393
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	1.526	959	939	859	949
	Muslingefiskeri	757	522	426	600	628
	Alle spe. fisk.	994	651	611	693	743
I alt		1.226	1.636	2.754	2.122	2.242

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Institutts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer delta-gende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Den samlede indtjeningsevne forventes i 2011 at være på ca. 1.424 mio. kr. i scenario 2. Sammenholdt med indtjeningsevnen i 2009 på 1.060 mio. kr. er det en stigning på 364 mio. kr., jf. tabel 3.17 og bilagstabel 3.10. I forhold til perioden 2007-2009

er der tale om en forbedring af den forventede indtjeningsevne på 194 mio. kr. i 2011 i scenario 2.

Tabel 3.17. Total indtjeningsevne for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

	2007- 2009	2009	Forventet i 2010	Forventet i 2011 -- i Scenario 1	Forventet i 2011 -- Scenario 2
Små fartøjer <12m	81.983	58.057	55.771	56.952	49.457
Mindre fartøjer 12-15m	100.446	77.799	96.283	87.692	85.040
Mindre fartøjer 15-18m	109.300	85.502	128.023	117.920	121.577
Mellemstore fartøjer	179.530	153.737	213.173	201.545	197.686
Store fartøjer 24-40m	197.693	191.795	244.905	177.141	175.939
Store fartøjer ≥40m	459.588	440.194	964.936	653.934	738.223
Specialfiskerier	101.177	52.755	45.825	52.007	55.750
I alt	1.229.717	1.059.838	1.748.917	1.347.191	1.423.672

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevud 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/trawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Væsentlig større samlet indtjeningsevne i 2011 end i forhold til 2009

Ændringer i indtjeningsevnen fordelt på fartøjsgrupper i 2011 (scenario 1 og 2) i forhold til indtjeningen i 2009 viser en forbedring for samtlige fartøjsgrupper på nær de små fartøjer og de store mellem 24 og 40 meter samt for specialfiskerierne i scenario 1, hvor der her ses en meget lille nedgang, jf. tabel 3.18. For de store fartøjer mellem 24 og 40 meter dækker nedgangen over en kraftig stigning i de forventede driftsomkostninger især til brændstof. Scenario 2 viser samlet set en fremgang på 34 % begrundet i de forbedrede priser på især industrifisk og sild, jf. tabel 3.18.

Tabel 3.18. Ændring i den totale indtjeningsevne fra 2009 til 2011 fordelt på fartøjsgrupper

	Indtjeningsevne i 2009 (1.000 kr.)	----- Forventet ændring i 2011 ----- ---- Scenario 1 ---- ---- Scenario 2 ----			
		(1.000 kr.)	(%)	(1.000 kr.)	(%)
Små fartøjer <12m	58.057	-1.105	-2	-8.600	-15
Mindre fartøjer 12-15m	77.799	9.893	13	7.241	9
Mindre fartøjer 15-18m	85.502	32.418	38	36.075	42
Mellemstore fartøjer 18-24m	153.737	47.808	31	43.949	29
Store fartøjer 24-40m	191.795	-14.654	-8	-15.856	-8
Store fartøjer ≥40m	440.194	213.740	49	298.029	68
Specialfiskerier	52.755	-748	-1	2.995	6
I alt	1.059.838	287.353	27	363.834	34

3.5. Fiskeriets arbejdskraft aflønning

Beregning af arbejdskraft aflønning

Der er i fiskeriet tradition for at aflønningen til besætningen (hyren) foregår som en procentdel af landingsværdien. I visse tilfælde fradrages forlodsomkostninger, inden hyren beregnes. I nogle tilfælde er aflønningen til skipper/ejer omfattet af procentberegningen, i andre tilfælde ikke. For at tage højde for disse forskelligheder i aflønningen, anvendes her en beregningsmetode, hvor aflønningen til den hyrede besætning er beregnet som en procentdel af landingsværdien. Aflønningen af en medarbejdende ejer/skipper er beregnet ud fra et skøn over antal arbejdstimer og en fastsat timeløn, baseret på alternativ beskæftigelse¹³.

Fald i den gennemsnitlige aflønning af arbejdskraft

Den skønnede gennemsnitlige aflønning til arbejdskraften pr. kommercielt fartøj er i 2011 beregnet til 1.320 tusinde kr. i scenario 2, hvilket svarer til en markant fremgang på ca. 81 % i forhold til perioden 2007–2009, jf. tabel 3.19, og en stigning i forhold til 2009 på 30 %.

¹³ Som alternativ timeløn anvendes lønsatsen for proces- og maskinoperatører i provinsen, hvilket er praksis i Danmarks Statistiks Fiskeriregnskabsstatistik.

Tabel 3.19. Gennemsnitlige omkostninger til aflønning af arbejdskraft for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

		2007- 2009	2009	Forventet i 2010	- Forventet i 2011 - Scenario 1 Scenario 2	
Små fartøjer <12m	Garn/krog	274	366	378	399	370
	Jolle/ruse	332	472	514	598	548
	Snur/garn/rawl	309	347	392	415	395
	Trawl	411	252	515	572	554
	Alle redskaber	293	376	407	440	410
Mindre fartøjer 12-15m	Garn/krog	482	525	594	571	530
	Snur/garn/rawl	398	481	628	703	654
	Trawl	430	591	667	679	695
	Alle redskaber	435	553	641	659	647
Mindre fartøjer 15-18m	Snur/garn/rawl	621	914	955	938	977
	Snurrevod	727	731	714	734	672
	Trawl	704	930	1.244	1.229	1.257
	Alle redskaber	688	909	1.155	1.144	1.165
Mellemstore fartøjer 18-24m	Garn/krog	1.396	1.948	2.669	2.603	2.409
	Snurrevod	1.178	1.350	1.959	1.801	1.632
	Trawl	1.137	1.449	1.927	1.975	2.007
	Alle redskaber	1.153	1.469	1.996	1.989	1.957
Store fartøjer 24-40m	Trawl industri	1.461	2.492	5.311	3.286	3.603
	Trawl konsum	2.089	3.251	3.077	2.986	2.900
	Trawl blandet	1.093	1.776	3.454	3.359	3.616
	Alle redskaber	1.756	2.805	3.357	3.046	3.029
Store fartøjer ≥40m	Not	9.417	9.541	18.655	13.233	14.335
	Trawl industri	1.715	3.849	7.886	5.792	6.406
	Trawl blandet	3.650	7.780	15.479	11.748	12.903
	Alle redskaber	3.470	5.712	11.295	8.311	9.125
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	1.160	1.109	1.099	1.174	1.225
	Muslingefiskeri	408	396	390	510	524
	Alle spe. fisk.	639	608	645	749	776
I alt		730	1.012	1.417	1.297	1.320

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Det totale beløb til aflønning af arbejdskraften i 2011 (scenario 2) er beregnet til 838 mio. kr. Dette er en markant stigning på 13

Den totale aflønning forventes at falde

% eller 98 mio. kr. i forhold til perioden 2007-2009, jf. tabel 3.20 og bilagstabel 3.11, men et fald i forhold til niveauet i 2010.

Tabel 3.20. Totale omkostninger til aflønning af arbejdskraft for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

	2007- 2009	2009	Forventet i 2010	-- Forventet i 2011 --	
				Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	94.819	74.864	78.606	84.989	79.131
Mindre fartøjer 12-15m	92.381	78.543	90.404	92.910	91.285
Mindre fartøjer 15-18m	80.834	75.429	97.046	96.085	97.853
Mellemstore fartøjer	130.115	111.615	143.723	143.179	140.907
Store fartøjer 24-40m	119.608	112.214	147.687	134.015	133.275
Store fartøjer ≥40m	152.431	154.212	293.673	216.097	237.257
Specialfiskerier	70.126	49.212	48.371	56.162	58.223
I alt	740.313	656.090	899.510	823.438	837.930

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevud 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

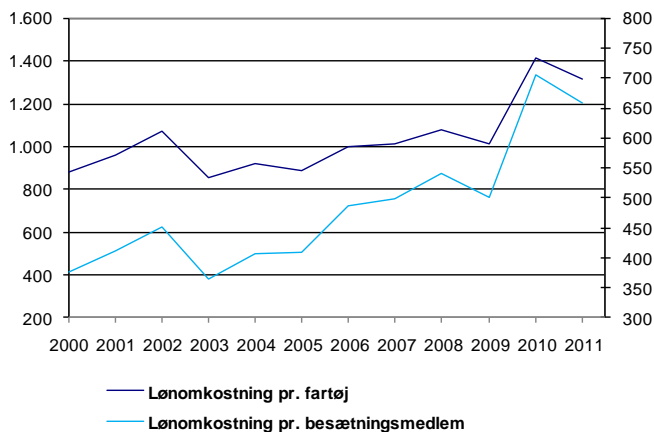
Gennemsnitlige lønomkostninger forventes at falde i 2011

I figur 3.1 er den gennemsnitlige lønomkostning pr. fartøj og pr. besætningsmedlem vist. Af figuren fremgår det, at disse varierer på stort set samme måde over den viste periode. Dog udviser den gennemsnitlige lønomkostning pr. fartøj overordnet set en frem til 2009 kun en beskedne stigning, mens omkostningerne pr. besætningsmedlem udviser en kraftig stigende tendens i samme periode. De gennemsnitlige lønomkostninger var stignende indtil 2002, hvorefter der skete et fald frem til 2004, hvor den var på niveau med lønomkostningen i 2000. Derefter steg lønomkostningerne igen frem til 2009, hvorefter både den gennemsnitlige lønomkostning pr. fartøj og lønomkostningen pr. besætningsmedlem faldt. I 2010 stiger begge kraftigt for så at falde lidt tilbage i 2011. Det gennemsnitlige lønomkostningsniveau forventes således i 2010 at være på henholdsvis 1,4 mio. kr. pr. fartøj og 707.000 kr. pr. besætningsmedlem, hvilket for begge er det hidtil højeste niveau siden 2000, og det afspejler det generelt

gunstige resultat for fiskeriet i 2010.

Til beregning af den gennemsnitlige lønomkostning pr. fartøj og pr. besætningsmedlem for 2011 er antallet af fartøjer og besætningsmedlemmer ultimo 2010 anvendt.

Figur 3.1. Gennemsnitlige lønomkostninger pr. fartøj og pr. besætningsmedlem for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

Det absolutte niveau for den gennemsnitlige aflønning til besætning og fartøj skal vurderes på baggrund af beregningsgrundlaget for lønudgiften, hvor aflønningen af medarbejdende ejer/skipper er beregnet ud fra en lønsats på proces- og maskinoperatører i provinsen, jf. fodnote 10. Dette medfører en overvurdering af lønandelen specielt i forhold til de små og mindre fartøjer.

3.6. Fiskeriets kapital aflønning – bruttooverskud

Bruttooverskuddet er defineret som indtjeningsvnen fradraget

Definition af bruttooverskud	aflønningen af arbejdskraften. Bruttooverskuddet er således den del af indtjeningen, der er tilbage til aflønning af den investerede kapital inkl. afskrivninger på kapitalapparatet. Kapitalapparatet omfatter alle aktiver som fartøj, motor, udstyr m.v.
Bruttooverskud som mål for økonomisk udvikling	Udviklingen i bruttooverskuddet er en indikator for den økonomiske udvikling i fiskeriet, da bruttooverskuddet skal anvendes til betaling af fremmedkapital og forrentning af egenkapital, herunder eventuelt profit og afskrivninger på fartøjet.
Bruttooverskuddet forventes at falde markant i 2011 i forhold til 2010	Det forventede niveau for det gennemsnitlige bruttooverskud i 2011 pr. kommercielt fartøj er beregnet til 922 tusinde kr. i scenario 2, hvilket svarer til en fremgang på 48 % i forhold til 2009. Sammenlignes de forventede bruttooverskud i 2010 og 2011 (scenario 2), viser beregninger derimod et fald på 31 %, jf. tabel 3.21.

Tabel 3.21. Gennemsnitlige bruttooverskud for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

		2007- 2009	2009	Forven- tet i 2010	- Forventet i 2011 - Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer	Garn/krog	-14	-81	-91	-113	-123
	Jolle/ruse	-13	-137	-194	-248	-249
	Snur/garn/rawl	-99	-101	-148	-175	-184
	Trawl	-57	203	-92	-90	-96
	Alle redskaber	-30	-84	-118	-145	-154
Mindre fartøjer 12-15m	Garn/krog	12	18	148	94	53
	Snur/garn/rawl	-16	37	-85	-184	-210
	Trawl	99	-30	47	-34	-19
	Alle redskaber	54	-5	42	-37	-44
Mindre fartøjer 15-18m	Snur/garn/rawl	584	-361	230	-27	13
	Snurrevod	214	136	74	51	-13
	Trawl	273	202	428	334	364
	Alle redskaber	309	121	369	260	282
Mellemstore fartøjer 18-24m	Garn/krog	548	573	718	428	300
	Snurrevod	114	627	831	730	542
	Trawl	530	532	1.037	882	926
	Alle redskaber	439	554	965	811	789
Store fartøjer 24-40m	Trawl industri	596	2.926	8.261	3.474	4.198
	Trawl konsum	1.263	1.742	1.257	457	307
	Trawl blandet	1.568	2.054	3.556	3.098	3.541
	Alle redskaber	1.103	1.990	2.210	980	970
Store fartøjer ≥40m	Not	22.191	25.660	51.499	32.110	36.168
	Trawl industri	1.389	3.036	10.204	5.641	6.780
	Trawl blandet	10.467	19.252	50.335	36.523	41.302
	Alle redskaber	7.259	10.592	25.818	16.840	19.268
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	366	-151	-159	-315	-276
	Muslingefiskeri	349	126	36	91	104
	Alle spe. fisk.	354	44	-34	-55	-33
I alt		496	623	1.338	825	922

Indtjeningsvevnen betyder mest for små fartøjer

For gruppen af små fartøjer og i et vist omfang gruppen af mindre fartøjer udgør den beregnede aflønning til arbejdskraften så stor en del af fangstværdien, at bruttooverskuddet er meget lille eller endog negativt. Den økonomiske aktivitet for de små fartøjer er karakteriseret ved fartøjer, hvor fiskeriet drives af ejeren eventuelt periodevis suppleret med en medhjælper. For disse

fartøjer må indtjeningsevnen, det vil sige fangstværdi med fradrag for løbende omkostninger (ekskl. udgifter til arbejdskraft og kapital) betragtes som den centrale indikator for den økonomiske situation. En aflønningsfordeling på arbejdskraft og kapital er for denne gruppe mindre væsentlig.

Det samlede bruttooverskud stiger i 2011 i forhold til 2007-09, men falder i forhold til 2010

Prognosen for det samlede bruttooverskud, under forudsætning af at prisniveauet i 2011 svarer til niveauet i 2010 (scenario 1), er på 524 mio. kr. og dermed mindre stigning på 7 % i forhold til perioden 2007-2009, hvor det samlede bruttooverskud i gennemsnit var på 489 mio. kr. Anvendes et prisniveau, svarende til de forventede priser i 2011, jf. scenario 2, er prognosen for 2009 på 586 mio. kr., svarende til en fremgang på 20 % i forhold til det gennemsnitlige samlede bruttooverskud i perioden 2007-2009, jf. tabel 3.22 og i øvrigt bilagstabel 3.12. For de to scenarier forventes imidlertid en betydelig nedgang i sammenligning med niveauet i 2010 på henholdsvis 38 % 31 %.

Tabel 3.22. Samlet bruttooverskud for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

	2007- 2009	2009	Forventet i 2010	---- Forventet i 2011 ---- Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	-12.837	-16.807	-22.835	-28.037	-29.674
Mindre fartøjer 12-15m	8.065	-744	5.880	-5.218	-6.245
Mindre fartøjer 15-18m	28.467	10.072	30.977	21.834	23.724
Mellemstore fartøjer	49.415	42.122	69.450	58.366	56.779
Store fartøjer 24-40m	78.086	79.581	97.218	43.126	42.664
Store fartøjer ≥40m	307.158	285.982	671.263	437.837	500.966
Specialfiskerier	31.051	3.542	-2.547	-4.155	-2.473
I alt	489.404	403.748	849.406	523.753	585.743

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevud 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/trawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

3.7. Fiskeriets rentabilitet

Beregning af rentabilitet

Fiskeriets rentabilitet vurderes ved at betragte bruttooverskuddet i forhold til størrelsen af den investerede kapital. Som grundlag for vurderingen af kapitalens størrelse anvendes fartøjernes forsikringsværdi, da denne skønnes bedst at afspejle fiskerens egen vurdering af, hvilken kapital der skal anvendes for at sikre indtjeningsgrundlaget fremover. Sagt med andre ord, hvis fiskeren mister sit fartøj, hvor meget koster så et fartøj, som kan sikre den samme fremtidige indtjening som den nuværende. Forsikringsværdien omfatter ikke værdien af individuelle rettigheder, og må derfor forventes at være lavere end den faktiske kapitalværdi. Dette vil medføre en overvurdering af fiskeriets rentabilitet.

Rentabiliteten er lidt højere i forhold til 2007-2009

Prognosen for flådens samlede rentabilitet forventes at være på ca. 19 % i 2011. Rentabiliteten er i gennemsnit for 2007-2009 lidt lavere, nemlig på 16 %, mens den beregnede for 2010 er på hele 27 %, jf. tabel 3.23.

Den beregnede indikator for rentabiliteten i fiskerflåden kan med forbehold for usikkerheden i beregningsgrundlaget¹⁴ anvendes til vurdering af den økonomiske situation for fiskeriet.

Rentabilitet på mindst 10 % nødvendig

Med henblik på at fastlægge et niveau, som må anses for nødvendigt for at sikre en rimelig rentabilitet, skelnes der mellem kravene til forrentning og afskrivning. Det forekommer rimeligt i vurderingsgrundlaget at anvende en økonomisk afskrivningsperiode for kapitalen på 25 år, svarende til en lineær afskrivning på 4 % pr. år. Kapitalens forrentning bør afspejle mulighederne ved alternativ kapitalplacering. I vurderingsgrundlaget anses en alternativ forrentning på 7 % p.a. at være rimelig på lang sigt. Justeringen sker under hensyn til den generelle udvikling i ren-

¹⁴ Den beregnede kapitalafønningsandel er behæftet med usikkerhed bl.a. som følge af stikprøvegrundlaget for regnskabsstatistikken. Derfor antages forsikringsværdien at være et skøn for kapitalværdien.

teniveauet. Disse forudsætninger medfører, at rentabiliteten i gennemsnit skal være over 10-11 % for at skabe interesse for at investere i fiskeriet i forhold til andre muligheder og dermed bidrage til at sikre en fornyelse af flåden.

Tabel 3.23. Gennemsnitlig rentabilitet for kommercielt aktive fartøjer (% af forsikringsværdi)

		2007- 2009	2009	For- ventet i 2010	-- Forventet i 2011 -- Scenario 1	Scenario 2
Små fartøjer <12m	Garn/krog	-5	-10	-12	-15	-16
	Jolle/ruse	-15	-30	-42	-54	-54
	Snur/garn/rawl	-13	-10	-14	-17	-18
	Trawl	5	36	-29	-28	-30
	Alle redskaber	-8	-11	-16	-19	-20
Mindre fartøjer 12-15m	Garn/krog	2	2	14	9	5
	Snur/garn/rawl	0	3	-7	-16	-18
	Trawl	5	-2	2	-2	-1
	Alle redskaber	3	0	3	-2	-3
Mindre fartøjer 15-18m	Snur/garn/rawl	17	-12	9	-1	1
	Snurrevod	11	6	4	3	-1
	Trawl	13	7	15	11	12
	Alle redskaber	13	4	13	9	10
Mellemstore fartøjer 18-24m	Garn/krog	13	11	14	8	6
	Snurrevod	8	16	19	17	12
	Trawl	13	8	15	13	13
	Alle redskaber	12	10	15	13	13
Store fartøjer 24-40m	Trawl industri	10	20	68	29	35
	Trawl konsum	16	13	10	4	3
	Trawl blandet	24	18	25	22	25
	Alle redskaber	15	15	18	8	8
Store fartøjer ≥40m	Not	31	24	49	31	34
	Trawl industri	15	19	65	36	43
	Trawl blandet	25	21	49	35	40
	Alle redskaber	26	22	52	34	39
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	7	-3	-3	-6	-5
	Muslingefiskeri	16	5	1	3	4
	Alle spe. fisk.	11	1	-1	-2	-1
I alt		16	13	27	17	19

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m og 24-40m samt bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

**Store forskelle
mellem grupper**

Rentabiliteten varierer meget mellem de forskellige grupper. Det bemærkes dog, at de små fartøjer under 12 meter for størstedelens vedkommende har en negativ rentabilitet, der delvis skal vurderes i forhold til de specielle forudsætninger, som må lægges til grund for de små fartøjers fiskeri. Det samme gør sig til en vis grad gældende for de mindre fartøjer mellem 12 og 15 meter og mellem 15 og 18 meter, jf. tabel 3.23.

I forhold til perioden 2007-2009 forventes der en fremgang i rentabiliteten for de større fartøjer som helhed ved begge scenarier 2 i 2011, dog med store fartøjer mellem 24 og 40 meter som en undtagelse. Dette skyldes i særdeleshed konsumtrawlerne i denne gruppe som pga. kraftigt stigende omkostninger og stagnerende eller faldende priser på fartøjsgruppens vigtigste målarter. Hvis den forventede rentabilitet for 2010 sammenlignes med scenario 2 i 2011, forringes rentabiliteten imidlertid for alle fartøjsgrupper med undtagelse af gruppen trawl blandet 24-40 meter, hvor den er konstant. Dog ses også en svagt forbedret rentabilitet for muslingefiskerierne, jf. tabel 3.23.

**Rentabilitet og ny
regulering**

Samlet set ændres rentabiliteten kun ganske lidt i 2011 i forhold til basisperioden. Færre fartøjer som følge af ny regulering og højere fangstværdier opvejes i stort omfang af stigende omkostninger. En række fartøjsgrupper har derfor fortsat en rentabilitet på et uholdbart niveau.

**Overvurdering af
rentabiliteten**

For fartøjerne omfattet af reguleringen med enten IOK eller FKA skal det bemærkes, at der sker en overvurdering af rentabiliteten, idet anvendelsen af forsikringsværdien som udtryk for kapitalværdien medfører en undervurdering de samlede investeringer, der bør omfatte værdien af IOK'erne og FKA'erne.

4. Prisudviklingen på fiskeprodukter¹⁵

Prisudviklingen på fisk er af central betydning for indtjeningen i 2011 i både fiskeri- og fiskeforarbejdningssektoren. Det nuværende modelgrundlag for beregningerne tager udgangspunkt i det forventede udbud på det europæiske marked opdelt på grupper af fiskearter og baseret på Europa som et integreret marked for fiskeprodukter. For nogle fiskearter tages der dog udgangspunkt i verdensmarkedet. I tilknytning hertil anvendes offentliggjorte resultater vedrørende prisreaktioner på ændringer i udbuddet af fisk samt tilgængelig viden om markedsforhold. Betydningen for priserne af ændringer i efterspørgsel, valutakurser og købekraft er inddraget i modellen.

På denne basis fremkommer følgende forventninger til prisudviklingen i 2011 angivet som procentvise ændringer i forhold til 2010:

Forventninger til prisudviklingen i 2011 i forhold til 2010	Torsk	- 10 %
	Andre torskefisk	- 10 %
	Fladfisk (dyre)	- 5 %
	Fladfisk (almindelige)	- 10 %
	Sild	+ 25 %
	Makrel	- 5 %
	Rejer	+ 5 %
	Jomfruhummer	+ 10 %
	Muslinger	+ 5 %
	Industrifisk	+ 10 %

De angivne forventninger er behæftet med usikkerhed blandt andet som følge af afhængigheden af den internationale konjunkturudvikling. Specielt skal nævnes, at forventningerne bygger på, at krone-dollarkursen året ud forbliver på samme niveau som den 14. marts 2011, samt at konsekvenserne af naturkatastro-

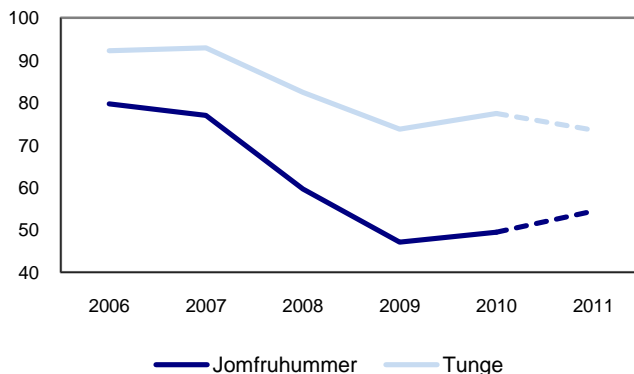
¹⁵ Dette kapitel er udarbejdet af Frederik Møller Laugesen og Max Nielsen.

fen i Japan ikke er indregnet.

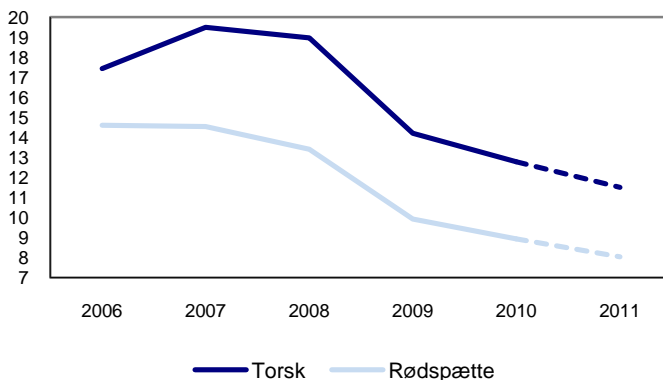
Udviklingen i landingspriser 2006-2011

Prisudviklingen for de vigtigste fiskearter i 2006-2011 er vist i figur 4.1 – 4.3, men bilagstabel 4.1 gengiver prisudviklingen for samtlige arter, herunder grundlaget for den forventede udvikling.

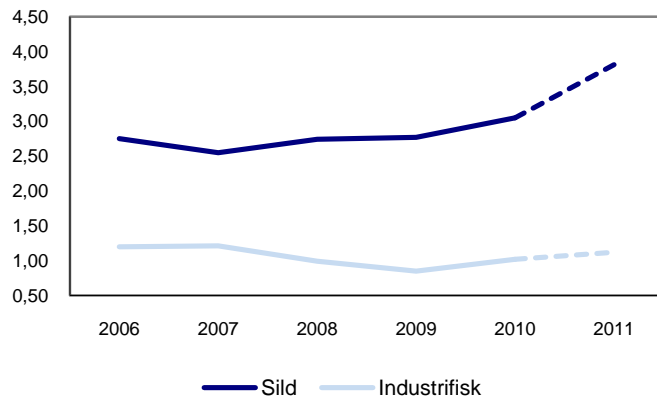
Figur 4.1. Priser for tunge og jomfruhummer 2006-2010 og 2011 skøn (kr. pr. kg.)

Figur 4.2. Priser for torsk og rødspætte 2006-2010 og 2011 skøn (kr. pr. kg.)

Figur 4.3. Priser for sild og industrifisk 2006-2010 og 2011 skøn (kr. pr. kg.)

4.1. Metode

Europa et integreret marked for fisk

Det danske marked for fisk er en integreret del af det europæiske marked, blandt andet på grund af Danmarks betydelige import og eksport af fisk og fiskeprodukter og EU's fælles markedsordning. Som følge af markedsintegrationen er der grund til at antage, at priserne for danske landinger bestemmes af det samlede udbud på det europæiske marked, som igen er påvirket af det globale udbud. Skønnene over prisudviklingen foretages derfor på grundlag af det samlede udbud på markedet i Europa. For grupper af fiskearter, hvor Europa som helhed er nettoimportør, indgår således også udbuddet i de vigtigste udbyderlande uden for Europa. I tilknytning hertil vurderes, om der kan antages at være særlige forhold, som betyder, at de danske priser bør justeres. Udbuddet vurderes med udgangspunkt i de fastsatte kvoter og kvoteudnyttelsen i tidligere år efter de samme principper, som er anvendt ved forudsigelser om fiskeriets økonomi i perioden 2001-2010.

Forudsætninger for udbuddet i 2010

Prisskøn i løbende priser for art-grupper

Prisskønnene foretages for de vigtige arter i forskellige grupper. En række mindre vigtige arter bliver herved ikke omfattet af grupperingen. Priserne for disse beregnes for 2011 som gennemsnitsprisen i 2008-2010. Prisberegningerne foretages endvidere i faste priser. Den generelle inflationære prisstigning indregnes efterfølgende ved, at alle prisændringer opjusteres med 1,6 %, jf. EU Kommissionens skøn over inflationen.

Udbudsforhold

Prisskønnene for 2011 foretages ved at anvende skøn over det samlede udbud på det europæiske marked for 2011 multipliceret med en faktor for prisfleksibiliteten. Denne er et udtryk for den relative prisændring som følge af den relative udbudsændring. Prisfleksibiliteten er fastsat med udgangspunkt i skøn for en række delmarkeder og fiskearter. Skønnene for prisfleksibiliteter på delmarkederne er endvidere justeret under hensyntagen til, at prisdannelsen finder sted på integrerede internationale markeder.

Valutakurser

Internt i EU er valutakurserne faste for de lande, som er inkluderet i euroen. Den danske krone er fastlåst i forhold til euroen og følger derved dens udvikling, hvorimod Sverige og Storbritannien har flydende kurser.

Valutakursudviklingen har betydning for prisudviklingen for de varer, der handles mellem euro-zonen samt Danmark og tredjelande. Prisberegningerne inddrager den seneste kendte valutakurs (14. marts 2011) i forhold til den gennemsnitlige valutakurs i 2010, multipliceret med en faktor for valutakursfleksibiliteten. Denne er et udtryk for den relative prisændring som følge af den relative ændring i valutakursen. Prisskønnene bygger således på, at valutakurserne gældende 14. marts 2011 holder året ud.

Af tabel 4.1 fremgår de gennemsnitlige valutakurser for den danske krone i forhold til en række udvalgte valutaer for 2009, 2010 samt dagkursen den 14. marts 2011. Tallet 0,19 ud for US dollar i 2009 angiver eksempelvis, at der kan købes 0,19 US dollar for 1,00 dansk krone.

Tabel 4.1. Valutakursudvikling for udvalgte valutaer¹⁾

Valuta	Valutakurs /DKK			Ændring (%)	
	2009 ²⁾	2010 ²⁾	2011 ³⁾	2009-10	2010-11
Euro	0,13	0,13	0,13	0	0
Pund Sterling	0,12	0,12	0,12	4	-1
Norsk krone	1,17	1,08	1,05	8	2
Japansk yen	17,45	15,55	15,31	11	2
US dollar	0,19	0,18	0,19	5	-5
Russisk rubel	5,93	5,40	5,34	9	1

Kilde: Danmarks Nationalbank

Noter: ¹⁾ Den Islandske krone blev suspenderet i dec. 2008, som følge af finanskrisen.

²⁾ Gennemsnitlig årskurs.

³⁾ Dagskurs pr. 14. marts.

Endvidere er der i tabel 4.1 angivet den procentuelle ændring i valutakurserne. I 2010 styrkedes den danske krone i forhold til alle de nævnte valutaer. I 2011 styrkes den danske krone marginalt overfor den norske krone, yen og russiske rubler mens den svækkes overfor US dollar. Den danske krone svækkes marginalt overfor Pund Sterling mens den islandske krone har været suspenderet på grund af finanskrisen.

Priseffekt i importørland...

Effekten af ændrede valutakurser afhænger af, om et land er importør eller eksportør. I importørlandet vil en styrkelse af importørlandets valuta indebære, at importen bliver billigere, og den importerede mængde vil stige. Udbyder vil derved søge at afsætte mere på dette markedet og mindre andre steder, og importprisen vil falde. Dette vil trække prisen på indenlandsk producerede varer ned. Prisen i markedet vil falde til ugunst for de nationale producenter.

...og eksportørland

Omvendt vil en styrkelse af eksportørlandets valuta indebære, at udbuddet af eksport falder ved den eksisterende pris, idet udbyder får mindre af egen valuta for sine varer end tidligere. Udbyder vil derved søge at afsætte mindre på eksportmarkedet og mere andre markeder. Eksportprisen vil derved stige og trække prisen på indenlandsk producerede varer med op.

I 2011 vurderes det, set ud fra dagskursen den 14. marts, at ændringerne i valutakurserne over for den danske krone er små og derfor vil have ringe eller slet ingen priseffekt, uanset om det er et importørland eller eksportørland.

Efterspørgselsforhold

Priserne korrigeres endelig ud fra en vurdering af udviklingen i efterspørgslen på forskellige markeder. Korrektionen foretages ved skønsmæssigt at op- eller nedjustere de beregnede priser. Dette baseres på eksisterende undersøgelser af, om forskellige fiskeprodukter kan betragtes som en luksusvare, nødvendig vare eller inferior vare samt på vurderinger af udviklingen i købekraft og forbrugerpræferencer. Ved en stigning i indkomsten vil efterspørgslen efter en luksusvare stige relativt mere end indkomsten, hvorimod efterspørgslen efter en nødvendighed vare vil stige relativt mindre end indkomsten. For en inferior vare vil efterspørgslen falde ved stigende indkomst, idet forbrugerne substituerer over til varer af bedre kvalitet.

Købekraften på markederne i Kina og Rusland har i en årrække været i kraftig vækst, men dog aftagende i årene med finanskrisen. IMF forudsiger, at væksten igen vil stige i begge disse lande i 2011. Væksten i EU, USA, Japan og Rusland i de seneste år kan karakteriseres som svag. EU-oplysningen forudsiger dog en positiv vækst i disse lande i 2011 på 1-3 %, hvor der i 2009 var en negativ vækst. EU-oplysningens prognose er behæftet med større usikkerhed end normalt, som følge af den endnu ikke overstået finanskrisen, samt naturkatastrofe i Japan. Forbrugerpræferencer kan ændres gennem ændrede spisevaner, forårsaget af ikke-økonomiske årsager.

Købekraft påvirker prisen på luksusvarer

Stigninger i købekraften giver normalt stigende efterspørgsel og derved stigende priser på luksusvarer som tunge, jomfruhummer, rejer og muslinger. Faldende købekraft, forårsaget af for eksempel finanskrisen, medfører et nedadgående pres på priserne specielt på disse arter.

Datakilder

Hovedkilden til data er rapporten om landinger offentliggjort af EU's generaldirektorat for fiskeri, hvilket findes på fiskeridirektoratets hjemmeside. Herfra kendes de officielle tal for alle EU-landinger af kvoterede fiskearter i 2010 samt for kvoter i Nordøstatlanten. For Norge og Rusland kendes fangsterne i 2010, for Island går kvoteåret fra 1. september til 31. august året efter, hvorfor kvoterne er henført til kalenderår. Data for Island findes på det islandske fiskeriministeriets hjemmeside.

Yderligere datakilder er: EUROSTAT New Cronos Database, Fish Info Service, Worldfish Report, Fiskeridirektoratet i Danmark og Norge, Fiskeriministeriet i Island, Russian Fish Net, Grønlands Hjemmestyre, Fiskeridepartementet i Canada og Chile, Produktions ministeriet i Peru, Det Amerikanske Landbrugsministerium, Nationalbanken, EU-oplysningen, den Internationale valutafond, den Amerikanske Maritime Fiskeriservice og FN's fødevare- og landbrugsorganisation.

4.2. Skøn over prisudvikling i 2011 for artsgrupper

4.2.1. Torsk

Forøgede kvoter i Barentshavet giver prisfald på torsk

Udbuddet af torsk i de vigtigste udbyderlande i Europa er sammensat af EU-fiskeres landinger samt landinger i Norge, Island og Rusland. Udbuddet forventes at stige hovedsageligt som en konsekvens af, at Rusland og Norge har aftalt at forøge deres kvoter i Barentshavet i 2011 markant. Endvidere vurderes det, at den forventede købekraft og efterspørgsel, trods finanskrisens stabilisering, ligger under normalen og kan give anledning til et yderligere nedadgående pres på prisen. Omvendt skønnes den beskedne svækkelse af den danske krone i forhold til US dollar at give et opadgående pres på prisen i Danmark. På dette grundlag skønnes samlet set et prisfald på 10 % på torsk i 2011 i forhold til 2010.

4.2.2. Andre torskefisk

Prisen forventes at falde på grund af forøgede kvoter på Alaskasej i Stillehavet

Andre torskefisk som kuller, mørksej, lyssej, Alaskasej, kulmule og hvilling stammer fra en række fiskerier. Alaskasej kommer fra amerikansk og russisk fiskeri i den nordlige del af Stillehavet og kuller og sej fra norsk og islandsk fiskeri. Stigende kvoter på Alaskasej i Stillehavet giver et pres på prisen i nedadgående retning. Omvendt skønnes svækkelsen af den danske krone i forhold til US dollar at give prisen på andre torskefisk et løft i opadgående retning i Danmark. På dette grundlag skønnes som helhed, at priserne på andre torskefisk falder med 10 % i 2011 sammenlignet med 2010.

4.2.3. Dyre fladfisk

Prisfald på dyre fladfisk, grundet lav efterspørgsel på luksusvarer

Udbuddet af dyre fladfisk, herunder tunge, pighvarre, hellefisk og slethvarre, kommer primært fra fiskere i EU. Tunge fra Nordsøen, som fiskes af hollandske, franske og belgiske fiskere, udgør størstedelen af de dyre fladfisk. Det vurderes, at den forventede købekraft ligger under det normale niveau, trods finanskrisens stabilisering. Dette giver anledning til et prisfald på især luksusvarer, som disse fisk er. Endvidere forventes udbuddet af dyre fladfisk at være nogenlunde uændret i forhold til udbuddet i 2010 og dette vil derfor ikke påvirke prisen i væsentligt omfang. Samlet set skønnes prisen i 2011 i forhold til 2010 at falde med 5 %.

4.2.4. Almindelige fladfisk

Udbuddet af almindelige fladfisk, herunder rødspætte, ising, skærising, rødtunge og skrubbe, fiskes af EU's egne fiskere og primært landende omkring Nordsøen. Udbuddet forventes at stige hovedsageligt som en konsekvens af, at kvoterne er stigende i 2011. Almindelige fladfisk landes fersk, men afsættes typisk

Stigende udbud af Alaskasej og torsk presser priserne på almindelige fladfisk i nedadgående retning

frosset og vurderes derfor at være substitut for torskefisk. Forsyningen af torskefisk er væsentlig større end af almindelige fladfisk, hvorfor den forventede stigning i forsyningen af torskefisk, herunder især Alaskasej, vurderes at trække prisen på almindelige fladfisk med ned. Der forventes derfor et prisfald på 10 % i 2011 sammenlignet med prisen i 2010. Det må dog påpeges, at skønnet er behæftet med betydelig usikkerhed.

4.2.5. Sild

Prisen på sild, forventes i at stige betydeligt på grund af markant fallende kvoter i Norge

Markedet for sild er kendetegnet ved at Norge er den førende udbyder, primært fra den atlantiskandiske sildebestand. Norge er den førende udbyder på det russiske og de østeuropæiske markeder. Danmark er derimod den førende udbyder på det tyske marked, hvor hovedparten af dansk produktion afsættes. Et markant fald i kvoterne i det toneangivende norske fiskeri, vil give et betydeligt opadgående pres på prisen på det sammenhængende europæiske marked. Endvidere vurderes det, trods finanskrisens stabilisering, at den forventede købekraft i Rusland ligger under det normale, hvilket kan give anledning til et opadgående pres på prisen, grundet øget efterspørgsel efter billigere fisk som sild. Den danske kroners forhold til rublen er uændret mellem 2010 og 2011, og valutakursen vurderes ikke at få væsentlig priseffekt. Samlet set forventes prisen at stige med 25 % i 2011.

4.2.6. Makrel

Ingen kvoteaftale mellem EU, Færøerne og Island giver et usikker pris-skøn

Udbuddet af makrel på det europæiske marked stammer traditionelt primært fra EU og Norge, men de seneste 3-4 år er der fanget store mængder makrel ved Island og Færøerne. Dette skyldes formentligt, at bestanden er vandret mod nordvest. Der hersker på dette grundlag usikkerhed om kvoterne, og der er på nuværende tidspunkt ikke indgået en kyststatsaftale mellem EU,

Norge, Færøerne og Island. Fraværet af kyststatsaftalen skønnes at forårsage et stigende udbud af makrel, hvilket vil give et nedadgående pres på makrelpriserne. Dette er imidlertid usikkert, hvilket prisskønnet også er. Da valutakurserne næsten er konstante og efterspørgslen næsten uændret, kan det samles til en konklusion om, at prisen på makrel i 2011 forventes at falde med 5 %.

4.2.7. Rejer

Modsatrettede tendenser giver uændret pris

Udbuddet af koldtvandsrejer stammer primært fra Canada, Grønland, Norge og Island, samt i mindre grad fra EU. Faldende udbud som følge af grønlandske ambitioner om at blive MSC-certificeret af Marine Stewardship Council kan give et svagt opadgående pres på priserne, idet fangsterne kan falde. Endvidere vurderes det, at den forventede købekraft, trods finanskrisens stabilisering, ligger under det normale, hvilket kan medføre substituering fra dyre varmtvandsrejer til billigere koldtvandsrejer, som giver et opadgående pres på prisen. Derudover kan den styrkede canadiske dollar også give et svagt opadgående pres på prisen. Et forøget globalt udbud af varmtvandsrejer kan påvirke prisen på koldtvandsrejer i nedadgående retning i det omfang koldtvandsrejer og varmtvandsrejer er substitutter. På dette grundlag forventes prisen i 2011 på koldtvandsrejer at forblive på niveau med prisen i 2010.

4.2.8. Jomfruhummer

Spirende efterspørgsel samt små lagre, giver prisstigning

Udbuddet af jomfruhummer stammer primært fra fiskeri i Storbritannien, Irland og Danmark. Forøget efterspørgsel og små lagre vurderes at give et opadgående pres på priserne. Endvidere forventes udbuddet af jomfruhummer at være stort set uændret i forhold til 2010, hvilket derfor ikke påvirker prisen væsentligt. På dette grundlag forventes prisen i 2011 at stige med 10 % i

forhold til 2010.

4.2.9. Muslinger

Prisen kan stige blandt andet på grund af faldende udbud fra Chile

Udbuddet af muslinger i Europa stammer fra forskellige former for opdræt i Spanien, Italien, Holland og Frankrig. Danmark har som det eneste land i Europa et væsentligt vildtfiskeri efter muslinger. De vigtigste arter er Middelhavs- og blåmusling. Finanskrisen formodes at medføre substituering fra dyre opdrætsmuslinger til billigere danske muslinger, hvilket kan give et opadgående pres på prisen. Udbuddet af billige muslinger fra Chile, der må betegnes som substitutter for de danske vildtfangede muslinger, forventes at falde, idet chilensk akvakultur, inklusiv muslingeopdræt, stadig er i krise efter sygdomsudbrud i lakseopdræt. Dette kan presse prisen yderligere opad. Samlet set er et forsigtigt skøn, at prisen i 2011 vil stige med 5 % sammenlignet med prisen i 2010.

4.2.10. Industrifisk

Udbuddet af ansjos og hestemakrel fra hhv. Peru og Chile falder, hvilket forventes at give et opadgående pres på prisen

Den samlede fangst af industrifisk fra de fem største globale udbydere er opgjort til ca. 4,4 mio. tons årligt, hvoraf over halvdelen stammer fra Peru. Fangsterne er over de seneste år faldet kraftigt. Prisen på industrifisk er afledt af verdensmarkedsprisen på fiskemel og -olie. Denne pris bestemmes af det globale udbud, med Peru og Chile som de største aktører, men også Danmark, Norge og Island er betydende udbydere. Der forventes et pres på prisen i opadgående retning da udbuddet af ansjos og hestemakrel fra Peru og Chile forventes at falde lidt. Dette afhænger dog af vejr-fænomenet El Niño, som sidst hærgede i 2010. Det vurderes, at 2011 vil have mere normale vejrforhold sammenlignet med 2010, men dog først et stykke inde i året, hvorfor fangsterne over hele året forventes at falde lidt. Samtidig skaber den øgede akvakulturproduktion i Nordeuropa,

især laksproduktionen i Norge, samt væksten i akvakultur i Asien og især i Kina en vedvarende efterspørgselsstigning, hvilket presser prisen på industrifisk yderligere op. Udbuddet af sojabønner på verdensplan i 2010/2011 forventes ikke at ændres væsentligt, hvorfor industrifiskens substitutter ikke vil påvirke prisen i væsentligt omfang. I 2011 forventes prisen på industrifisk derfor at stige med 10 % i forhold til 2010.

5. Fiskeforarbejdning¹⁶

Formål	Den økonomiske situation i fiskeforarbejdningsindustrien frem til 2010, herunder sektorens struktur, produktion og økonomi analyseres og beskrives i dette afsnit.
Data	Grundlaget for analysen er en række data indsamlet af Danmarks Statistik og viderebearbejdet af Fødevareøkonomisk Institut. De primært anvendte datakilder er den generelle erhvervsstatistik Regnskabsstatistik og Industriens salg af varer.
Underbrancher	Analysen foretages på underbrancher, hvor de enkelte firmaer er placeret efter deres vareproduktion fordelt på arter og produktform. Udgangspunktet er underbrancherne udledt i Fiskeriets Økonomi 2006, korrigeret i forhold til de muligheder nyere data giver.

5.1. Fiskeforarbejdningssektorens struktur

I Danmarks Statistik er den danske fiskeindustri opdelt i tre branchegrupper efter firmaernes vareproduktion: "Fiskehermetik-, fiskefars- og fiskefiletfabrikker", "Røgning og saltning af fisk m.v." samt "Fiskemelsfabrikker". Udgangspunktet for analysen er årene 2006 til 2008 med sidstnævnte som det seneste tilgængelige år.

Antallet af firmaer var 118	Det samlede antal firmaer i fiskeindustrien var i 2008 i alt 118, og der var 3.986 fuldtidsbeskæftigede. Hovedparten af firmaerne var inden for konsumindustrien, idet 113 firmaer er i de to første branchegrupper: "Fiskehermetik-, fiskefars- og fiskefiletfabrikker" og "Røgning og saltning af fisk m.v.". Dette er seks færre end i 2006, jf. tabel 5.1. Antallet af fuldtidsbeskæftigede i konsumindustrien faldt fra 4.058 i 2006 til 3.683 i 2008, svaren-
Antal firmaer i konsumindustri var 113	

¹⁶ Dette kapitel er udarbejdet af Rasmus Nielsen.

de til et fald på 9 %. I branchegruppen ”Fiskemelsfabrikker” var antallet af firmaer uændret fra 2006 til 2008, hvorimod beskæftigelsen faldt fra 356 til 303 fuldtidsbeskæftigede, svarende til 15 %.

Tabel 5.1. Antal firmaer og fuldtidsbeskæftigede

	----- Firmaer -----			----- Beskæftigede -----		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Fiskehermetik-, fiskefars- og fiskefiletfabrikker	67	71	65	2.953	2.952	2486
Røgning og saltning af fisk m.v.	52	51	48	1.105	1.131	1197
Konsum i alt	119	122	113	4.058	4.083	3.683
Fiskemelsfabrikker	5	6	5	356	345	303
I alt	124	128	118	4.414	4.428	3.986

Kilde: Baseret på Danmarks Statistik Regnskabsstatistik.

For at få et mere nuanceret billede af strukturen i den danske fiskeindustri er der i tabel 5.2 opstillet en oversigt over antallet af arbejdssteder fordelt efter størrelse. Et arbejdssted er en organisatorisk afgrænset del af et firma, der er beliggende på én adresse og producerer én, eller overvejende én, slags varer og tjenester.

Tabel 5.2. Antal arbejdssteder fordelt efter antal fuldtids beskæftigede, 2008

Fuldtidsbeskæftigede	Konsumindustrien	Fiskemelsfabrikker	I alt
0-9	51	2	53
10-19	23	0	23
20-49	29	1	30
50-99	18	2	20
over 100	11	1	12
I alt	132	6	138

Kilde: Danmarks Statistik Erhvervsbeskæftigelsesstatistik.

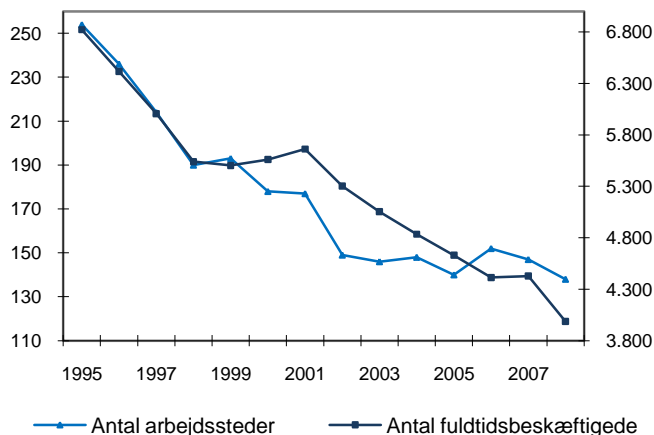
**78 % af arbejds-
stederne i konsum-
industrien har
mindre end 50
fuldtidsbeskæfti-
gede**

I konsumindustrien har 78 % af arbejdsstederne mindre end 50 fuldtidsbeskæftigede, hvoraf halvdelen har mindre end 10 fuldtidsbeskæftigede. Andelen af arbejdssteder med mellem 50 og 99 fuldtidsbeskæftigede udgør 14 %, mens de helt store arbejdssteder med over 100 fuldtidsbeskæftigede kun udgør 8 %.

For fiskemelsfabrikkerne er strukturen lidt anderledes. To arbejdssteder har færre end 10 fuldtidsbeskæftigede; et har mellem 20 og 49 fuldtidsbeskæftigede, mens tre arbejdssteder har over 50 fuldtidsbeskæftigede. Fiskemelsfabrikernes branchegruppe domineres af de tre største arbejdssteder.

Udviklingen i antallet af arbejdssteder og fuldtidsbeskæftigede over perioden fra 1995 til 2008 viser, at der har været et tydeligt fald i begge, som det fremgår af figur 5.1.

Figur 5.1. Udviklingen i antallet af arbejdssteder og fuldtidsbeskæftigede

Kilde: Danmarks Statistik Regnskabs- og Erhvervsbeskæftigelsesstatistik.

Antal af arbejdssteder steg i 2007

I 1995 var der 254 arbejdssteder, mens der i 2008 kun var 138 tilbage. Antallet af fuldtidsbeskæftigede i industrien faldt ligeledes fra 6.822 i 1995 til 3.986 i 2008. Den gennemsnitlige størrelse på arbejdsstederne målt ved antallet af fuldtidsbeskæftigede steg fra 27 til 29 fuldtidsbeskæftigede pr. arbejdssted i samme periode. Fra 2006 til 2008 faldt beskæftigelsen med 10 %, mens antallet af arbejdssteder faldt med 9 %.

Danmarks Statistiks branchegrupper opdeles

Danmarks Statistik opdeler den danske fiskeindustri i tre branchegrupper efter firmaernes vareproduktion, som nævnt i indledningen. I forbindelse med analysearbejdet af den danske forarbejdningsindustri har Fødevareøkonomisk Institut opdelt branchegrupperne yderligere. Underbrancheinddelingen er baseret på industriens salg af varer opgjort af Danmarks Statistik.

Som det første kriterium for underbrancherne anvendes de fiskearter, som forarbejdes i de enkelte firmaer. Dernæst fordeles firmaerne, hvis det er muligt, efter produktformen af deres vareproduktion. Fødevareøkonomisk Institut har anvendt samme principper for underbrancheinddelingen som i Fiskeriets Økonomi 2006-10, korrigeret for de muligheder eller begrænsninger nyere data giver, i forbindelse med hensynet til diskretion, omfattende:

- Torske- og fladfisk
- Sild og makrel
- Rejer og muslinger
- Laksefisk
- Blandet forarbejdning
- Fiskemel og -olie

Anvendelsen af artsriteriet er relevant, da de enkelte underbrancher har en høj andel af deres vareproduktion baseret på hovedarten, jf. tabel 5.3. De enkelte underbrancher fremstår som relativt specialiserede i forhold til de arter, som de forarbejder. For flere af underbrancherne udgør hovedartens andel op mod 80 % af den samlede vareproduktion. De mest specialiserede konsumunderbrancher ses at være ”Laksefisk” og ”Torske- og

fladfisk”, som har en andel på henholdsvis 85 % og 74 % af de respektive arter. Fiskemelsfabrikkernes opnår en andel på 100 %, da deres produkter udelukkende er baseret på industrifisk og fiskeaffald.

Tabel 5.3. Andel af vareproduktion baseret på fiskearter for underbrancher, 2010

	Torske- og fladfisk	Makrel	Sild	Rejer og mus- linger	Lakse- fisk	Indu- strifisk og fiske- affald	Andre arter	I alt
Torske- og fladfisk	74	0	0	3	2	0	22	100
Sild og makrel	0	36	45	1	8	1	8	100
Rejer og muslinger	4	0	0	54	14	0	28	100
Laksefisk	1	0	0	0	85	0	14	100
Blandet forarbejdning	8	5	18	12	11	0	46	100
Fiskemel og -olie	0	0	0	0	0	100	0	100

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Underbrancher har en homogen produktion

Sammenholdes produktformen af varerne i de enkelte underbrancher, som er det andet kriterium for placeringen i underbrancher, er der også her en høj grad af specialisering. Flere af underbrancherne har således en stor andel af deres vareproduktion placeret i en enkelt produktgruppe, jf. tabel 5.4.

Tabel 5.4. Andel af vareproduktionen på produktformer for underbrancher, 2010

	Fersk filet	Frosset filet	Røget, saltet og tørret	Tilberedt og kon- serveret	I alt
Torske- og fladfisk	12	5	13	69	100
Sild og makrel	4	1	3	92	100
Rejer og muslinger	1	0	15	83	100
Laksefisk	20	14	56	10	100
Blandet forarbejdning	19	6	6	68	100
Fiskemel og -olie	0	0	0	100	100

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Den endelige opdeling af firmaer i den danske fiskeindustri på underbrancher for 2008 ser ud som vist i tabel 5.5.

Tabel 5.5. Antal firmaer og fuldtidsbeskæftigede

	----- Firmaer -----			----- Beskæftigede -----		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	14	15	13	1.222	1.155	853
Sild og makrel	17	18	18	672	732	746
Rejer og muslinger	11	10	9	298	272	202
Laksefisk	52	51	48	1.105	1.131	1.197
Blandet forarbejdning	25	28	25	761	793	685
Konsum i alt	119	122	113	4.058	4.083	3.683
Fiskemelsfabrikker	5	6	5	356	345	303
I alt	124	128	118	4.414	4.428	3.986

Kilde: Baseret på Danmarks Statistiks Regnskabsstatistik.

Oplysningerne om varesalget er baseret på Industriens salg af varer fra Danmarks Statistik for 2006 til 2010. Det er derfor relevant at se på udviklingen i den del af populationen, som denne statistik dækker. Salget af varer omfatter alle industrivirksomheder med mindst 10 fuldtidsbeskæftigede, og indberetningsenheden er den faglige enhed (produktionssted), forstået som summen af de arbejdssteder, der har samme økonomiske aktivitet inden for et firma (juridisk enhed).

Antallet af faglige enheder inden for underbrancherne i perioden 2006 til 2010 fremgår af tabel 5.6.

Tabel 5.6. Antal faglige enheder fordelt på underbrancher

	2006	2007	2008	2009	2010
Torske- og fladfisk	18	14	12	12	9
Sild og makrel	12	10	11	11	9
Rejer og muslinger	9	9	9	9	10
Laksefisk	20	20	22	20	16
Blandet forarbejdning	10	10	10	10	10
Konsum i alt	69	63	64	62	54
Fiskemelsfabrikker	4	4	4	3	4
I alt	73	67	68	65	58

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Antallet af faglige enheder faldt mest for "Laksefisk"

For de fleste underbrancher er der kun sket små forskydninger af faglige enheder de sidste fem år. Fra 2009 til 2010 er de væsentligste fald sket for brancherne "Laksefisk" og "Torske- og fladfisk", hvor antallet af faglige enheder er faldet med henholdsvis fire og tre enheder. Det samlede antal faglige enheder i konsumindustrien faldt fra 62 til 54. Antallet af enheder i fiskemelsfabrikkerne steg med en enhed. Det samlede antal faglige enheder faldt derfor fra 65 enheder i 2009 til 58 i 2010.

5.2. Historisk produktion og økonomi

I det følgende gennemgås fiskeforarbejdningssektorens produktion for årene 2006 til 2010 baseret på industriens salg af varer fra Danmarks Statistik, mens økonomien alene præsenteres for årene 2006 til 2008, da nyere Regnskabsstatistik ikke eksisterer.

5.2.1. Produktion

Produktionen af de vigtigste anvendte fiskearter er angivet i tabel 5.7.

Tabel 5.7. Produktion fordelt på anvendt fiskearter (tons)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Laksefisk	16.735	17.958	36.430	33.129	30.164
Torskefisk	41.446	37.103	35.346	30.576	27.882
Rejer	18.722	13.981	13.571	12.903	13.535
Sild	71.521	60.817	65.789	56.090	52.141
Fladfisk	1.097	1.170	1.124	1.322	736
Makrel	15.143	13.704	14.068	16.988	14.299
Muslinger	7.210	5.401	4.399	3.858	5.036
Andre	51.246	36.261	48.761	39.476	29.590
Konsum i alt	223.118	186.395	219.489	194.343	173.382
Industrifisk	409.281	314.739	346.460	358.110	356.795
I alt	632.399	501.134	565.949	552.453	530.176

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Den totale produktion baseret på konsumfisk var i 2010 på 173.382 tons, hvilket er et fald på 11 % i forhold til 2009.

Produktion af muslinger og rejer steg i 2010

Produktionen af muslinger og rejer oplevede en fremgang i produktionen fra 2009 til 2010. Muslinger oplevede den største relative fremgang på 31 %, mens stigningen for rejer var på 5 %.

Produktionen af alle øvrige arter faldt

De øvrige arter oplevede alle en tilbagegang, hvor den mest markante var for fladfisk, hvor produktionen faldt med 44 %. Samlet set faldt produktionen fra 2009 til 2010 med 4 %.

Fra 2006 til 2010 falder produktionen med 16 %

Set over hele perioden 2006 til 2010 er konsumproduktionen faldet med 22 %, mens produktionen af industrifisk er faldet med 13 %, hvilket samlet set gav en nedgang i produktionen på 16 %. Fordelt på enkelte arter oplevede laks den største fremgang med 80 %, mens torske- og fladfisk samt andre arter oplevede en tilbagegang på henholdsvis 33 % og 42 %.

Produktionen er angivet på produktformer i tabel 5.8.

Tabel 5.8. Produktion fordelt på produktformer (tons)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Fersk filet	52.581	28.615	43.023	34.065	20.986
Frosset filet	14.126	12.218	14.297	9.006	8.744
Røget, saltet og tørret	26.367	24.707	28.578	25.427	24.126
Tilberedt og konserveret	130.044	120.855	133.591	125.846	119.526
Konsum i alt	223.118	186.395	219.489	194.343	173.382
Fiskemel og -olie	409.281	314.739	346.460	358.110	356.795
I alt	632.399	501.134	565.949	552.453	530.176

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Samtlige produktformer til konsum samt fiskemel og -olie oplevede en tilbagegang i produktionen fra 2009 til 2010.

Tilbagegang for alle produktformer fra 2006 til 2010

Over hele perioden 2006 til 2010 faldt fersk og frosset filet med henholdsvis 60 % og 38 %, mens produktionen af røgede samt tilberedte- og konserverede produkter faldt med 8 %. Forarbejdningsgraden er øget, idet andelen af mere forarbejdede varer i

form af røgede og konserverede produkter er steget fra 70 til 82 % af den samlede konsum produktion. I tabel 5.9 vises produktionen fordelt på underbrancher.

Tabel 5.9. Produktion fordelt på underbrancher (tons)

	2006	2007	2008	2009	2010
Torske- og fladfisk	72.711	46.396	40.157	37.467	34.013
Sild og makrel	68.139	58.220	65.897	78.765	66.803
Rejer og muslinger	20.616	12.390	15.084	13.959	22.306
Laksefisk	30.408	28.087	54.721	36.256	28.012
Blandet forarbejdning	33.807	43.552	54.159	29.843	25.019
Konsum i alt	225.680	188.645	230.019	196.290	176.153
Fiskemelsfabrikker	406.719	312.489	335.930	356.163	354.024
I alt	632.399	501.134	565.949	552.453	530.176

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Sigende produktion i branchen ”Rejer og muslinger”

Produktionen steg i branchen ”Rejer og muslinger”, som den eneste, med 60 % fra 2009 til 2010. De største fald for de øvrige brancher var for ”Laksefisk” og ”Blandet forarbejdning” med henholdsvis 23 % og 16 %.

Set over hele perioden 2006 til 2010 har kun branchen ”Rejer og muslinger” oplevet en produktionsfremgang på 8 %, mens de øvrige brancher har haft en tilbagegang. De største fald er sket i brancherne ”Torske- og fladfisk” og ”Blandet forarbejdning” med henholdsvis 53 % og 26 %. Forklaringen skal findes i stigende konkurrence fra lande med lavere lønomkostninger i forarbejdningen, hvilket har medført udflytning af produktion fra Danmark til disse lande. Dertil kommer faldende fangster af torske- og fladfisk.

Fiskemelsfabrikernes produktion stort set uændret

Fiskemelsfabrikkernes produktion faldt minimalt fra 2009 til 2010, men set over hele perioden fra 2006 til 2010 er produktionen faldet med 13 %. Produktionen er normalt svingende fra år til år, blandt andet som følge af svingende tilførsler af tobis, brisling og sperling.

5.2.2. Bruttoindtægt

Bruttoindtægten består af salgsværdien af egen produktion, engrossalg, videresalg af produkter, forøgelse af varelagre, samt andre driftsindtægter.

Gennemsnitlige afsætningspriser fordelt på arter

Produktionsværdien bestemmes af produktionen, samt af udvikling i afsætningspriserne. I tabel 5.10 er udviklingen i de gennemsnitlige afsætningspriser fordelt på fiskearter vist.

Tabel 5.10. Gennemsnitlig afsætningspris fordelt på anvendt fiskeart (kr./kg.)

	2006	2007	2008	2009	2010
Laksefisk	72,51	72,98	53,67	55,95	62,24
Torskefisk	35,93	38,65	38,17	34,63	33,88
Rejer	48,35	54,12	47,91	46,41	49,08
Sild	12,95	13,90	13,10	13,17	13,08
Fladfish	74,22	83,26	81,09	67,94	93,72
Makrel	32,74	32,16	33,21	28,67	32,47
Muslinger	24,19	20,90	21,15	24,64	23,06
Andre	24,39	30,28	31,84	37,21	44,37
Gennemsnit konsum	29,29	32,70	31,99	32,88	35,36
Industrifisk	5,89	6,20	5,94	6,15	7,83
Gennemsnit	14,15	16,06	16,04	15,56	16,83

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

I tabel 5.11 er den gennemsnitlige afsætningspris for de forskellige produktformer vist.

Tabel 5.11. Gennemsnitlig afsætningspris fordelt på produktformer (kr./kg.)

	2006	2007	2008	2009	2010
Fersk filet	16,99	22,73	24,52	27,77	34,30
Frosset filet	23,35	23,79	20,02	31,52	42,74
Røget, saltet og tørret	57,88	63,04	59,30	57,50	59,22
Tilberedt og konserveret	29,11	29,76	29,83	29,39	30,19
Konsum i alt	29,29	32,70	31,99	32,88	35,36
Fiskemel og -olie	5,89	6,20	5,94	6,15	7,83
I alt	14,15	16,06	16,04	15,56	16,83

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Produktionsværdi på fiskeart og produktform

På grundlag af produktionen og afsætningspriserne fremkommer produktionsværdien. Produktionsværdierne fordelt på henholdsvis fiskearter og produktformer er vist i tabel 5.12 og 5.13.

Tabel 5.12. Produktionsværdi fordelt på anvendt art (mio. kr.)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Laksefisk	1.213	1.311	1.955	1.854	1.878
Torskefisk	1.489	1.434	1.349	1.059	945
Rejer	905	757	650	599	664
Sild	926	845	862	739	682
Fladfish	81	97	91	90	69
Makrel	496	441	467	487	464
Muslinger	174	113	93	95	116
Andre	1.250	1.098	1.553	1.469	1.313
Konsum i alt	6.535	6.095	7.020	6.391	6.131
Industrifisk	2.410	1.952	2.058	2.204	2.793
I alt	8.945	8.048	9.079	8.594	8.924

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Den totale produktionsværdi steg med 4 % fra 2009 til 2010

Den samlede produktionsværdi af konsumfisk udgjorde 6,1 mia. kr. i 2010, hvilket var et fald på 260 mio. kr. svarende til 4 % i forhold til 2009. Produktionsværdien af industrifisk steg med 589 mio. kr. svarende til 27 %. Den totale produktionsværdi steg således med 330 mio. kr. eller 4 %.

Tabel 5.13. Produktionsværdi delt på produktformer (mio. kr.)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Fersk filet	893	650	1.055	946	720
Frosset filet	330	291	286	284	374
Røget, saltet og tørret	1.526	1.557	1.695	1.462	1.429
Tilberedt og konserveret	3.786	3.597	3.985	3.699	3.608
Konsum i alt	6.535	6.095	7.020	6.391	6.131
Fiskemel og -olie	2.410	1.952	2.058	2.204	2.793
I alt	8.945	8.048	9.079	8.594	8.924

Kilde: Baseret på Industriens salg af varer, Danmarks Statistik.

Faldende produktionsværdi for de fleste produktformer til konsum

Mængden faldt for samtlige produktformer til konsum fra 2009 til 2010, mens priserne steg. Samlet betød dette, at produktionsværdien for de fleste produktformer til konsum faldt. Produktformen ”Frosset filet” oplevede som den eneste en stigning i produktionsværdien på 32 %.

Værdien for fiskemel og olie steg

Produktionsværdien af ”Fiskemel og -olie” var i 2010 i alt 2,8 mia. kr., svarende til en stigning på 27 %. Den stigende produktionsværdi skyldes uændrede mængder og højere priser.

I tabel 5.14 vises den totale bruttoindtægt for årene 2006 til 2008. Salg af egenproduktion svarer til produktionsværdien, mens salg af engrosvarer dækker salg af handelsvarer, samt salg af ikke forarbejdet fersk og frosset fisk.

Tabel 5.14. Total bruttoindtægt (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Salg af egen produktion	8.945	8.048	9.079
Engrossalg	3.253	3.096	3.320
Forøgelse af varelagre	267	319	-246
Andre driftsindtægter	335	272	346
I alt	12.801	11.735	12.500

Kilde: Baseret på Danmarks Statistiks Regnskabsstatistik.

Bruttoindtægten i 2008 er 7 % højere end 2007

Den totale bruttoindtægt var i 2008 på 12,5 mia. kr., hvilket var 7 % eller 765 mio. kr. højere end i 2007. Fra 2006 til 2008 faldt bruttoindtægten med 301 mio. kr., hvilket var et fald på 2 %. Både salget af egenproduktion og engroshandelen steg fra 2006 til 2008.

Udviklingen i bruttoindtægten for de seks underbrancher er vist i tabel 5.15.

Bruttoindtægten faldt for konsum og fiskemel

Bruttoindtægten steg i konsumindustrien med 1.011 mio. kr., svarende til 11 % fra 2007 til 2008, mens bruttoindtægten for fiskemelsfabrikkerne faldt med 247 mio. kr. eller 10 %.

Tabel 5.15. Bruttoindtægt fordelt på brancher (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	3.199	2.172	1.695
Sild og makrel	1.497	1.368	1.487
Rejer og muslinger	1.033	773	947
Laksefisk	1.827	2.106	2.477
Blandet forarbejdning	2.663	2.907	3.732
Konsum i alt	10.221	9.326	10.337
Fiskemelsfabrikker	2.580	2.409	2.162
I alt	12.801	11.735	12.500

Kilde: Baseret på Danmarks Statistik Regnskabsstatistik.

Fald i indtægten for "Torske- og fladfisk"

Ser man på udviklingen mellem 2007 og 2008 oplevede underbranchen "Torske- og fladfisk" en tilbagegang i bruttoindtægten, mens alle øvrige underbrancher oplevede en fremgang.

5.2.3. Driftsomkostninger

Driftsomkostningerne udgøres af indkøb af råvarer, indkøb af handelsvarer til direkte videresalg (engrossalg), energi og andre ordinære omkostninger. Driftsomkostningerne inkluderer således ikke omkostninger til aflønning af arbejdskraft og kapital.

De totale driftsomkostninger for forarbejdningsindustrien er angivet i tabel 5.16.

Tabel 5.16. Totale driftsomkostninger (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Køb af råvarer	8.724	7.846	6.970
Engrossalg	1.211	1.360	2.050
Energi	267	239	304
Andre ordinære udgifter	1.088	860	1.221
I alt	11.290	10.304	10.544

Kilde: Baseret på Danmarks Statistik Regnskabsstatistik.

Totale drifts- omkostninger steg fra 2007 til 2008

Driftsomkostninger var i 2008 på 10,5 mia. kr., hvilket svarer til en stigning på 2 % i forhold til 2007. De stigende udgifter skyldes primært at udgifterne til engrossalg og andre ordinære udgifter steg med henholdsvis 51 % og 42 %, mens udgiften til køb af råvarer faldt med 11 %. Fra 2006 til 2008 faldt driftsomkostningerne med 7 % primært grundet lavere omkostninger til råvarer.

Udviklingen i de totale driftsomkostninger er angivet i tabel 5.17 for de 6 underbrancher.

Tabel 5.17. Totale driftsomkostninger fordelt på brancher (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	2.925	2.078	1.566
Sild og makrel	1.235	1.120	1.170
Rejer og muslinger	889	462	642
Laksefisk	1.511	1.719	1.997
Blandet forarbejdning	2.495	2.716	3.422
Konsum i alt	9.054	8.095	8.797
Fiskemelsfabrikker	2.235	2.210	1.748
I alt	11.290	10.304	10.544

Kilde: Baseret på Danmarks Statistiks Regnskabsstatistik.

Stigende drifts- omkostninger for konsum, faldende for fiskemelsfa- brikkerne

Driftsomkostningerne steg for konsumindustrien med 702 mio. kr., svarende til 9 %, mens driftsomkostninger for fiskemelsfabrikkerne faldt med 462 mio. kr. eller 21 % fra 2007 til 2008. Fra 2006 til 2008 faldt driftsomkostningerne for både konsumindustrien og fiskemelsfabrikkerne med henholdsvis 257 mio. kr. og 487 mio. kr. De faldende driftsomkostninger i industrien var en følge af lavere råvaretilførsel.

5.2.4. Indtjening

Definition af ind- tjening

Fiskeforarbejdningssektorens indtjening er defineret som bruttoindtægten fratrasket alle driftsomkostninger (ekskl. aflønning af arbejdskraft og kapital). Indtjeningen belyser, hvor meget der er

til aflønning af produktionsfaktorerne arbejdskraft og kapital. Indtjeningen for de seks underbrancher er angivet i tabel 5.18.

Tabel 5.18. Indtjening fordelt på brancher (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	274	94	129
Sild og makrel	262	248	317
Rejer og muslinger	145	311	305
Laksefisk	317	387	480
Blandet forarbejdning	169	192	309
Konsum i alt	1.166	1.232	1.541
Fiskemelsfabrikker	345	199	415
I alt	1.511	1.431	1.955

Kilde: Baseret på Danmarks Statistik Regnskabsstatistik.

Konsumindustri- ens indtjening steg 66 mio. kr.

Den totale indtjening i konsumindustrien var på 1,5 mia. kr., hvilket var 309 mio. kr. højere end i 2007. I forhold til 2006 steg indtjeningen med 375 mio. kr., svarende til 32 %.

Fiskemelsfabrik- kernes indtjening steg 216 mio. kr.

Indtjeningen i fiskemelsfabrikkerne steg med 216 mio. kr., svarende til et 109 % i forhold til 2007. I forhold til 2006 steg indtjeningen med 20 %.

5.2.5. Arbejdskraftaflønning

Definition af arbejdskraft- aflønning

I industriens arbejdskraftaflønning indgår omkostninger til lønninger, gager, pensioner og social sikring. Arbejdskraftaflønnin- gen fremgår af tabel 5.19.

Aflønning af arbejdskraften i konsumindustrien var 1,2 mia. kr. i 2008, hvilket var en stigning på 140 mio. kr. i forhold til 2007. Arbejdskraftaflønningen var i fiskemelsfabrikkerne på 246 mio. kr. i 2008, svarende til en stigning på 71 mio. kr. i forhold til 2007.

Tabel 5.19. Omkostninger til aflønning af arbejdskraft fordelt på brancher (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	300	215	178
Sild og makrel	226	220	238
Rejer og muslinger	94	101	109
Laksefisk	262	291	383
Blandet forarbejdning	172	204	263
Konsum i alt	1.054	1.031	1.171
Fiskemelsfabrikker	150	175	246
I alt	1.204	1.206	1.417

Kilde: Baseret på Danmarks Statistiks Regnskabsstatistik.

Aflønning steg fra 2007 til 2008

Fra 2007 til 2008 steg aflønning af arbejdskraften med 211 mio. kr., mens den siden 2006 er steget med 213 mio. kr. eller 15 %.

5.2.6. Kapitalaflønning

Definition af kapitalaflønning

Trækkes aflønningen af arbejdskraft fra indtjeningen fås, hvad der er tilbage til aflønning af kapitalapparatet. Kapitalaflønningen kan måles med og uden afskrivninger. Bruttooverskuddet er defineret som indtjening fradraget aflønning af arbejdskraft, mens der i nettooverskuddet herudover er fradraget afskrivninger. Bruttooverskuddet angiver således, hvad der er tilbage til aflønning af kapital og dækning af afskrivninger, hvor nettooverskuddet alene angiver, hvad der er tilbage til kapitalaflønning.

Bruttooverskuddet fordelt på brancher er vist i tabel 5.20.

Tabel 5.20. Bruttooverskud fordelt på brancher (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	-26	-121	-49
Sild og makrel	35	28	79
Rejer og muslinger	51	210	197
Laksefisk	55	96	97
Blandet forarbejdning	-3	-12	46
Konsum i alt	112	201	370
Fiskemelsfabrikker	195	24	169
I alt	307	225	539

Kilde: Baseret på Danmarks Statistiks Regnskabsstatistik.

Stigende bruttooverskud

Bruttooverskuddet udgjorde 370 mio. kr. i konsumindustrien, svarende til en stigning på 169 mio. kr. i forhold til 2007. Fiskemelsfabrikkernes bruttooverskud steg med 145 mio. kr. Samlet set steg bruttooverskuddet med 314 mio. kr., svarende til 140 % fra 2007 til 2008, og med 76 % fra 2006 til 2008.

Afskrivninger

De samlede afskrivningerne omfatter både afskrivninger og nedskrivninger på materielle og immaterielle aktiver.

Nettooverskud

Fradrages afskrivninger fra bruttooverskuddet opnåes nettooverskuddet, det vil sige, hvad der er tilbage alene til aflønning af kapitalen. Dette fremgår af tabel 5.21 fordelt på underbrancher.

Tabel 5.21. Nettooverskud fordelt på brancher (mio. kr.)

	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	-63	-149	-80
Sild og makrel	-19	-15	16
Rejer og muslinger	27	187	172
Laksefisk	28	57	47
Blandet forarbejdning	-27	-45	-7
Konsum i alt	-54	34	149
Fiskemelsfabrikker	147	-31	85
I alt	93	4	234

Kilde: Baseret på Danmarks Statistiks Regnskabsstatistik.

Nettooverskuddet steg til 234 mio. kr.

Nettooverskuddet var i 2008 på 149 mio. kr. for konsumindustrien, svarende til en forøgelse på 115 mio. kr. i forhold til 2007. Fiskemelsfabrikkernes bruttooverskud steg med 116 mio. kr. Samlet set steg nettooverskuddet med 230 mio. kr. fra 2007 til 2008 og var således i 2008 på 234 mio. kr. Set over hele perioden 2006 til 2008 steg nettooverskuddet med 141 mio. kr., svarende til 152 %.

5.2.7. Rentabilitet

Rentabiliteten vurderes ved at betragte nettooverskuddet i forhold til kapitalapparatets størrelse. Kapitalapparatet omfatter alle anlægsaktiver. Rentabiliteten fordelt på brancher er vist i tabel 5.22.

Tabel 5.22. Rentabilitet fordelt på brancher (%)

	2006	2007	2008
Torske- og fladfisk	-21	-48	-26
Sild og makrel	-3	-2	2
Rejer og muslinger	15	71	57
Laksefisk	9	16	11
Blandet forarbejdning	-4	-5	-1
Konsum i alt	-3	1	5
Fiskemelsfabrikker	52	-9	16
I alt	4	0	7

Kilde: Baseret på Danmarks Statistiks Regnskabsstatistik.

Rentabilitet på mindst 7 % nød- vendig

Den beregnede indikator for rentabiliteten inden for fiskeforarbejdning kan anvendes til vurdering af den økonomiske situation i sektoren. I vurderingen anses en alternativ forrentning på 7 % p.a. at være rimelig på lang sigt, baseret på det generelle renteniveau. Rentabiliteten i fiskeforarbejdning skal således være større end 7 %, såfremt der skal være interesse for at investere i forarbejdningsindustrien frem for andre sektorer og kun derved kan en konsolidering og fornyelse sikres.

Negativ rentabili- tet for ”Torske- og

Rentabiliteten for underbrancherne ”Torske- og fladfisk” og ”Blandet forarbejdning” er negative, og især branchen ”Torsk-

**fladfisk” og
”Blandet forar-
bejdning”**

og fladfisk” har oplevet en stor negativ forrentning over flere år. For underbranchen ”Rejer og muslinger” samt ”Laksefisk” gælder det, at de har en højere rentabilitet end den alternative forrentning.

**Rentabilitet i kon-
sumindustrien på
5 %**

Rentabiliteten for konsumindustrien var på 5 % i 2008, hvilket var en stigning på 4 procentpoint i forhold til 2007, og en forbedring på 8 procentpoint i forhold til 2006.

**Rentabilitet i fi-
skemelsfabrikker-
ne på 16 %**

Rentabiliteten for fiskemelsfabrikkerne var på 16 % i 2008, hvilket var en stigning på hele 25 procentpoint i forhold til 2007, men et fald i forhold til 2006 på 36 procentpoint.

Samlet set opnåede fiskeindustrien en rentabilitet på 7 %, hvilket var en stigning på 7 procentpoint i forhold til 2007 og 3 procentpoint i forhold til 2006.

6. Analyse af værdikæden for fisk i Danmark¹⁷

6.1. Indledning

Formålet er at analysere den danske værdikæde for fisk

Formålet med dette kapitel er at analysere markedsstrukturen for danske fisk ”fra hav til mav”. Fisken følges fra den landes eller opdrættes, via fiskefabrikker og engroshandlere, samt supermarkeder eller fiskehandlere til forbrugerne. Fokus er på, hvad der bestemmer prisen i de forskellige led i værdikæden, hvordan bruttoavancer og overskud fordeles mellem omsætningsleddene, og hvordan prisændringer i ét led transformeres videre til de øvrige led.

... samt at vurdere om kæden kan effektiviseres

Formålet er endvidere at vurdere konkurrencesituationen i de forskellige led i kæden, at identificere den mulige tilstedeværelse af andre markedsfejl end mangelfuld konkurrence, samt at diskutere tiltag der kan imødegå markedsfejl og effektivisere den samlede værdikæde.

Fokus på aktiviteter i Danmark

Der fokuseres primært på aktiviteter i Danmark, men da Danmark har både stor import af fiskeråvarer og stor eksport af fiskeprodukter, fordi mange fiskeprodukter handles på integrerede verdensmarkeder, samt fordi danske fiskevirksomheder konkurrerer med udenlandske fiskevirksomheder, kan det danske fiskemarked ikke vurderes uafhængigt af omverdenen. Derfor vurderes også, hvordan det danske fiskemarked påvirkes af omverdenen.

... og effekter fra omverdenen

Effektivisering kan give bedre økonomi og fisk af højere kvalitet

Emnet er interessant, hvis værdikæden ikke fungerer effektivt, fordi fiskerisektorens samlede indtjening og bidrag til dansk økonomi kan forøges, såvel som de danske forbrugere kan få billigere fisk eller fisk af højere kvalitet.

¹⁷ Dette kapitel er udarbejdet af Max Nielsen, Lars Ravensbeck og Frederik Møller Laugesen.

En velfungerende værdikæde et politisk mål

Endvidere indgår to prioriterede mål for samspillet mellem brancherne i værdikæden som en del af den danske strategi for den europæiske fiskerifond 2007-2013. De to mål er: 1) *samarbejdet i værdikæden om markedsinformation, kundekrav og produktudvikling forøges med henblik på, at den danske fiskerisektor kan levere, hvad kunder og forbrugere efterspørger, og 2) rammerne for optimal kvalitet og sporbarhed forbedres gennem hele værdikæden* (Fødevareministeriet 2007). Begge disse mål hænger sammen med visionen om at ”*skabe rammerne for det størst mulige vedvarende udbytte af den danske fiskeri- og akvakultursektor, hvor ressourcerne udnyttes under hensyntagen til målet om bæredygtighed og regional udvikling*”. Effektiviteten af den danske værdikæde for fisk holdes op mod denne målsætning.

Et mål at få danskerne til at spise mere fisk

Endelig er pris og kvalitet på fisk relevant for forbrugerne, da høj pris og dårlig kvalitet kan afholde forbrugerne fra indkøb af fisk. Hver dansker spiser i gennemsnit 154 gram fisk pr. uge, hvilket er væsentligt under kostanbefalingen på 200-300 gram. Der er således også et prioriteret mål om, at danskerne skal spise mere fisk, bl.a. afspejlet gennem Foreningen Fiskebranchens aktuelle reklamekampagne ”*Fisk 2 gange om ugen*”.

Usikkerhed

De anvendte data er generelle statistikker og rapporter, der er indsamlet med andre formål end at belyse markedsstrukturen i den danske værdikæde for fisk. Data er derfor kun delvist dækkende for de problemstillinger, der analyseres, hvorfor resultaterne skal fortolkes med varsomhed.

Indhold

I afsnit 6.2 beskrives aktører og markeder igennem den danske værdikæde for fisk, og i afsnit 6.3 identificeres økonomien gennem kæden. I afsnit 6.4 analyseres optimeringspotentialer i værdikæden.

6.2. Beskrivelse af den danske fiskeværdikæde

Fiskeværdikæden fra primær pro- duktion til forbrug

Beskrivelsen af den danske fiskeværdikæde følger værditilvæksten for fiskeprodukter fra fiskernes landinger, til varerne bliver købt af forbrugerne i detailledet. Kæden kan imidlertid pga. begrænsede data ikke beskrives fuldstændigt. Den beskrives i udgangspunktet ud fra en overordnet strøm af mængder og værdier. Produkterne er valgt, så de repræsenterer nogle af de vigtigste fiskearter og produktformer samt på basis af, hvad der findes af tilstrækkelig og pålidelig data.

Periode 2003-2011

Den betragtede periode omfatter årene fra 2003 til 2010 samt de første måneder af 2011. Der findes dog endnu kun regnskabsdata for hele kæden indtil 2008. Den detaljerede analyse udarbejdes derfor for 2008, mens der ses på prisudvikling for hele den nævnte periode. Pris og mængdedata er tilgængelige månedligvist for alt bortset fra engrossalget, som kendes fra den kvartalsvise varestatistik.

De anvendte data- kilder

Beskrivelse af markeder i værdikæden i form af priser og prisudvikling, omsatte mængder samt fordelingen af overskuddet bygger på en række forskellige statistikker og datakilder. Data for fangster og fiskeopdræt er hentet fra Fiskeridirektoratets landingsstatistik og akvakulturstatistik. En række datakilder er hentet fra Danmarks Statistik: Disse indbefatter varestatistik, udenrigshandelsstatistik, momsstatistik, gennemsnitspriser på udvalgte fødevarer, forbrugerprisindeks for udvalgte fiskeprodukter samt desuden regnskabsstatistik for fiskeri og akvakultur, endvidere regnskabsstatistik for fiskeengroshandel hhv. fiskeforarbejdning fra fiskeristatistisk årbog samt regnskabsstatistik for fiskedetailhandel og for supermarkeder. Idet gennemsnitspriserne på udvalgte fødevarer ikke dækker alle relevante fiskeprodukter, er supplerende data indsamlet fra detailhandlen. Priser på fiskeprodukterne; frosset torskefilet, frosne rejer og marine-rede sild er således baseret på priser indhentet i en række repræsentative dagligvareforretninger (supermarkeder og discountforretninger) i maj 2011. Endelig er data fra forbrugsundersøgelsen

for 2008 fra Danmarks Statistik inddraget til belysning af forbruget af fiskeprodukter pr. indbygger (se nedenfor).

Sammenhængen mellem værdikæden og datakilder

Tabel 6.1 nedenfor giver en oversigt over sammenhængen mellem markederne i værdikæden, og datakilderne for de udvalgte produkter analyseret i afsnit 6.3 og 6.4. Det centrale i analysen af værdikæden er en fortolkning af priser og prisudvikling i forskellige led i værdikæden. Dette sker ved at sammenholde forbrugerpriserne med varerne i landingsstatistik, varestatistik og importstatistik; i de to sidstnævnte ud fra koderne i det harmoniserede system. Denne tilgang inddrager ikke forskelle i kvalitetsniveauer, fiskestørrelser og forarbejdningsgrad, som kan forekomme og give udslag i prisforskelle, og afdækker derfor kun de generelle tendenser. Regnskabsstatistik bliver benyttet til beregning af nøgletal i form af forrentning og overskudsgrad som et led i vurderingen af konkurrenceforholdene i sektoren samt til beregninger af overskud i værdikæden.

Tabel 6.1. Markedssegmenter og datakilder

Marked segment	Produkt	Firma	Datakilder
Detail-markedet	Fersk torsk og rødspætte, frosset torskefilet, laksefilet, røget laks, frosne rejer, marineret sild.	Fiskehandlere og Super-markeder.	DS: Gennemsnitspriser. Egne data.
Engros-marked	Fersk torsk og rødspætte, frosne rejer, marinerede sild	Engroshandel.	DS: Varestatistik.
Fiskeindustri	Frosset torskefilet, laksefilet, røget laks, syrnede sild marinerede sild	Fiskeindustrier.	DS: Varestatistik.
Fiske-råvare-marked	Hel fisk: Torsk, rødspætte, sild, laks. Frosne skalrejer	Akvakultur. Fiskefartøjer over/under 40m.	Fiskeridirektoratet: Landingsstatistik. DS: importstatistik

Markeder i fiskeværdikæden

Markeder i værdikæden udgøres af råvaremarkedet for landet fersk fisk, mellemleddene som består af engrosmarkedet for industriel forarbejdede fiskeprodukter til videresalg samt endeligt af detailmarkedet. Engrosmarkedet er et internationalt marked

og derfor præget af stor konkurrence. Den danske fiskeengrosssektor har generelt draget fordel af den øgede internationalisering i de seneste år, og den danske engroshandel inkluderer således store mængder import og eksport af fisk og fiskeprodukter. Også fiskeindustrien er kraftigt påvirket af internationaliseringen, og en del fiskeindustri er udflyttet til lande med lavere lønomkostninger end Danmark, bl.a. Polen og Kina (Fiskeriets økonomi 2008, kapitel 6).

Detailmarkedet for fiskeprodukter

På detailmarkedet opererer supermarkeder og fiskehandlere. Supermarkederne sælger et bredt sortiment af fiskeprodukter inden for alle produktgrupper, mens fiskehandlerne er specialiseret i ferske fiskeprodukter.

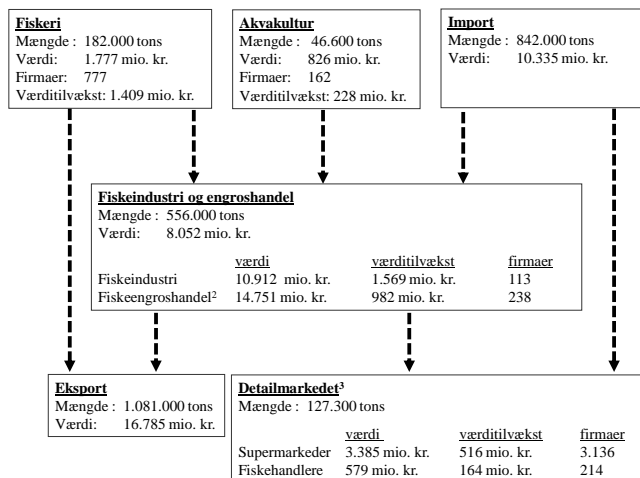
6.2.1. Den samlede handel med fisk til konsum

Stor import og eksport af konsumfisk

Et samlet billede af handlen med fisk og fiskeprodukter til konsum i Danmark for 2008 er vist i figur 6.1. Der er således ikke medregnet den store og for dansk fiskeri væsentlige fangst af industrifisk til fremstilling af fiskemel og -olie. Alle mængder er omregnet til levende vægt. De samlede mængderne for eksport og detailhandel stemmer dog ikke helt med den samlede tilgang, idet omregningen til levende vægt er behæftet med nogen usikkerhed. Den samlede tilgang af fisk og fiskeprodukter til det danske marked kommer fra danske fiskeres landinger, dansk akvakultur samt importen. Tilgangen var i alt på 1.071 tusind tons fisk i 2008. Det samlede forbrug (omsætningen i detailledet) var imidlertid kun på i alt 127 tusind tons eller ca. 12 % af tilgangen. Både importen og eksporten fylder da også meget i det samlede billede og er af nogenlunde samme størrelsesorden rent mængdemæssigt. Omkring halvdelen af den samlede tilførte mængde går gennem fiskeindustrien, før den leveres til detailmarkedet eller eksporteres.

Handel med fisk til konsum i Danmark

Figur 6.1. Handel med fisk til konsum i Danmark, 2008 (tons levende vægt, mio. kr.)¹

Noter:

- Mængder er beregnet i levende vægt, hvor den levende vægt er vægten af ikke-forarbejdede fisk, samt hvor 1 kg. forarbejdet fisk er omregnet svarende til 2,5 kg. fisk i levende vægt. Handel inkluderer alene fisk til menneskeføde, dvs. industrifiskeri, fiskemel og olieproduktion og salg indgår ikke. Værditilvækst er omsætning minus driftsomkostninger (ekskl. løn, afskrivninger og finansielle udgifter).
- Fiskeengroshandel inkluderer engroshandel med fisk i Danmark, import, eksport, fiskeauktioner og samlecentraler.
- Den samlede mængde og værdi kendes fra Foreningen Fiskebranchen (50,9 tusind tons for 2008, som omregnet giver det opgjorte tal). Mængden kan ikke opdeles på supermarkeder og fiskehandlere. Fiskehandlerens omsætning kendes fra regnskabsstatistikken og supermarkedernes omsætning er beregnet som differencen. Den samlede omsætning i supermarkeder og varehuse var i 2008 136 mia. kr., hvoraf de 3.386 mio. kr. fiskeprodukter udgjorde 2,4 %. Supermarkedernes værditilvækst kendes alene totalt og ikke for fiskeprodukter, hvorfor den samlede værditilvækst på 516 mio. kr. er beregnet som 2,4 % af den samlede værditilvækst.

Kilder: Regnskabs-, moms-, udenrigshandels- og varestatistik (Danmarks Statistik), landings- og akvakulturstatistik (Fiskeridirektoratet) og Foreningen Fiskebranchen (2010).

Samlet tilgang af konsumfisk 13 mia. kr. Eksport 17 mia. kr.

Den samlede tilgang har en værdi på ca. 13 mia. kr. mens værdien af eksporten og detailomsætningen er på hhv. 17 mia. kr. og 4 mia. kr. Altså sker der en væsentlig værdiforøgelse gennem kæden. Det bør fremhæves, at detailomsætningen er forholdsvis

væsentlig i det samlede billede af sektoren (19 % af den samlede værdi), selvom den dog ikke kan måle sig med værdien af eksporten. Supermarkederne har en andel på ca. 85 % af omsætningen af fiskeprodukter i detailledet, mens fiskehandlerne står for de resterende 15 %.

Størst værditilvækst i fiskeindustri og fiskeri

Værditilvæksten (omsætning minus driftsomkostninger dog ekskl. løn, afskrivninger og finansielle udgifter) er samlet set størst i fiskeindustrien, knap. 1,6 mia. kr., efterfulgt af fiskeriet med 1,4 mia. kr. Også fiskeengroshandlen og supermarkederne har en betydelig samlet værditilvækst grundet deres store omsætning. Fiskeriet skiller sig ud ved at have en meget høj relativ værditilvækst (80 % i forhold til omsætningen) da der ikke sker nogen form for varekøb. I den modsatte ende ligger ikke uventet engroshandlen med en værditilvækst på 7 %, da der her i princippet ikke sker nogen form for forædling af produkterne.

Konsumfartøjer under 40 m fanger torsk og rødspætte og sild fiskes af fartøjer over 40 m

Aktørerne i værdikæden har allerede været nævnt i flere forbindelser og indbefatter følgende: Fiskere, fiskeopdrættere, fiskefabrikker, fiskeengroshandlere og detailhandlere. Antallet af kommercielle fiskere er faldet betydelig gennem den seneste år-række især pga. indførelsen af ny regulering med individuelt omsættelige kvoter for det pelagiske fiskeri (her sild) og systemet med fartøjskvoteandele for det demersale fiskeri (her torsk og rødspætte). Ved udgangen af 2008 var der i alt 777 aktive fiskefartøjer fordelt på en række fartøjsgrupper. En mindre del af disse fisker udelukkende industrifisk. Med hensyn til de fiskeprodukter, der analyseres i nærværende kapitel, kan det med betydelig sikkerhed fastslås, at torsk og rødspætter fiskes af konsumfartøjer under 40 m, mens fartøjer over 40 m fanger sild. Kapitel 2 giver en detaljeret karakteristik af fiskeflåden.

Den danske akvakultur producerer især ørred og til eksport

I akvakultursektoren dominerer dambrugene med 72 % af produktionen, mens havbrug står for 20 % af produktionen. Anlæg til produktion af ål og muslinger og andre anlæg giver de resterende 8 %. Antallet af firmaer har været faldende i de seneste år, men produktionen har været stabil. Regnbueørred, hovedsageligt små, men også en del store, er den altdominerende fiskeart i

denne sektor. Størstedelen af den danske produktion eksporteres fersk, frosset eller som røgede produkter. Den afsættes på et internationalt marked især til Tyskland i konkurrence med produkter af laksefisk fra andre europæiske og chilenske producenter (Nielsen et al. 2008). Akvakultursektoren er behandlet mere indgående i Fiskeriets Økonomi 2010, kapitel 6.

113 firmaer med 3700 ansatte forarbejder konsumfisk

I 2008 var der 113 firmaer med næsten 3700 ansatte i den danske fiskeforarbejdningssektor, som forarbejdede konsumfisk. Antallet af både arbejdssteder og beskæftigede, er faldet kraftig gennem den seneste årrække, og den producerede mængde har også været udsat for et vist fald. De vigtigste fiskearter rangeret efter værdi er sild, laksefisk og torskefisk, og konserveret og tilberedt er klart den mest betydende produktform med fersk filet og røgede/saltede/tørrede produkter i sekundære positioner. Fiskeforarbejdningssektoren er beskrevet nærmere i kapitel 5.

Den danske fiskeengrossektor har en stærk position på det europæiske fiskemarked

Den danske fiskeengroshandel har opbygget en stærk position som leverandører til det europæiske fiskemarked, hvilket de høje import- og eksporttal nævnt ovenfor vidner om. Det skyldes til dels, at den danske fiskeri- og akvakultursektor producerer flere råvarer, end der kan afsættes på hjemmemarkedet, og dels at firmaerne har kunnet drage fordel af Danmarks placering mellem de store fiskefelter i den nordøstlige del af Atlanterhavet samt den norske opdræt af laks og det store Europæiske marked. Engroshandlen med fisk og fiskeprodukter inkluderer brancherne fiskeauktioner, samlecentraler og engroshandel med konsumfisk. Antallet af firmaer har været faldende og udgjorde i 2008 238. Engroshandlen med fisk er beskrevet i detaljer i Fiskeriets Økonomi 2008, kapitel 6.

I 2008 var der 3136 supermarkeder og 214 fiskehandlere

Detailhandlen med fisk består af fiskehandlere, supermarkeder og fiskebiler. Dette led bestod i 2008 af et relativt stort antal enkeltforretninger; 3.136 supermarkeder (inkl. discountbutikker) og 214 fiskehandlere.

6.2.2. Forbruget af fisk i Danmark

Forbrugsundersøgelsen fra 2008 giver et billede af danskernes fiskeforbrug

Der sidste led i kæden udgøres af forbrugerne. Der udarbejdes ikke løbende statistik over forbruget af fiskeprodukter i Danmark. Imidlertid gennemføres der med nogle års mellemrum ad hoc forbrugsundersøgelser fra Danmarks Statistik. Den nyeste undersøgelse omhandler 2008. I undersøgelsen estimeres forbruget pr. indbygger af en række forbrugsgoder, herunder fødevarer opdelt på bl.a. fiskeprodukter, på grundlag af en stikprøve på 2.500 husstande over en periode på i alt 3 år (her stammer data således fra 2007, 2008 og 2009). Husstandene betales i en 2 ugers periode for at skrive ned, hvor meget de køber af forbrugsvarer. De to uger er placeret på forskellige tider af året for at udjævne sæsonudsving. Undersøgelsen gennemføres alene i værdier, og stikprøven opregnes til at omfatte hele det danske marked.

Forbrug af fiskeprodukter på mellem 4 og 5 mia. kr.

Det totale per capita forbrug for 2008 udgjorde 928 kr., svarende til et samlet hjemmemarked på fiskeprodukter på ca. 5 mia. kr. Dette er således et lidt højere estimat end værdien på 4 mia. kr. omtalt i foregående afsnit. Der kan ligge et vist forbrug af fiskeprodukter, som ikke er registreret i detailledet, men forskellen antages hovedsagelig at skyldes den forholdsvis store usikkerhed, der er forbundet med begge tilgange, specielt forbrugsundersøgelsen, som bygger på stikprøver. Man må således konkludere af forbruget lå på et niveau mellem 4 og 5 mia. kr. i 2008.

Produktkategorier i forbrugsundersøgelsen

Forbrugsundersøgelsen opererer med 50 produktkategorier inden for fisk. Enkelte af produktkategorierne omfatter flere fiskearter eller produktformer, hvorfor disse er skønsmæssigt fordelt. Fordelingen er således behæftet med usikkerhed. Dette er bl.a. af betydning for fiskefrikadeller og fiskefars, som er placeret i tilberedt/konserveret torskefisk, trods det forhold at de også kan indeholde f.eks. laks og fladfisk. Desuden er fersk hel laks og fersk laksefilet samlet under fersk.

Tabel 6.2. Forbruget af fisk i Danmark 2008. Mio. kr. og %

	Fersk	Filet	Frosset	Røget/ saltet /tørret	Tilberedt /konser- veret	Total
Laksefisk	534 (11 %)		210 (4 %)	464 (9 %)		1.209 (24 %)
Torskefisk	143 (3 %)	330 (6 %)	26 (1 %)	6	437 (9 %)	942 (19 %)
Rejer	102 (2 %)		207 (4 %)		221 (4 %)	531 (10 %)
Sild		29 (1 %)		11	484 (9 %)	524 (10 %)
Fladfisk	102 (2 %)	357 (7 %)			42 (1 %)	501 (10 %)
Andet	274 (5 %)		22	78 (2 %)	950 (19 %)	1.324 (26 %)
Total	1.156 23%	716 14%	465 9%	559 11%	2.134 43%	5.030 100%

Kilde: Danmarks Statistik: Forbrugsundersøgelsen 2008.

Forbruget af laksefisk er størst, efterfulgt af torskefisk, rejer, sild og fladfisk

Forbruget af laksefisk er størst, efterfulgt af torskefisk og herefter rejer, sild og fladfisk, som er næsten lige vigtige. Forbruget af andet er også væsentligt og inkluderer arter som makrel, tun, ål og diverse skaldyr samt andre arter og desuden en del færdige retter. Forbruget af tilberedte/konserverede produkter er størst, efterfulgt af fersk fisk, mens forbruget af frosne, fileterede og røgede/saltede/tørrede produkter er mindre. Inkluderet i det relativt høje salg af tilberedte/konserverede produkter er den efterbehandling, der foretages i detailledet, fx tilberedning af færdigvarer hos fiskehandleren eller i delikatesseafdelinger i supermarkeder.

Værdien af fiskeforbruget er steget 38 % i faste priser i perioden 2001-08

Forbruget af fisk udgjorde i 2008 ca. 0,6 % af det samlede forbrug og 4,9 % af det samlede fødevareforbrug. Fiskeprodukter er således en marginalvare. Forbruget er dog steget fra 0,5 % af det samlede forbrug i 2001, og værdien af det totale forbrug er i perioden steget med 38 % i faste priser og lå samlet set på ca. 5 mia. kr. i 2008. Priserne på fiskeprodukter er imidlertid steget

mere end forbrugerindekset i perioden 2001 til 2008, hhv. 25 % mod 15 %. Dette kan forklare noget af stigningen. Ses forbrugsudviklingen derfor på baggrund af fiskeprisstigningerne er den øget med ca. 27 % i perioden. Samtidig skyldes en del af stigning i værdien af de konsumerede fiskeprodukter med stor sandsynlighed en forskydning mod dyrere produkter såsom laksefisk og tilberedte produkter og væk fra sild og fladfisk. Det må dog formodes, at der også er tale om forøgelse af den konsumerede mængde. Det bør bemærkes, at ovennævnte tal ikke inkluderer udgifter køb af fiskeretter på restauranter, cafeteriaer, storkøkkener o.l., hvorfor det samlede tal for forbruget nok er noget højere.

Øget forbrug af laks – mindre af sild og fladfisk

De største stigninger i forbruget ses på fersk, frosset og røget laks samt for ferske varer og filet af torskefisk, mens de største fald relativt set registreres for røgede eller saltede produkter af sild, makrel og ål. Der ses også en nedgang for fersk fladfisk og sildefileter samt desuden ferske og frosne rejer. For de øvrige produkter ses moderate fremgange, som alle overstiger stigningen i forbrugerprisindekset. Ses der på forbrugsudviklingen siden 1996, er den vigtigste tendens en markant forøgelse af forbruget af laksefisk, mens sild og fladfisk har mistet nogen betydning. Endvidere ses, at forbruget af ferske produkter stiger, hvorimod forbruget baseret på frosne varer reduceres relativt set. Desuden vinder færdigretter frem.

Samlet indenlandsk fiskeforbrug på 127 tusind tons

Forbruget i mængder kendes ikke, idet Forbrugsundersøgelsen ikke indbefatter dette. Et realistisk billede af forbruget i mængder må derfor estimeres på basis at den indenlandske fangst, import og eksport (figur 1), hvilket for 2008 giver et samlet forbrug på 127.300 tons fisk opgjort i levende vægt. Omregnes til forbrug per capita fremkommer et forbrug på ca. 23,5 kg. i 2008 opgjort i levende vægt. Tilsvarende tal viser for 2001 og 1996 hhv. 21 og 23 kg. (Nielsen 2005). Der rapporteres desuden om en mængdemæssig fremgang på knap 3 % fra 2008 til 2009 (Foreningen Fiskebranchen). Der er altså overordnet set formentlig tale om en vis fremgang i fiskeforbruget i mængder for de seneste år.

Fiskeforbrug på ca. 20 kg. pr. ind- bygger i Danmark

Kostundersøgelsen for 1996-2006 (Fagt et al. 2008), giver indblik i det gennemsnitlige forbrug af en række forskellige levnedsmidler heriblandt fiske- og fiskeprodukter. For perioden 2000-02 hhv. 2003-06 svarede forbruget for voksne danskere i gennemsnit til 17 kg. hhv. 19 kg. pr. år omregnet til levende vægt¹⁸. Antager man, at tallene afspejler en reel stigning og ikke usikkerhed, og at stigningen er fortsat, svarer forbruget til ca. 21 kg. i 2008, altså lidt lavere end mængden beregnet ovenfor. Begge tal er imidlertid behæftet med usikkerhed, så det kan konkluderes, at forbruget per capita i Danmark ligger på omkring 20 kg. pr. år regnet i levende vægt.

6.3. Økonomien i værdikæden for 2008

Værdikæden un- dersøges for 6 fi- skeprodukter

Økonomien i værdikæden for 2008 undersøges for 6 specifikke fiskeprodukter, der sælges i detailhandlen: Hel fersk torsk, hel fersk rødspætte, frosset torskefilet, røget laks, løsfrosne pillede, kogte koldvandsrejer samt marineret sild på glas. Desuden er det nødvendigt at inddrage flere produkter, der handles før detailleddet: Hel fersk laks, fersk hel sild, syrnede sild og importerede koldvandsrejer (skalrejer). Der anvendes omregningsfaktorer, så ét kilo er sammenligneligt igennem værdikæden. For fire af produkterne tages der udgangspunkt i fiskernes landinger, mens kæden for røget laks og frosne rejer begynder med import af hhv. hel fersk laks og skalrejer, da råvarerne typisk er importerede for disse to arter.

Fra pris til over- skud

Beregningen af overskuddet i værdikæden tager udgangspunkt i prisen svarende til omsætningen pr. kg. af den relevante vare i det undersøgte led: fiskere, engroshandel, fiskeforarbejdning og detailhandel. Priserne i detailhandlen er uden moms af hensyn til sammenligningen. Derefter beregnes omsætning minus varekøb (prisen i foregående led) og heraf kan estimeres et overskud på

¹⁸ Svarende til ca. 154 gram fisk pr. uge.

baggrund af overskudsgraden for det relevante led i værdikæden, og efterfølgende kan overskuddet og fordeling af overskuddet beregnes. Overskudsgraden er defineret som resultatet af primære drift (før finansielle poster og eventuelle ekstraordinære poster) i procent af nettoomsætningen, og den er beregnet for den samlede branche på baggrund af regnskabsstatistikkerne.

Overskudsgraden for undersøgte brancher

Overskudsgraden er for 2008 beregnet for følgende brancher eller underbrancher og vist i tabel 6.3 nedenfor: For fartøjsgrupper under 40 meter (torsk og rødspætte), fartøjsgruppen over 40 meter (sild), fiskeengroshandel, fiskeindustri, fiskehandlere og supermarkeder. For den sidstnævnte branche er der tale om en overskudsgrad for hele branchen og ikke kun den lille del af salget, der er relateret til salget af fiskeprodukter. Tilsvarende giver den anvendte metode heller ikke mulighed for at beregne det præcise overskud for de enkelte fiskeprodukter, og det er således muligt, at det reelle overskud for de behandlede produkter, både kan ligge over eller under det beregnede. Generelt bemærkes det, at overskudsgraderne er lave. Fiskeriet skiller sig ud ved en noget højere overskudsgrad end de øvrige erhverv, specielt gælder det for de store fartøjer over 40 meter, hvilket i høj grad begrundes i fravær af varekøb samt den effektivisering af fiskeflåden, der har fundet sted i løbet af den seneste årrække.

Tabel 6.3. Overskudsgrader for 2008 samt gennemsnit for perioden 2003-2008, i %

	Overskudsgrad 2008	Overskudsgrad Gns. 2003-08
Fiskefartøjer under 40 meter	5,0	3,7
Fiskefartøjer over 40 meter	22,9	18,4
Engroshandel	1,6	2,0
Fiskeforarbejdning	1,1	1,7
Fiskehandlere	1,9	1,9
Supermarkeder	2,3	2,1

Kilde: Danmarks Statistiks Regnskabsstatistikker.

Værdikæden antages at have en simpel opbygning

Værdikæderne for de 6 produkter er fremstillet som havende en simpel og muligvis forenklet opbygning. Speciel gælder det, at engroshandlen med stor sandsynlighed spiller en større rolle i det samlede billede, men det er ikke mulig på grundlag af data at følge varestrømmen præcist i alle led af værdikæden. Ofte er der således mere end et engrosled før detailhandel, eller der ligger en engroshandel mellem forarbejdning og detailhandel. Derfor kan overskuddets størrelse og andel for engrossektoren være undervurderet, og tilsvarende vil detailhandlens rolle blive overvurderet.

Prisen på fersk hel torsk fordobles i hvert led i kæden

Tabel 6.4 viser pris, omsætning og overskud for fersk torsk i de tre led. Det ses, at prisen ca. fordobles i hvert led i kæden, men samtidig er det også tydeligt, at det samlede overskud er beskedent grundet de lave overskudsgrader. Prisen, som fiskerne opnår, er gennemsnitspriser for samtlige landinger. Der er således ikke skelnet mellem kvaliteter. Sandsynligvis bliver de bedste og største fisk afsat som fersk torsk, mens de mindre værdifulde kvaliteter nok i højere grad bruges til filetfremstilling. Dette betyder, at fiskernes andel for dette produkt kan være undervurderet. Af det samlede overskud tilfalder halvdelen fiskehandlerne, mens knap en tredjedel går til fiskerne og ca. en femtedel til engrosleddet. Anvendes de gennemsnitlige overskudsgrader for perioden 2003-2008 fra tabel 6.3 som beregningsgrundlag, ændres mønstret lidt. Fiskehandlere vil dog under denne antagelse stadig modtage ca. halvdelen af det samlede overskud i kæden, mens de to øvrige led vil dele den anden halvdel.

Tabel 6.4. Pris, omsætning og overskud for fersk torsk, DKK pr. kg. levende vægt

	Pris	Omsætning/ varekøb	Overskud	Fordeling af overskud i kæden
Fiskere	16,90	16,90	0,84	31
Engroshandel	31,91	15,01	0,51	19
Fiskehandlere	72,75	40,85	1,38	50
Total	72,75	72,75	2,72	100

Kilde: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik). Danmarks Statistiks (Varestatistik, Udenrigshandelsstatistik, Gennemsnitspriser på fødevarer). Egne undersøgelser af detailpriser.

Prisen på fersk hel rødspætte stiger meget kraftigt gennem værdikæden

I tabel 6.5 ses de tilsvarende tal for fersk rødspætte. Det fremgår, at prisen stiger næsten 4,5 gange mellem fiskeengroshandel og fiskehandler, mens den knap fordobles i det foregående led fra fisker til fiskeengroshandel. Netop prisen på fersk rødspætte adskiller sig fra de øvrige fiskeprodukter ved denne markante prisstigning. Forklaringen på dette kendes ikke, og der kan derfor ikke udelukkes, at der for dette produkt er tale om avancer, der ligger over gennemsnittet for fiskeprodukter. Som ovenfor gælder, at prisen i første led er gennemsnitspriser for samtlige landinger, mens det er sandsynligt, at det i høj grad er de bedste og største fisk, der afsættes som ferske rødspætter hos fiskehandlerne. I så fald er prisen i de to første led undervurderet, og det kan forklare noget af det store prisspring. På grund af den høje pris i sidste led modtager fiskehandlere ca. to tredjedele af samlede overskud i kæden, mens hhv. 23 % og 12 % tilfalder fiskere og fiskeengroshandlere. Med de gennemsnitlige overskudsgrader fra tabel 6.3 som beregningsgrundlag vil mønstret være: Fiskehandlernes andel af det samlede overskud i kæden fastholdes, mens de to andre aktører deler den sidste tredjedel nogenlunde ligeligt.

Tabel 6.5. Pris, omsætning og overskud for fersk rødspætte, DKK pr. kg. levende vægt

	Pris	Omsætning/ varekøb	Overskud	Fordeling af over- skud i kæden
Fiskere	12,77	12,77	0,63	23
Engroshandel	20,58	7,81	0,33	12
Fiskehandlere	91,75	71,17	1,73	64
Total	91,75	91,75	2,70	100

Kilde: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik). Danmarks Statistiks (Varestatistik, Udenrigshandelsstatistik, Gennemsnitspriser på fødevarer). Egne undersøgelser af detailpriser.

Frosset torskefisk stiger ikke så kraftigt igennem værdikæden

Tabel 6.6 viser resultaterne for frosset torskefilet, hvor de betragtede led i værdikæden er fiskere, fiskeindustri og supermarkeder. For dette produkt stiger prisen væsentlig mindre end for de ferske produkter, nemlig kun med en faktor lidt større end 2.

Som ovenfor gælder, at prisen i første led er gennemsnitspriser for landet torsk. Anvendes de mindre værdifulde kvaliteter til filetfremstilling, vil prisen i første led måske være lavere end anført. Det vil betyde, at fiskernes andel er vurderet for højt og forarbejdningsindustriens tilsvarende for lavt. Den lavere prisstigning gennem kæden skyldes, at der for frosne varer vil være et lille spild sammenlignet med ferske produkter, samt tilstedeværelsen af hård international konkurrence på markedet for frosset hvidfisk. Med de gennemsnitlige overskudsgrader som beregningsgrundlag ændrer billedet sig kun lidt, idet fiskeindustriens andel af overskuddet vil være moderat større og fiskernes tilsvarende mindre end angivet i tabel 6.6.

Tabel 6.6. Pris, omsætning og overskud for frosne filet af torsk, DKK pr. kg. levende vægt

	Pris	Omsætning/ varekøb	Overskud	Fordeling af over- skud i kæden
Fiskere	16,90	16,90	0,84	45
Forarbejdning	18,85	2,0	0,21	11
Supermarkeder	36,37	17,5	0,82	44
Total	36,37	36,37	1,87	100

Kilde: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik). Danmarks Statistiks (Varestatistik, Udenrigshandelsstatistik, Gennemsnitspriser på fødevarer). Egne undersøgelser af detailpriser.

For røget laks synes detaileddets andel at være betydelig

I tabel 6.7 vises værdikæden for røget laks med udgangspunkt i importeret hel, fersk laks. Akvakultursektorens andel tages således ikke i betragtning. Prisen stiger meget beskedent i forbindelse med forædlingen, mens den stiger en del i sidste led. Det er muligt, at der er et engrosled før detailhandlen, således at prisstigningen spredes over disse to led, og supermarkedernes andel følgelig er mindre. Som ovenfor er prisen på importeret hel, fersk laks en gennemsnitspris. Prisstigningen i forarbejdningsleddet kan reelt være højere end angivet, hvis forarbejdningsindustrien importerer råvarer i den mindre dyre ende, mens de bedste kvaliteter er stilet mod afsætning som ferske varer. Billedet ændrer sig fra en fordeling af det samlede overskud på 16 % -

84 % i supermarkedernes favør, som vist i tabel 6.7, til 25 % til forarbejdningsindustrien og 75 % til detailhandlen, hvis de gennemsnitlige overskudsgrader fra tabel 6.3 anvendes.

Tabel 6.7. Pris, omsætning og overskud for røget laks, DKK pr. kg. levende vægt

	Pris	Omsætning/ varekøb	Overskud	Fordeling af over- skud i kæden
Import (fersk laks)	24,68	24,68	0,00	0
Forarbejdning	27,91	3,23	0,31	16
Supermarkeder	70,22	42,32	1,59	84
Total	70,22	70,22	1,89	100

Kilde: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik). Danmarks Statistiks (Varestatistik, Udenrigshandelsstatistik, Gennemsnitspriser på fødevarer). Egne undersøgelser af detailpriser.

Prisstigning og overskud er behersket for frosne rejer

I tabel 6.8 er værdikæden illustreret for frosne koldvandrejere med udgangspunkt i importerede skalrejer. Prisen stiger behersket gennem kæden, og forbrugerprisen samt det totale overskud i kæden pr. kg levende vægt er også de laveste af de 6 undersøgte produkter. Supermarkederne modtager ca. halvdelen af det samlede overskud, mens den anden halvdel tilfalder de to engrosled i nogenlunde lige store dele. Benyttes de gennemsnitlige overskudsgrader for 2003-2008 som beregningsgrundlag tilfalder en mindre andel, nu 40 %, supermarkederne, mens resten deles ligeligt af de to engrosled. Andelen af skalrejer i engrosleddene er antaget at være 25 %. Er denne andel højere vil engrosleddenes del af overskuddet stige, hvorimod den vil være lavere, hvis det omvendt viser sig, at procentdelen af skalrejer er vurderet for højt.

Tabel 6.8. Pris, omsætning og overskud for frosne rejer, DKK pr. kg. levende vægt

	Pris	Omsætning/ varekøb	Overskud	Fordeling af over- skud i kæden
Import (skalrejer)	14,70	14,7	0,00	0
Engroshandel upakkede	17,22	2,5	0,28	24
Engroshandel pakkede	19,83	2,6	0,32	28
Supermarkeder	24,51	4,7	0,55	48
Total	24,51	24,51	1,15	100

Kilde: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik). Danmarks Statistiks (Varestatistik, Udenrigshandelsstatistik, Gennemsnitspriser på fødevarer). Egne undersøgelser af detailpriser.

Prisen på marine-rede sild øges kraftigt gennem værdikæden, fordi forarbejdningsniveauet er højt

I tabel 6.9 er værdikæden præsenteret for det sidste af de undersøgte produkter, marinerede sild. Prisen øges mere end 12 gange gennem værdikæden, fordi sild er en billig råvare og forarbejdningsniveauet er højere for dette produkt end de øvrige fiskeprodukter, der er undersøgt. Prisspringet er størst for det sidste forarbejdningsled, mens der skabes størst overskud i detaillledet. Også fiskerne får en relativt stor del af det samlede overskud i værdikæden, grundet den store overskudsgrad for de fartøjsgrupper, der fisker sild. Anvendes de gennemsnitlige overskudsgrader som beregningsgrundlag, tilfalder en større andel den samlede forarbejdningsindustri, nu 32 % mod tidligere 22 %, og tilsvarende mindre til supermarkeder og fiskere. Det må understreges, at der er stor usikkerhed forbundet med priserne for produkterne i de to forarbejdningsindustrier, idet produkterne i varestatistikken kan registreres på basis af en bruttovægt (inkl. lage m.m.) og som nettovægt (drænede sildefileter). Nærværende beregning tager udgangspunkt i bruttovægten. Hvis der var tale om nettovægt, ville forarbejdningsindustriens andel falde betydeligt (13 % i stedet for her 22 %).

Tabel 6.9. Pris, omsætning og overskud for marinerede sild, DKK pr. kg. levende vægt

	Pris	Omsætning/ varekøb	Overskud	Fordeling af over- skud i kæden
Fiskere	2,73	2,73	0,61	34
Forarbejdning, syrnede sild	8,34	5,61	0,09	5
Forarbejdning, marinerede sild	26,92	18,58	0,30	17
Supermarkeder	34,49	7,57	0,78	44
Total	34,49	34,49	1,78	100

Kilde: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik). Danmarks Statistiks (Varestatistik, Udenrigshandelsstatistik, Gennemsnitspriser på fødevarer). Egne undersøgelser af detailpriser.

De største prisstigninger ses for de ferske produkter, hel torsk og hel rødspætte

Generelt ses de største prisstigninger for de ferske produkter, hel torsk og hel rødspætte, og således også det største samlede overskud genereret i værdikæden. For tre af de andre produkter; røget laks, frosset torskefilet og frosne rejer, især de to sidstnævnte, ses mere moderate prisstigninger og samlet set et lavere overskud. Formentlig spiller det en rolle, at prisen på disse tre produkter dannes på et international marked, og det er muligt at importere lignende varer, hvis prisen bliver for høj. Den marine-rede sild adskiller sig, da der er to forarbejdningsled, som giver anledning til en højere pris, og den produceres primært til det danske og tyske marked.

Det samlede overskud skabt i værdikæden er beskedent i forhold til endelig forbrugerpris

For alle de 6 undersøgte fiskeprodukter gælder, at det samlede overskud, der skabes i værdikæden, er af beskeden størrelse i forhold til den endelige forbrugerpris. Overordnet set modtager detailledet den største andel af det samlede overskud genereret i værdikæden. Fiskerne har dog den næsthøjeste andel relativt set, mens forarbejdningen forekommer at være det led, der er mest presset på overskuddet.

6.4. Optimeringspotentialer i den danske værdikæde

Frie markeds kræfter sikrer effektivitet,

Udgangspunktet for en markedsøkonomi er forståelsen, at de frie markeds kræfter sikrer effektivitet, uden intervention fra den offentlige sektor. Udbud og efterspørgsel mødes, og prisen indretter sig, så produktionsfaktorerne udnyttes, hvor de gør mest gavn. Er indtjeningen i én sektor god, tiltrækkes nye virksomheder. Er den dårlig, vil virksomheder forlade branchen.

når der ikke er markedsfejl som markeds magt

Dette er imidlertid kun korrekt, at frie markeds kræfter sikrer samfundsøkonomisk effektivitet, hvis der ikke eksisterer markedsfejl. Markeds kræfterne fejler, når der anvendes markeds magt, eller når markeder ikke eksisterer. Markeds magt kan være til stede, når en eller få virksomheder dominerer et marked (monopol eller duopol), eller hvis flere virksomheder indgår prisaftaler. I disse tilfælde holdes priserne kunstigt høje. Markeder kan være ikke-eksisterende som følge af manglende information og eksternaliteter. Information kan fx mangle eller være ufuldstændige, hvis forbrugerne ikke kan vurdere kvaliteten af en vare eller ikke informeres om, hvor en fisk stammer fra. En eksternalitet er en ekstern effekt fra en virksomhed til andre virksomheder eller personer, og som er uden for etablerede markeder og derfor ikke prissat. Et eksempel er, at nuværende fiskeres fiskeri kan påvirke fremtidigt fiskeri negativt, såfremt der overfiskes. Et andet eksempel er forurening. Når der er markedsfejl, er de frie markeds kræfter ikke i stand til at sikre effektiv anvendelse af produktionsfaktorer, hvorfor der kan effektiviseres ved at imødekomme markedsfejlene ved offentlige indgreb, der korrigerer for markedsfejlene.

Eksternaliteter vigtige i primært fiskeri og akvakultur

Imødegåelse af markedsfejl er også vigtig i fiskerisektoren. Dette har afspejlet sig i et fokus på regulering af det primære fiskeri de sidste mere end tre årtier, samt på regulering af kvælstof og fosfor i akvakultur. Disse markedsfejl er dog relateret til det primære led i værdikæden, selvom de også kan have effekter på andre led.

Markedsmagt og manglende information berører hele værdikæden

Anvendelse af markedsmagt og ufuldstændig information berører i højere grad hele værdikæden. Anvendes markedsmagt har det betydning for flere dele af værdikæden. Et led vil gennem anvendelse af markedsmagt kunne sælge fisk dyrere eller købe billigere, end tilfældet ville være, hvis markederne for køb og salg var tæt på fri konkurrence. Information berører også hele kæden, idet fx forøgelse af kvaliteten af fisk solgt til slutforbrugeren ikke kan forøges, med mindre fisken er behandlet godt i de tidligere led i kæden. Samtidig kan forbrugerne ikke opnå viden, om fisken fx er fanget bæredygtigt, hvis ikke der gennem hele kæden er information om hvor fisken stammer fra.

... og vurderes i det følgende

I det følgende vurderes, i hvilket omfang der anvendes markedsmagt i den danske værdikæde for fisk, samt i hvilket omfang der er informationsproblemer i kæden. Eksternaliteter i fiskeri og akvakultur vurderes også, men alene i det omfang, de har betydning for de øvrige led i kæden. Såfremt der anvendes markedsmagt, eller der er manglende information, diskuteres effektivisering af værdikæden. Før danske forhold kan vurderes, beskrives Danmarks rolle på de internationale fiskemarkeder.

6.4.1. Markedsstruktur og prisdannelse i den internationale værdikæde for fisk

1. håndmarkedet for fisk er internationalt

Førstehåndsmarkederne for de enkelte fiskearter i Europa er kendetegnet ved at være tæt integrerede mellem lande, og EU importerer omkring 60 % af det samlede forbrug af fisk fra lande uden for EU. Priserne i første del af værdikæden varierer ens over tid i de forskellige lande. Stiger prisen på en fiskeart i et land, vil den typisk også stige i andre lande.

Der vurderes ikke at være betydelig substitution mellem fisk og

... men differentieret for fiskearter

andre fødevarer i starten af værdikæden, hvorfor førstehåndspriserne ikke påvirkes væsentligt af udbuddet af andre fødevarer¹⁹. Derimod er der i nogle tilfælde substitution mellem forskellige fiskearter, selvom markedet for forskellige fiskearter vurderes at være differentieret. Globalt udnyttes ca. 800 forskellige fiskearter kommercielt. Der formodes at eksistere et delvist sammenhængende hvidfiskemarked i Europa, hvor priserne på torsk, kuller, sej, Alaskasej, kulmule og muligvis pengasius dannes på det samme marked. Også rødspætte er en del af dette marked. Priserne på sild og makrel dannes på hvert sit internationalt sammenhængende marked, men ingen af arterne vurderes at have betydelige substitutter. Prisen på laks dannes på et verdensmarked for opdrætsslaks, muligvis med substitution til vildfangede Stillehavslaks. Endelig dannes prisen på koldvandsrejer på et internationalt marked, hvor der formodentligt er en vis substitution med andre rejearter.

1. håndspris bestemmes af internationalt udbud og efterspørgsel samt valutakurser

Førstehåndspriserne på de enkelte arter bestemmes af det internationale udbud af arten og evt. substitutter, af valutakurser og af afledt efterspørgsel internationalt fra de senere led i værdikæden. Det samlede udbud stammer typisk fra fiskeri på flere bestande og fra akvakultur i en række lande. Fx stammer torsk fra bestandene i Nordsøen, Østersøen, farvandet omkring Island og Barentshavet. Torsk fra Barentshavet er dominerende og afgørende for prisudviklingen på torsk i Danmark. For sild er den atlantoskandiske sildebestand langt den største, og ændret udbud herfra bestemmer i høj grad prisen på sild, også i Danmark. Laks stammer primært fra opdræt i Norge og Chile. Udbuddet herfra er prissættende også for ørred fra danske havbrug. De danske priser på fisk påvirkes således i meget beskedent omfang af dansk udbud, udbuddet på de internationale markeder er af afgørende betydning (jf. kapitel 4).

¹⁹ Der er forholdsvis få undersøgelser af substitution mellem fisk og andre fødevarer i starten af værdikæden, for en oversigt se Nielsen (2000). Fravær af substitution i starten af værdikæden udelukker dog ikke substitution i slutningen af værdikæden i supermarkeder eller hos fiskehandlere.

**Mellemleddene af-
sætter på adskilte
markeder for
fersk, frosset og
forarbejdet fisk**

I mellemleddene opkøber fiskeindustrien råvarer til forarbejdning og engroshandlere fisk til videresalg. Priserne i mellemleddene bestemmes på internationale markeder af de samme faktorer som på førstehåndsmarkedet, idet der her dog i høj grad handles både fiskearter og produktformer som fersk, frosset og forarbejdet. Priserne bestemmes i mellemleddene af udbud, priser på førstehåndsmarkederne samt afledt efterspørgsel fra de senere led i kæden. For mange arter eksisterer der forholdsvis adskilte markeder for fersk, frosset og forarbejdet fisk. Danmark har en fiskeindustri og fiskeengrossektor af en betydelig størrelse, som typisk køber fiskeråvarer i det Nordatlantiske område, forarbejder og/eller afsætter i EU. 80 % af opkøbet er importeret, såvel som 80 % af salget eksporteres (målt i værdi 2008). Mellemleddernes aktivitet i Danmark spiller således kun en mindre rolle.

**Mindre viden om
detailmarkedet**

På detailmarkedet opkøber supermarkeds kæder og fiskehandlere fiskeprodukter til videresalg til slutforbrugerne. Prisdannelsen på detailmarkedet er mindre velundersøgt end i de tidligere led i kæden. Også i dette led afhænger udbuddet af, hvad der kan opkøbes fra de foregående led i kæden, samt afledt efterspørgsel fra slutforbrugerne. Supermarkeds kæderne kan imidlertid have yderligere krav til leverandørerne, fx ved at efterspørge store partier som kan forsyne alle kædens butikker, samt stabile forsyninger, således at omkostninger til logistik minimeres. Samtidig kan fisk solgt i supermarkederne, i modsætning til fisk solgt i første omsætningsled, i et vist omfang være substitut for andre fødevarer som fx fjerkræ, svinekød og oksekød. Igen er dette ikke undersøgt i nævneværdigt omfang og vides ikke med sikkerhed. Udvalget i supermarkederne er bredt og inkluderer både forarbejdet, frosne og ferske fisk, hvor både pris og kvalitet er konkurrenceparametre. Fiskehandlerne er i højere grad afhængig af fersk fisk af høj kvalitet og af at kunne tilbyde bestemte fiskearter i sæsonen.

**Supermarkeder
kræver store par-
tier og stabile for-
syninger**

**Fiskehandlere
sælger specialpro-
dukter, specielt
fersk fisk**

**Forbrugerefter-
spørgsel stigende**

Forbrugernes efterspørgsel bestemmes af præferencer og indkomst samt internationalt af befolkningsstørrelse. Forbrugernes

efterspørgsel efter fisk vurderes internationalt at være i vækst, dels som følge af global befolkningstilvækst og globale stigende indkomster, specielt i udviklingslande samt Asien og dels som følge af stigende præferencer efter et sundt produkt som fisk.

Danmark - lille del af verdensmarkeder, derfor små handlemuligheder

Danmark indgår som en fuldt integreret del af den internationale værdikæde for fisk og er påvirket af de samme forhold som i andre lande. Mulighederne for at effektivisere værdikæden gennem reduktion af effekter fra markedsfejl er således begrænset til den del af værdikæden, der er lokaliseret i Danmark.

6.4.2. Anvendelse af markedsmagt i den danske værdikæde for fisk

Indikationer på, konkurrence identificeres, ingen beviser

I det følgende vurderes, i hvilket omfang der anvendes markedsmagt i de forskellige led i den danske værdikæde for fisk, og herigennem om konkurrencen er begrænset. Markedsmagt kan anvendes lovligt eller ulovligt. Aftaler mellem konkurrenter om kunstigt høje priser er ulovlig anvendelse, hvor fx pres på prisen fra dominerende virksomheder i et omsætningsled over for leverandører er et eksempel på lovlig anvendelse. Grænsen er dog ikke klar. Det er i sig selv ikke ulovligt at være dominerende, men det er ulovligt at misbruge sin dominerende stilling. Der foreligger ikke tilgængeligt materiale, der tyder på, at der er indgået ulovlige aftaler. Dette er et juridisk forhold, hvor fokus her er på lovlig anvendelse af markedsmagt i form af ineffektiv prisdannelse set ud fra en økonomisk synsvinkel. Der findes endvidere ikke væsentlige indikationer på lovlig anvendelse af markedsmagt, selvom det ikke helt kan udelukkes i supermarkedskædernes indkøb. Det understreges, at der ikke opnås entydige konklusioner, men der eksisterer data på en række områder, som giver en indikation af konkurrencesituationen.

Ingen dominerende firmaer

I figur 1 fremgår antallet af firmaer gennem værdikæden for fisk i Danmark. De største firmaer er inden for fiskeforarbejdning, hvor der er 11 firmaer med mere end 100 ansatte (2008). Disse

firmaer beskæftigede 30 % af det totale antal ansatte. Der er således ingen store dominerende firmaer i nogen del af den danske værdikæde for fisk.

Men Coop Danmark, Dansk Supermarked og Supergros har 91 % af dagligvaremarkedet

Der er dog et vist samarbejde mellem firmaer i nogle omsætningsled. På detailmarkedet har supermarkeds kæderne Coop Danmark, Dansk Supermarked og Supergros en markedsandel på 91 % for salg af dagligvarer som helhed i 2007 (Stockmann Gruppen 2007). For fisk er andelen 78 % (91 % af 85 %, jf. figur 1). Koncentrationen i supermarkeds kæderne kan måles ved det såkaldte *HHI*-indeks, som angiver størrelsen af kæderne i forhold til hele sektoren og er en indikator for, i hvor stort omfang der potentielt kan anvendes markeds magt²⁰. *HHI*-indekset er for hele supermarkedernes aktivitet 0,28, og medregnes fiskehandlernes markedsandel på 15 % 0,21. Et *HHI*-indeks på over 0,25 angiver, at der er en koncentration, som muliggør anvendelse af markeds magt, og supermarkederne har potentielt markeds magt i salget af fisk. Indekset angiver ikke, om markeds magten anvendes.

... og kan potentielt presse leverandører

Supermarkederne *kan* potentielt anvende markeds magt ved at stramme købsbetingelserne over for leverandører. Dette kan ske ved at presse indkøbsprisen ned, ved at kræve, at leverandøren betaler markedsføringsudgifter, og ved at kræve, at der alene leveres fisk, som supermarkederne kan sælge under deres egne mærker (Hansen 2005). Derved kan der købes næsten homogene produkter fra leverandøren, som kan sælges som differentierede varer uden konkurrence. Leverandører inkl. fiskeindustrien kan potentielt presses til at imødekomme sådanne betingelser, hvis de vil forblive supermarkedets leverandør.

Markeds magt formodentligt ikke

De danske supermarkeds kæder har både almindelige supermarkeder og discountforretninger, og disse er i høj grad i indbyrdes

²⁰ Herfindahl-Hirschman indekset (*HHI*) beregnes på grundlag af markedsandele, hvor de fire største supermarkeds kæder har hhv. 36 %, 31 %, 24 % og 4 % (Stockmann Gruppen 2007). Supermarkederne *HHI* på 0,28 beregnes som $(0,36^2 + 0,31^2 + 0,24^2 + 0,04^2)$.

anvendt i supermarkederne salg, muligvis i indkøbet

... og fiskeindustrien i risikozonen

Mellemed i international konkurrence

konkurrence i salget. Markedsmagt formodes ikke anvendt i salget, idet forbrugerne alt andet lige søger mod discountbutikkerne, hvis supermarkederne bliver for dyre. I forhold til leverandører kan det forholde sig anderledes, idet der inden for de tre store supermarkeds kæder foretages fællesindkøb både for almindelige supermarkeder og discountforretninger. Den reelle koncentration er således større i supermarkederne indkøb end i deres salg. Dette kan give sig udslag i, at overskud "flyttes" fra mellemliddene til supermarkederne. Er koncentrationen i mellemliddene høj, kan supermarkederne pres imødegå, men er den lav, vil der være risiko for at mellemliddene presses. Mellemliddene, for eksempel inden for mælkeprodukter, har en høj koncentration med Arla som den dominerende part. For fiskeprodukter er virksomhederne i mellemliddene mindre, og fiskeindustriens mulighed for at imødegå supermarkederne pres også mindre. Omvendt har fiskeindustrien i et vist omfang mulighed for at imødegå supermarkederne pres, idet fisk er et differentieret produkt, hvor tilgængeligheden af konkrete fiskearter og produktformer periodevis kan være et problem for supermarkederne, bl.a. som følge af udsving i fiskebestande og fiskeriregulering.

Prisen på fisk dannes på internationale markeder, hvor specielt fiskeråvarer og halvfabrikata handles over grænserne i stort omfang. Danmark er verdens femte største eksportør af fiskeprodukter (2007), men har også en betydelig import af fisk. Størstedelen af importen stammer fra det nordatlantiske område, og 75 % af eksporten går til EU. EU importerer ca. 60 % af de fisk, der forbruges. Som følge af importbehovet er der forholdsvis små barrierer på EU's import af fisk. Dette er helt modsat andre fødevarer, hvor EU er nettoeksportør og har væsentlige importbarrierer. Konsekvensen er, at fiskeindustri og engroshandel i høj grad konkurrerer med virksomheder i andre lande, i og uden for EU, hvorfor danske virksomheder ikke i væsentligt omfang vurderes at kunne bruge markedsmagt.

Markedsmagt giver høj forrentning

Anvendes der markedsmagt, giver det sig udslag i en ekstraordinær høj forrentning af den investerede kapital over en længere periode eller en ineffektiv drift²¹. Normalt anses en forrentning på 7 % som værende tilstrækkelig til at opretholde investeringer. Såfremt forrentningen er højere over en længere periode kan det være tegn på anvendelse af markedsmagt.

Definition af forrentning

Forrentningsprocenten angiver overskud før renter som procent af virksomhedens samlede aktiver, hvor overskuddet er korrigeret for, at løn til ejere af enkeltmandsejede firmaer betales via overskuddet. Dvs. overskuddet er fratrasket en antaget årsløn til én ejer i alle de firmaer der er enkeltmandsejede. Alle brancher har næsten udelukkende aktiviteter vedr. fisk, dog bortset fra supermarkederne, hvor kun 2,4 % stammer fra salg af fisk (2008). Forrentningen er angivet som gennemsnit for hvert enkelt led i den danske værdikæde for fisk i tabel 6.10.

Tabel 6.10. Forrentningsprocent i den danske fiskerisektor, af totale aktiver¹ 2003-2008

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Gns.
Fiskeri	1,7	-0,5	5,3	7,6	4,8	3,6	3,9
- fartøjer <40 m	0,1	-3,6	1,1	8,1	5,4	2,5	2,2
- fartøjer >40 m	2,1	2,3	9,2	8,2	3,5	4,6	5,2
Akvakultur	.	0,6	4,9	8,5	5,4	1,6	4,2
Forarbejdning	5,3	4,2	2,6	3,3	0,7	1,6	2,8
Engroshandel	6,0	6,7	6,3	7,3	7,3	4,6	6,3
Fiskehandlere	7,6	3,4	1,2	5,0	8,7	4,7	5,2
Supermarkeder	6,8	5,2	4,5	4,8	5,8	6,2	5,5
Gennemsnit vægtet	4,6	3,3	4,5	5,8	3,9	3,1	4,2

Noter:

1. Forrentning er beregnet som ordinært resultat før finansielle poster og før skat som procent af de totale aktiver. Ordinært resultat er fratrasket aflønning med en antaget årsløn til ejere af enkeltmandsejede firmaer på 240.000 kr.

Kilder: Beregninger baseret på Danmarks Statistik, Regnskabsstatistik.

²¹ Lav forrentning er ikke et sikkert bevis på at der anvendes markedsmagt. Således kan markedsmagt omsættes i høj aflønning af arbejdskraft eller dårlig tilrettelæggelse af produktionen.

**Forrentningen
identificerer ingen
konkurrencepro-
blemer**

Forrentningen er i branchen som helhed gennemsnitligt 4,2 % i perioden. Fiskeengroshandel har den højeste forrentning, efterfulgt af supermarkeder og fiskehandlere. Den laveste forrentning er til stede i fiskeforarbejdning og det primære fiskeri, specielt med fartøjer af en længde på mindre end 40 meter. I fiskeri, akvakultur og hos fiskehandlerne svinger forrentningen betydeligt, hvor den er mere stabil i supermarkeder og hos fiskeengroshandlere. Forrentningen er ikke i nogen af brancherne højere end 7 % i gennemsnit og i intet år over 10 %. Med udgangspunkt i regnskabstallene vurderes der ikke at være ekstraordinær høj forrentning i nogen dele af værdikæden.

**... men usikkerhed
om evt. konkur-
renceproblemer i
supermarkeds kæ-
derne**

Der er ingen tegn på unaturlig høj forrentning, på trods af dominansen fra Coop Danmark, Dansk Supermarked og Supergrø. Omvendt kan konkurrenceproblemer heller ikke udelukkes på basis af lave forrentningsprocenter, da koncentrationen i detailleddet sandsynliggør, at der er stordriftsfordele. Stordriftsfordele kan holde nye konkurrenter ude af sektoren, hvilket i teorien kan danne grundlag for en ekstraordinær høj forrentning. Når forrentningen her så er lav, kan det teoretisk skyldes manglende effektivitet i produktionen, således at produktionsomkostningerne er unaturligt høje. Der er dog ingen indikationer på manglende effektivitet. Endvidere har fiskeindustrien ekstraordinært lav forrentning (2,8 %), hvilket tyder på, at der er et vist pres fra supermarkeds kæderne over for leverandørerne i fiskeindustrien, som overfører overskud fra fiskeindustrien til supermarkederne. Da fiskeindustrien opererer internationalt, og supermarkeds kæderne er dominerende i en lang række lande, kan presset være til stede internationalt, og altså ikke alene i Danmark²².

²² En anden årsag til den lave forrentning er konkurrence fra lavtlønslande og udflytning af fiskeforarbejdning til disse lande.

Definition af købekraftparitet

Anvendes markedsmagt i Danmark i højere grad end i andre lande, giver det sig udslag i, at danske forbrugerpriser er højere end i sammenlignelige lande. Forbrugerpriser kan sammenlignes via købekraftspariteter, som angiver, hvad der kan købes af varer for et givet beløb i forskellige lande. Købekraftspariteter for fisk i udvalgte europæiske lande er angivet i tabel 6.11. Købekraftspariteten angiver, hvor meget fisk der kan købes for et givet beløb i et land sammenlignet med Danmark (prisniveau i Danmark = 100).

Tabel 6.11. Købekraftspariteter for fisk i udvalgte lande før og efter fødevareoms, 2009, Danmark = 100

	Prisindeks	Fødevareoms	Prisindeks ekskl. oms
Belgien	106	6,0	133
Norge	101	11,0	120
Italien	96	10,0	115
Frankrig	91	5,5	115
Tyskland	90	7,0	111
Holland	87	6,0	110
Sverige	82	12,0	96
Spanien	77	7,0	96
Storbritannien	63	0,0	84
Polen	57	5,0	72
EU (27)	83	.	.

Kilde: Beregninger baseret på Eurostats købekraftspariteter.

Købekraftpariteterne identificerer ingen konkurrenceproblemer

Prisindekset før fradrag af fødevareoms angiver den pris, forbrugerne betaler for fisk i de enkelte lande i sammenligning med Danmark. Fisk i Danmark er forholdsvist dyrt for forbrugerne, kun i Belgien og Norge betaler forbrugerne mere (hhv. 6 % og 1 % mere). Danske forbrugere betaler 17 % mere for fisk end gennemsnittet i EU. Fradrages fødevareoms, opnås den pris supermarkeder eller fiskehandlere får. For producenterne ligger prisen i Danmark i den lave ende, nogenlunde på samme niveau som i Sverige og Spanien og kun væsentligt lavere i Polen og Storbritannien. Den høje pris, danske forbrugere betaler for fisk, skyldes således, at momsen i Danmark på 25 %, også på fødevarer, er mere end dobbelt så høj som i det land, der har den næsthøjeste fødevareoms (Sverige, 12 %). Dette betyder, at der ik-

ke er indikationer på mere anvendelse af markedsmagt i den danske værdikæde for fisk, end i de øvrige lande. Købekraftspariteter kan dog ikke anvendes til at udelukke konkurrenceproblemer, da koncentrationen i detailledet også er stor i de andre lande (Hansen 2005).

Fedtskat forøger pris på fedt kød, fisk ikke omfattet

Den danske moms er ens for alle fødevarer. Der er imidlertid med virkning fra 1. juli 2011 indført en ekstra fedtskat på fødevarer med et højt indhold af de usunde mættede fedtsyrer, eksempelvis i fedt kød. Fedtskatten gør disse fødevarer dyrere og sunde fødevarer derved relativt billigere. Fisk indeholder alene de mere sunde umættede fedtsyrer og er ikke omfattet af ordningen. Fedtskatten kan få en positiv effekt på forbruget af fisk i Danmark såfremt der er substitution mellem fisk og kød på detailmarkedet.

Konkurrencestyrelsen finder ingen konkurrenceproblemer for fisk

Konkurrencestyrelsen (2007) konkluderede i Konkurrencerede-gørelse, at *"Sundhedsvæsen, restauranter og hoteller samt brød og kornprodukter er blandt de varer, der er dyrere i Danmark i forhold til sammenlignelige EU lande, mens fisk og telekommunikation er blandt dem, der er billigere"*.

Konkurrenceproblemer kan generelt ikke identificeres, derfor undersøges bestemte fiskeprodukter

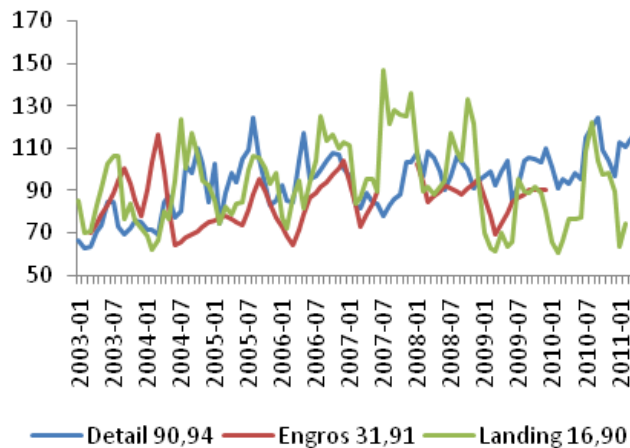
Antallet af firmaer, internationalisering, forrentning af aktiver og købekraftpariteter indikerer, at der generelt ikke forekommer at være større konkurrenceproblemer i den danske værdikæde for fisk. Dominansen af tre supermarkedskæder kan potentielt have betydning for konkurrencen. I det følgende vurderes prisudviklingen for de forskellige fiskeprodukter i de forskellige led i værdikæden og med fokus på pristransformation gennem værdikæden samt på udviklingen i bruttoavancer for de dele af værdikæden for fisk, der er lokaliseret i Danmark.

... ved at analysere prisudvikling

Prisudviklingen analyseres, men ikke prisniveauet, idet det med udgangspunkt i forrentningsprocenterne formodes, at nye firmaer kommer til, hvis der vedvarende er højere forrentning end i andre erhverv, eller forlader branchen, hvis der er lavere forrentning. Den gennemsnitlige prisudvikling vises i løbende priser. Bruttoavancen angiver forskellen mellem salgspris og købs-

pris, hvilket svarer til priserne i de forskellige led i værdikæden med fisk omregnet til levende vægt. I figur 6.2 og 6.3 er prisudviklingen gennem værdikæden for hhv. fersk hel torsk og rødspætte angivet. Prisniveauer er angivet under tabellerne. Disse svarer til priserne i afsnit 6.3, dog er detailprisen (fiskehandlere eller supermarkeder) angivet ekskl. 25 % moms.

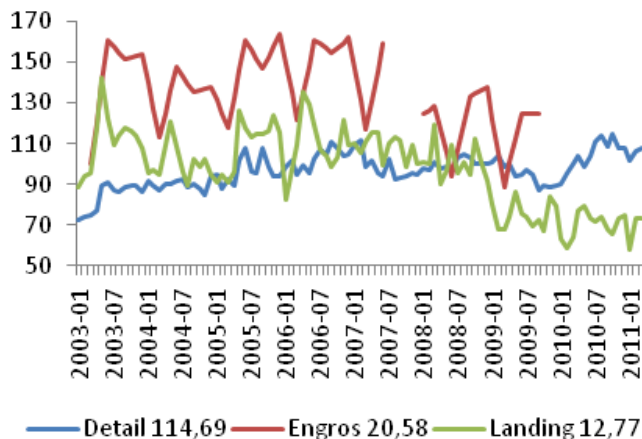
Figur 6.2. Prisudviklingen i den danske værdikæde for fersk torsk, januar 2003 – marts 2011, 2008 = 100

Anm.: Priser i årets priser. Prisniveau for 2008 er i kr. pr. levende kg. Engrospriserne alene på kvartalsbasis. Der mangles i flere perioder engrospriserdata.

Kilder: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik) og Danmarks Statistik (Varestatistik og Forbrugerprisindeks).

Figur 6.3. Prisudviklingen i den danske værdikæde for fersk rødspætte, januar 2003 – marts 2011, 2008 = 100

Anm.: Priser er vist i årets priser og prisniveau for 2008 er angivet i kr. pr. kg. levende vægt. Engrospris kendes alene på kvartalsbasis og for engrospriserne mangler data i flere perioder.

Kilder: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik) og Danmarks Statistik (Varestatistik og Forbrugerprisindeks).

Priser på fersk torsk varierer ens

... og derfor ingen konkurrenceproblemer

For fersk hel torsk udvikler landings-, engros- og detailpriserne sig nogenlunde ens over tid i perioden, idet landingsprisen dog stiger mere end detailprisen i 2007 og mindre i 2009-2010. Dette indebærer, at prisændringer i ét led i kæden transformeres til de øvrige led, hvorved bruttoavanceerne ikke ændres væsentligt. Der er således ikke indikationer på, at der skulle være væsentlige ændringer i konkurrencesituationen.

Landings- og engrospris på fersk rødspætte falder, forbrugerpris stiger ...

Mønstret er anderledes for fersk rødspætte. Detailprisen har en generel opadgående tendens i perioden, dog med et mindre prisfald i 2008-2009. Landings- og engrosprisen udvikler sig ens i perioden med en faldende tendens, specielt efter 2007. Dette indebærer, at der fra efteråret 2008 og frem er en stadig stigende forskel mellem detailpris på den ene side og landings- og formentlig engrospris på den anden. Prisfald på landinger er så-

**stigende avance til
fiskehandlere og
supermarkeder**

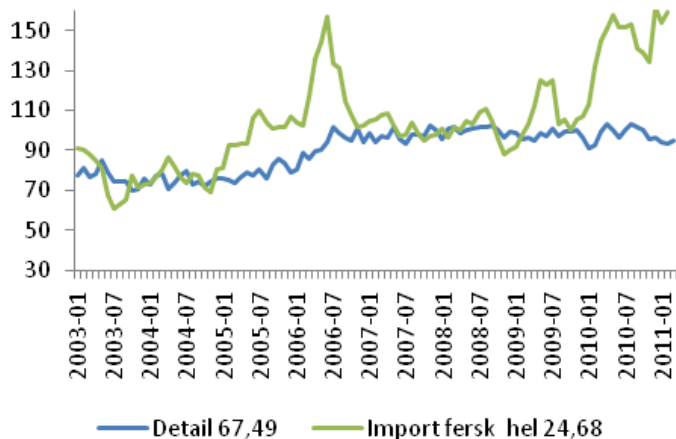
ledes ikke givet videre til forbrugerne. Landingspriserne er gennemsnittet af alle landinger, og eftersom det primært er store rødspætter (størrelse 1), der sælges fersk i detailhandelen, kan prisudviklingen for rødspætte størrelse 1 vurderes. Disse priser følger imidlertid gennemsnitsprisen tæt. Detailhandelens avance er således stigende fra efteråret 2008. Dette formodes primært at tilfalde fiskehandlerne og i mindre grad supermarkederne.

**Årsag asymmetrisk
prisdannelse
eller manglende
konkurrence**

Årsagen kan være stigende anvendelse af markedsmagt, men det kan også være forsinkelse og asymmetri i pristransmissionen i værdikæden. Forsinkelse viser sig ved, at der går nogen tid, fra landingsprisen ændrer sig, til ændringen viser sig i detailprisen, fx som følge af kontraktaftalte priser frem i tiden. Asymmetrien ses ved, at der går længere tid, efter fald i landingsprisen til detailpriserne også falder, sammenlignet med den tid, der går, efter stigninger i landingsprisen til detailprisen også stiger. Forsinkelse og asymmetri er således også et normalt fænomen på fødevarermarkedet i EU i forholdet mellem landmandsråvarepriser og fødevareforbrugerpriser (EU Kommissionen 2009). Er forsinkelse og asymmetri forklaringen på prisudviklingen på rødspætte fra efteråret 2008, må der forholdsvist hurtigt forventes et forbrugerprisfald på ferske rødspætter.

I figur 6.4 fremgår prisudviklingen gennem værdikæden for fersk laks.

Figur 6.4. Prisudviklingen i den danske værdikæde for fersk laks (filet og i stykker), januar 2003 – marts 2011, 2008 = 100

Anm.: Priser er vist i årets priser og prisniveau for 2008 er angivet i kr. pr. kg. levende vægt.

Kilder: Danmarks Statistik (Udenrigshandelsstatistik og Forbrugerprisindeks).

Detailprisen på fersk laksefilet og importpris på fersk laks varierer ens; dog midlertidig forskel siden 2009

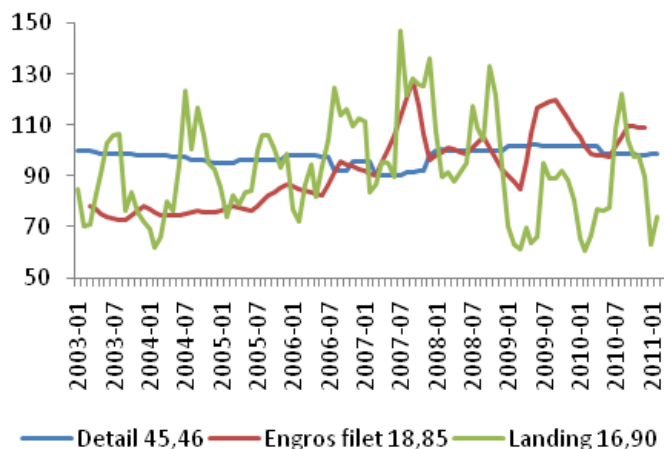
Laks, der spises og forarbejdes i Danmark, er næsten udelukkende importeret og primært fra Norge. Importprisen på fersk hel laks fremgår sammen med detailprisen på fersk laks, hele og i stykker. Begge priser er stigende, og de varierer nogenlunde ens over tid, dog stiger importprisen væsentligt mere i efteråret 2008 og frem, såvel som importprisen stiger i forhold til detailprisen 2005-2007. Årsagen til importprisstigningerne fra efteråret 2008 er faldende forsyning på verdensmarkedet for laks som følge af sygdomsproblemer i den chilenske lakseindustri. Situationen i 2005-2007 skyldes ophævelsen af EU's mindstepriser på import af norsk laks.

Avancen på fersk laksefilet faldende i dansk en gros- og detailhandel

Bruttoavancerne på fersk laksefilet er faldende som helhed i dansk engroshandel, supermarkeder og fiskehandlere, hvilket indikerer, at der ikke er konkurrenceproblemer.

Prisudviklingen gennem værdikæden for frosne produkter er angivet i figur 6.5 og 6.6 hhv. for frosne torskefileter og løsfrosne pillede rejer.

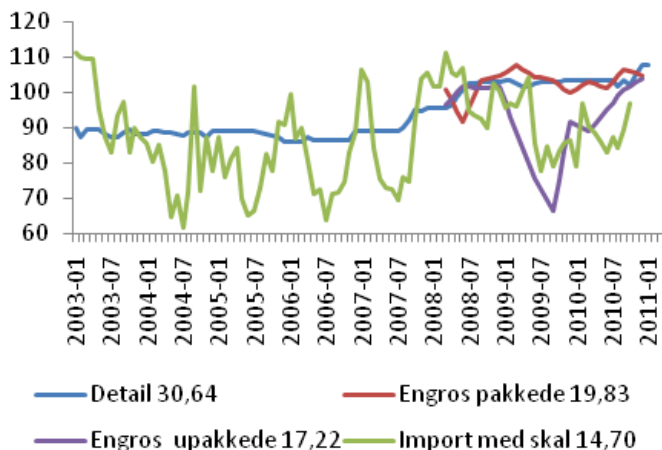
Figur 6.5. Prisudviklingen i den danske værdikæde for frosset torskefilet, januar 2003 – marts 2011, 2008 = 100

Anm.: Priser er vist i årets priser og prisniveau for 2008 er angivet i kr. pr. kg. levende vægt. Engrospris kendes alene på kvartalsbasis og for engrospriserne mangler data i flere perioder.

Kilder: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik), Danmarks Statistik (Varestatistik og Forbrugerprisindeks) og egne undersøgelser af detailpriseniveau.

Figur 6.6. Prisudviklingen i den danske værdikæde for løsfrosne pillede rejer, januar 2003 – marts 2011, 2008 = 100

Anm.: Priser er vist i årets priser, og prisniveau for 2008 er angivet i kr. pr. kg. levende vægt. Engrospriserne er angivet for løsfrosne rejer hhv. færdigpakkede i små poser og kasser større end 2 kg. til videreforarbejdning. Det er antaget, at 75 % af disse består af pillede rejer og 25 % af hele rejer med skal. Importprisen er for frosne rejer med skal. Engrospris kendes alene på kvartalsbasis, og for engrospriserne mangler data i flere perioder.

Kilder: Danmarks Statistik (Udenrigshandelsstatistik, Varestatistik og Forbrugerprisindeks) og egne undersøgelser af detailprisniveau.

Avancer stigende siden 2009 i mellemlid, men faldende i supermarkeder og hos fiskerne

Frosset torskefilet sælges bl.a. i supermarkederne til en nogenlunde konstant pris i hele perioden. Engrosprisen er mere varierende, men med en opadgående tendens indtil omkring 2008, hvorefter den bliver mere konstant. Landingsprisen følger engrosprisen indtil 2008, hvorefter den etablerer sig på et konstant lavere niveau, dels som følge af faldende udbud fra det dominerende torskefiskeri i Barentshavet, dels som følge af den faldende efterspørgsel der fulgte med finanskrisen. Der er således ikke en tæt samvariation i priserne gennem værdikæden over tid. Bruttoavancerne forøges i mellemlidene (fiskeindustri og engroshandel) på bekostning af supermarkederne og fiskerne. Priserne på frosset torskefilet dannes imidlertid på et verdensmar-

ked, hvor torsk har en lang række substitutter, herunder Alaska-sej, kuller, kulmule og pengasius. Herved vurderes det ikke som sandsynligt, at der anvendes markedsmagt for mellemeddene over for aftagere i væsentligt omfang. Endvidere vurderes det heller ikke som sandsynligt over for leverandører (fiskerne), hvorfor de faldende landingspriser fra efteråret 2008 formodes transformeret videre til engrosprisen på kort sigt.

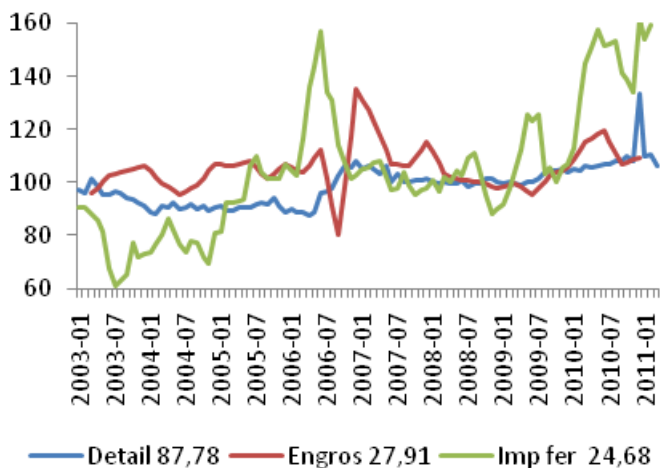
Priserne på frosne rejer samvarierer over tid, avancer uændrede

Detailprisen på løsfrosne pillede rejer er også forholdsvist konstante indtil 2007-2008, hvorefter de stiger og stabiliserer sig på et lidt højere niveau. Danmarks forsyning af rejer stammer primært fra import fra Grønland, hvorfor det mindre danske fiskeri ikke betragtes. Engrosprisen på pakninger større end 2 kg., som sælges til videreforarbejdning til små pakninger med løsfrosne rejer og til produktion af lagerejer, falder også efter 2008 for derefter at stige igen. Engrosprisen for færdigpakkede rejer kendes kun fra 2008 og er nogenlunde konstant herefter. Importprisen på frosne skalrejer falder i 2009 til et lavere niveau end i 2007-2008, for derefter at stige igen i 2010 med nogenlunde tilsvarende mønster som for engrosprisen på pakninger større end 2 kg. Prisændringer i ét led i kæden vurderes således at blive transformeret videre til de øvrige led, dog med lidt forsinkelse, hvorfor der hverken vurderes at være væsentlige ændringer i fordelingen af bruttoavancen i værdikæden eller manglende konkurrence.

... og derfor ingen konkurrence problemer

Prisudviklingen for forarbejdede fiskeprodukter er angivet i figur 6.7 og 6.8 hhv. for røget laks og marineret sild.

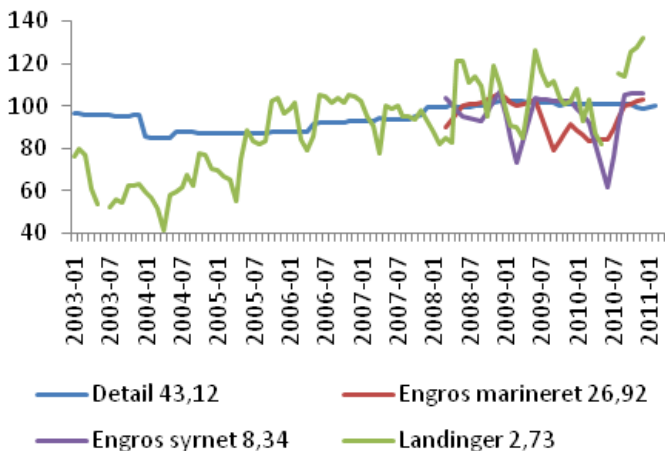
Figur 6.7. Prisudviklingen i den danske værdikæde for røget laks, januar 2003 – marts 2011, 2008 = 100

Anm.: Priser er vist i årets priser og prisniveau for 2008 er angivet i kr. pr. kg. levende vægt. Engrospris kendes alene på kvartalsbasis, og for engrospriserne mangler data i flere perioder.

Kilder: Danmarks Statistik (Udenrigshandelsstatistik, Varestatistik og Forbrugerprisindeks).

Figur 6.8. Prisudviklingen i den danske værdikæde for marineret sild, januar 2003 – marts 2011, 2008 = 100

Anm.: Priser er vist i årets priser og prisniveau for 2008 er angivet i kr. pr. kg. levende vægt. Engrospris kendes alene på kvartalsbasis, og for engrospriserne mangler data i flere perioder.

Kilder: Fiskeridirektoratet (Landingsstatistik), Danmarks Statistik (Varestatistik og Forbrugerprisindeks) og egne undersøgelser af detailpriseniveau.

Relative priser konstante gennem værdikæden for røget laks, samt avancer konstante ... derfor ingen konkurrenceproblemer

Priserne på røget laks på detail- og engrosmarkederne samt prisen på råvareimport (fersk hel laks, jf. ovenstående) stiger alle i perioden og udvikler sig nogenlunde ens. Importprisen på fersk hel laks og engrosprisen på røget laks varierer dog mere end detailprisen på røget laks. Importprisen stiger væsentligt fra efteråret 2008 og i 2005-2007. Dette afspejler sig i priserne i senere led i værdikæden med forsinkelse. Dette indebærer, at der ikke er væsentlige udsving i fordelingen af bruttoavancer i værdikæden, såvel som der ikke er indikationer på konkurrenceproblemer.

Fordeling af silde-avancer uændrede

Prisen på marineret sild i supermarkederne er nogenlunde konstant i perioden. Prisen på syrnede og marinerede sild falder lidt omkring slutningen af 2008. Landingsprisen stabiliserer sig fra 2006 og frem, dog med væsentlige sæsonudsving. For alle led i

kæden ses prisstigninger i slutningen af 2010. Siden 2006 har priserne i de forskellige led i kæden varieret nogenlunde ens, hvorfor der ikke for marineret sild er væsentlige ændringer i fordelingen af bruttoavancer.

Finanskrisen i efteråret 2008 påvirker markederne

I flere af værdikæderne ses et væsentligt skifte i prisdannelsen i efteråret 2008 (finanskrisen). Landingspriser på torsk og rødspætte falder, hvorimod priserne på sild stiger lidt, og importprisen på fersk hel laks stiger meget. Dette skal ses i sammenhæng med, at forbrugerne foretrækker flere billige produkter og færre dyre produkter i krisetid. Udviklingen i importprisen på laks skyldes også problemer i chilensk lakseopdræt.

Detailpriser for frosne og forarbejdede fisk stabile

Endvidere ses, at detailpriserne for frosne og forarbejdede produkter er mere stabile end landings- og engrospriserne, hvilket skyldes mulighed for lagring i de senere led i værdikæden. På ferskmarkederne er der variation i alle dele af kæden.

Rødspættepris uforklarlig

Endelig kan det stigende spænd mellem landings- og forbrugerpriser for fersk rødspætte indikere ineffektiv prisdannelse og manglende konkurrence. Det kan dog også skyldes asymmetri i prisdannelsen, da det tager tid, før prisændringer transformeres ud til hele værdikæden.

Ingen indikationer på væsentlige konkurrenceproblemer, men supermarkedskæders rolle kan undersøges

Udviklingen i priserne gennem værdikæderne for de forskellige fiskeprodukter peger, ligesom de øvrige forhold, i retning af, at større konkurrenceproblemer ikke er sandsynlige. Tre dominerende supermarkedskæder kan potentielt udøve markedsmagt (for fiskeprodukters som for andre dagligvarer), specielt over for leverandører i indkøbet. Men der er ingen indikationer af, at det rent faktisk gør det. Om det er tilfældet for fiskeprodukter, og hvis det er, hvordan det giver sig udslag, kræver en nærmere analyse.

Offentlige konkurrenceforbedrende tiltag unødvendige

Der forekommer således ikke, bortset fra for en nærmere vurdering af supermarkedernes rolle på fiskemarkederne vedr. indkøb, at være behov for konkurrenceforbedrende offentlige tiltag. Forøget samarbejde gennem værdikæden med henblik på at imøde-

komme forbrugernes individuelle præferencer for fx kvalitet og tilgængelighed af konkrete fiskearter og produkter kan effektivisere værdikæden. Dette gælder dog alene, hvis forbrugerne er villige til at betale for dette. Endvidere kan tilgangen af nye virksomheder være samfundsøkonomisk fordelagtigt, da de forøger konkurrencen, fx ved at springe mellemlæddene over gennem direkte salg fra fiskere til forbrugerne eller fiskehandlere. Direkte salg i fødevarebranchen anvendes dog i meget begrænset omfang, bl.a. som følge af at de primære producenter bliver konkurrenter med deres normale kunder i mellemlæddene (Hansen 2005). Internetbaseret salg også af fisk direkte til forbrugerne kan dog godt tænkes forøget i fremtiden. Endelig vil større enheder i den danske fiskeindustri bedre kunne matche et pres fra supermarkedskæderne, både på hjemme- og eksportmarkederne. Således er Danmark det leverandørland af fisk til EU, der har den mest differentierede eksport (Nielsen 2005).

6.4.3. Eksternaliteter på internationale fiskemarkeder

Danske priser afhænger af global forsyning, som afhænger af global forvaltning

Priserne på fisk dannes på internationale markeder, og som følge heraf er også danske priser afhængige af forsyningssituationen på verdensmarkederne. Den globale forsyning af fisk afhænger videre af forvaltningen af fiskeri og akvakultur globalt. Dansk forsyning og forvaltning er af mindre betydning for prisudviklingen på danske fisk, idet Danmark udbyder en forholdsvis beskeden andel af den globale forsyning af de enkelte fiskeprodukter.

Dårlig global fiskeriforvaltning giver høje priser også i Danmark

Generelt er verdens fiskerier dårligt forvaltet. Således skønner FAO (2011), at 82 % af verdens fiskebestande er overudnyttede, nedfiskede, under genopretning eller fuldt udnyttede. Endvidere skønner UNEP (2010), at den globale overkapacitet er mellem 80-180 %. Verdens fiskerier er således hverken velforvaltede biologisk eller økonomisk, selvom fiskeriforvaltningen er forbedret i de seneste årtier. Konsekvensen af global overkapacitet er nedfiskede bestande og mindre fangst end under et velreguleret

ret fiskeri. Dette indebærer højere landingspriser, end hvis alle fiskerier var godt forvaltede. Dette betyder, at forbrugerne globalt og i Danmark oplever højere priser på vildtfangede fisk, end hvis fiskerierne havde været godt forvaltede, når prisændringer transformeres gennem værdikæden.

Dårlig forvaltning af global akvakultur giver lave priser også i Danmark

Forvaltningen af global akvakultur, som i 2008 stod for 47 % af den globale forsyning (FAO 2011), er rettet mod andre faktorer end i fiskeriet, herunder forurening med kvælstof og forfor samt arealanvendelse til opdræt både til lands og til vands. Forvaltningen af akvakultur er forskellig, men i mange lande er der givet tilladelse til arealanvendelse samt et vist niveau af forurening, uden at der betales herfor. Under optimal forvaltning betales for arealanvendelse, såfremt denne har en alternativ anvendelsesmulighed eller bidrager til opretholdelse af sunde akvatiske økosystemer. Der betales også for forurening i et omfang, så skadelige virkninger reduceres. Såfremt der ikke betales, som tilfældet er i mange lande, afspejler produktionsomkostninger ikke de fulde omkostninger ved opdræt. Dette indebærer, at produktionen er større og priserne på opdrættede fisk globalt er dermed lavere, end hvis sektoren var velforvaltet. I det omfang prisændringer på markeder domineret af opdrætsfisk transformeres gennem værdikæden, oplever forbrugerne globalt og i Danmark lave priser som følge af dårlig forvaltning af akvakultur.

I Danmark er fiskeriforvaltningen forholdsvis god; forvaltningen af akvakultur kan blive god

Fiskeriet i Danmark vurderes, modsat for mange andre landes fiskerier, med introduktionen af individuelt omsættelige kvoter fra 2003 og fartøjskvoteandele i 2007 at være forholdsvis velforvaltet. Dog vurderes fleksibiliteten af fartøjskvoteforvaltningen at kunne forøges ved at fjerne tilknytningen mellem kvoteandele og fartøjer, og herigennem gøre det muligt at sælge kvoteandele uden fartøj. Dansk akvakultur vil også blive godt forvaltet, såfremt Akvakulturudvalgets anbefalinger fra 2010 om at introducere individuelt omsættelige kvoter på kvælstof i akvakultur besluttet. På trods af god forvaltning i Danmark påvirkes danske forbrugere af dårlig forvaltning andre steder i verden, idet Danmark er en integreret del af de internationale fiskermarkeder.

6.4.4. Manglende information i den danske værdikæde for fisk

Fokus på manglende information og informationseffektivisering

I det følgende vurderes, i hvilket omfang der er fuld information om fiskeprodukter, der distribueres gennem værdikæden for fisk. Endvidere diskuteres effektivisering af informationsstrømmen med henblik på at imødekomme forbrugernes præferencer i størst muligt omfang.

Produktkarakteristika bestemmer forbrugernes køb af fisk

Anskuet fra en økonomisk-teoretisk synsvinkel omhandler den relevante information produktkarakteristika, som er bestemmen- de for om forbrugerne køber et produkt (Lancaster 1966). Er der fuld information om et produkts karakteristika, kan forbrugerne træffe de ”rigtige” købsbeslutninger på et fuldstændigt grundlag og herigennem opnå størst mulig nytte af købet. Samtidig kan producenterne indrette sig bedst muligt efter forbrugerne præfe- rencer. Har forbrugerne ufuldkommen information, kan infor- mationsstrømmen effektiviseres. Forudsætningen for, at dette er samfundsøkonomisk hensigtsmæssigt er, at forbrugerens villig- hed til at betale for tilvejebringelsen af informationen overstiger omkostningen. Karakteristika ved køb af fisk er forklaret i tabel 6.12.

Tabel 6.12. Produktkarakteristika ved køb af fisk

	Forklaring	Eksempler
Søge	Forbrugeren kan bedømme produk- tets karakteristika før købet ved at un- dersøge det	Friskhed, vurderet ved at se på fx konsistens, øjne og blodspor
Erfaring	Forbrugeren kan ikke bedømme pro- duktets karakteristika, før de spiser det	Kvalitet af fx frosset filet
Tillid	Forbrugeren kan ikke bedømme pro- duktet, heller ikke når det er spist	Fangstplads og fiskerimetode

Kilder: Caswell (1997).

Ikke fuld informa- tion om tillidska- rakteristika

For søge- og erfaringskarakteristika kan forbrugeren vurdere ka- rakteristika som fx friskhed og kvalitet af frosset filet hhv. før og efter køb. Da fisk samtidig er en vare, der købes igen og igen, indretter forbrugeren køb efter erfaringer, og der er høj grad af

fuld information. Karakteristika relateret til fødevarer sikkerhed er også erfaringskarakteristika, men i forhold til forbrugerinformation er de mindre relevante, da fødevarer alene bør udbydes, når de er sikre at spise. Tillidskarakteristika inkluderer oplysninger om fangstplads og fiskerimetode, herunder om fisken stammer fra et bæredygtigt forvaltet fiskeri. Tillidskarakteristika kan forbrugeren ikke på noget tidspunkt identificere, hverken før eller efter køb. Tillidskarakteristika har forbrugeren sjældent fuld information om og i det følgende fokuseres på disse.

... som fangstplads og fiskerimetode

For vildtfangede fiskeprodukter er de væsentligste tillidskarakteristikks oplysninger om fangstplads og fiskemetode. Dette kan bl.a. inkludere oplysninger om, hvorvidt fisken stammer fra et bæredygtigt forvaltet fiskeri, om fangstmetodernes skånsomhed for havbund, bifangster, udsmid, CO2 påvirkning fra fiskeskibes motorer og andre miljøeffekter. Tillidskarakteristika kan også omhandle etiske forhold i produktionen, fx vedr. social ansvarlighed i de dele af produktionsprocessen der er lokaliseret i udviklingslande.

Fiskeren har fuld information, som potentielt kan sælges

Fangstplads og fiskerimetode er i de fleste tilfælde ikke informationer, der følger med, når forbrugerne køber fisk. Hverken på fersk fisk eller angivet på emballagen for frosne eller forarbejdede produkter. Forbrugeren mangler denne information og opnår derfor ikke mulighed for at vælge mellem billig fisk, eller fisk der er fisket med skånsomme metoder og stammer fra et bæredygtigt forvaltet fiskeri. Samtidig belønnes fiskeren ikke for fx at fiske skånsomt. Fiskeren ved derimod, hvor fisken er fanget og med hvilken metode og har derfor fuld information. Det er således muligt at give forbrugeren fuld information. Fiskeren har viden om produktkarakteristika ved fisk, som kan "sælges" sammen med fisken, hvorved der kan opnås en bedre pris.

Informationstilvejebringelse er effektivitetsforbedrende, men

Informationen kan tilvejebringes af det offentlige eller af private. Det afgørende for, om informationstilvejebringelsen er effektivitetsforbedrende er, om de samfundsøkonomiske fordele er større end de samfundsøkonomiske ulemper. De samfundsøko-

kun hvis forbrugere vil betale

nomiske fordele afspejles af forbrugernes villighed til at betale for informationen, hvor de samfundsøkonomiske ulemper er omkostningerne gennem hele værdikæden ved at tilvejebringe informationen. Fordelene skal være større end ulemperne, hvis informationstilvejebringelsen skal være samfundsmæssigt effektivitetsforbedrende²³.

Tilsvarende situation i akvakultur

For opdrættede fisk er situationen den samme, dog er produktkarakteristika anderledes. Væsentlige produktkarakteristika er relateret til opdræt af økologisk fisk, herunder begrænset anvendelse af medicin og hjælpestoffer, og at foderet er økologisk. Også fiske sundhed, primært bestemt af tæthed og vandgennemstrømning i dambrug, og udledninger af kvælstof og fosfor pr. kg. produceret fisk, er en væsentlig produktkarakteristika. Opdrætterne kan under de samme forhold som fiskerne ”sælge” viden om disse produktkarakteristika til forbrugerne.

Informationstilvejebringelse alene effektivt hvis betalingsvillighed overstiger omkostninger

Muligheden for at effektivisere værdikæden gennem forøgelse af informationsstrømmen til forbrugerne eksisterer således, såfremt forbrugerne er villige til at betale ekstra for informationen, og såfremt betalingsvilligheden overstiger omkostningerne ved tilvejebringelsen. Endvidere kan presset komme fra detailkæderne tilbage i værdikæden, gennem direkte pres på deres leverandører til fx alene at levere fisk der stammer fra bæredygtigt forvaltede fiskerier.

Sporbarhedssystemer komplekse og kan være omkostningskrævede

Tilvejebringelsen af informationer kræver udvikling af sporbarheds- og dokumentationssystemer, hvor den fisk, forbrugeren køber, kan spores tilbage gennem hvert led i værdikæden. Herigennem får forbrugeren sikkerhed for information om fiskerimetode, hvor fisken er fanget, og om den stammer fra en bæredygtigt forvaltet fiskebestand. Sikkerhed for, at informationen rent faktisk er sand, er vigtig, da forbrugeren ellers ikke har grundlaget for at træffe den ”rigtige” beslutning. Sporbarhedssy-

²³ Dette forudsætter dog at der ikke er indirekte biologiske gevinster gennem valg af mere skånsomme fiskerimetoder, fx skift fra trawl til garn.

stemer er under udvikling i bl.a. Danmark. Området er dog komplekst, da den danske fiskerisektor er en integreret del af de internationale fiskemarkeder. Et fuldt omfattende sporbarhedssystem er derfor omkostningskrævende, og det er ikke eftervist, at omkostningerne ved et system omfattende alle fisk i Danmark og mange informationer overstiger forbrugernes villighed til at betale.

Snævrere informationstilvejebringelse

Udviklingen går på dette grundlag i retning af at tilvejebringe information ved at mærke fiskeprodukter for positive tillidskarakteristika, eksempelvis om fisken stammer fra et bæredygtigt forvaltet fiskeri eller med fangstplads og fiskerimetode. Herved får forbrugeren mulighed for at vælge mellem fiskeprodukter mærket med den angivne snævre egenskab og fiskeprodukter uden disse oplysninger. Normalt med mærkede fisk som de dyreste.

MSC tilvejebringer information om, hvorvidt fisk stammer fra bæredygtigt forvaltede fiskerier

Der eksisterer en række mærkningsordninger for fisk, hvor det mest anerkendte internationalt er Marine Stewardship Councils "Fish Forever". Marine Stewardship Council er en uafhængig tredjepart, som certificerer fisk og dokumenterer, at de stammer fra bæredygtigt forvaltede fiskerier. Også en række danske fiskerier er omfattet, herunder efter sild (atlantoskandisk og i Nordsøen), makrel, torsk (østlige Østersøen) og blåmusling. Mærket er frivilligt og formodes at effektivisere værdikæden for fisk også i Danmark, da fiskerisektoren har betalt certificeringens omkostninger.

Forbrugerinformation kan tilvejebringes sammen med fiskerikontrol

I Danmark er der som grundlag for fiskerikontrol over tid udviklet en række sporbarheds- og dokumentationssystemer, som kan videreudvikles til at tilvejebringe information om fangstplads og fiskerimetode til forbrugerne. Det kan muligvis reducere omkostningerne i forhold til at opbygge nye systemer.

Forsøg med fangstkvoter for at undgå udsmid

Således er der igangværende forsøg med at implementere fangstkvoter på torsk frem for landingskvoter (Fiskeridirektoratet 2011). Ideen er, at den enkelte fisker frivilligt kan tilmelde sig en ordning, hvor udsmid ikke er tilladt, og hvor der samtidig

er elektronisk monitoring og videoovervågning på hvert enkelt fartøj. Hele fangsten skal landes, og som ”betaling” for deltagelsen, forhøjes fartøjets kvote. Ræsonnementet bag forsøget er, at udsnid undgås, og der opnås fuldstændig dokumentation for alle fangster, hvorved der sikres et bedre videnskabeligt grundlag for biologiske bestandsvurderinger.

**Forsøgets evt.
økonomiske for-
delagtighed
ukendt**

Ordningen indebærer, at den enkelte fisker får mulighed for at optimere kvoteanvendelsen, da der kan skiftes fiskeplads eller metode, hvis bifangsterne bliver for store. Samtidig opnås gennem mere information bedre biologisk rådgivning. Der opnås endvidere indtægter fra salg af fisk, der normalt smides ud. Prisen på disse fisk vurderes dog at blive lav, da de må formodes solgt som industrifisk, eller, hvis de kan sælges til konsum, til lav pris, da små fisk generelt har en lav kilopris. Den økonomiske ulempe er, at små fisk kræver lastekapacitet ombord på fartøjer, hvilket kan forkorte fangstrejer og herigennem give ekstraomkostninger. En fordel kan være en højere grad af selektivitet i fiskeriet til fordel for bestandsopbygningen. Der er ikke udarbejdet en samlet vurdering af ordningens økonomiske fordelagtighed.

**Dokumentations-
systemet kan ud-
vides til hele vær-
dikæden**

Der indsamles i dette forsøg allerede i dag detaljerede informationer for en række fartøjer, som kan danne grundlag for en udvidet anvendelse. Ikke kun i første led i værdikæden, men helt til forbrugerne. En udvidet anvendelse af dokumentationssystemet kombineret med anvendelse af informationer i den elektroniske logbog kan medvirke til at effektivisere værdikæden, således at forbrugerne kan træffe de bedst mulige forbrugsvalg, såvel som aktørerne i værdikæden kan indrette sig bedst muligt efter forbrugernes præferencer. Igen forudsætter det, at forbrugernes villighed til at betale for den fremskaffede information overstiger omkostningerne, men, da systemet allerede er etableret til andre formål, er omkostningerne mindre.

**... med lavere om-
kostninger**

Litteraturliste

- Andersen, J. L., M. Nielsen, R. Nielsen og L. C. Sørensen (2008), Fiskeriets Økonomi 2008, Frederiksberg.
- Andersen, J. L., L. Ravensbeck, C. S. Petersen, M. Nielsen, R. Nielsen og P. Andersen (2010), Fiskeriets Økonomi 2010, Frederiksberg.
- Caswell J. (1997), Uses of food labelling regulations, OECD working paper no. 100.
- Europa Kommissionen (2009), A better functioning food supply chain in Europe, tilgængelig på: http://www.ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_16061_en.pdf.
- Fagt, S., A. Biltoft-Jensen, J. Matthiessen, M. V. Groth, T. Christensen og E. Trolle (2008), Danskernes kostvaner 1995-2006. Status og udvikling med fokus på frugt og grønt samt sukker. DTU Fødevareinstituttet.
- Food and Agriculture Organisation of the United Nations (2011), *The State of World Fisheries and Aquaculture 2010*, Available at: www.fao.org/.
- Fiskeridirektoratet (2011), Final Report on the Danish Catch Quota Management Project 2010.
- Hansen, H. O. (2005), Vækst i fødevareindustrien, DJØF Forlag, København.
- Konkurrencestyrelsen (2007), Konkurrenceredegørelse 2007, juni.
- Lancaster K. J. (1966), A New Approach to Consumer Theory, *Journal of Political Economy*, volume 74, pp. 132-57.
- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (2007), Strategi for udvikling af den danske Fiskeri- og akvakultursektor 2007-2013, Den Europæiske Fiskerifond.
- Nielsen M. (2000), A review of Research of Market outlets for Nordic Fishermen, report prepared for the Nordic working group for fisheries research, connected to the Nordic Council of Ministers, Tema Nord Fisheries 2000:524.
- Nielsen, M. (2005), Kortlægning af den globale handel med fisk og fiskeprodukter, rapport nr. 173 fra Fødevareøkonomisk

- Institut, København.
- Nielsen, M., C. L. Jensen, R. Nielsen, C. S. Petersen, L. Ravensbeck (2008), Globale markedsmodeller for laksefisk, fiskemel og olie, herunder data for engroshandel, Rapport nr. 198 fra Fødevareøkonomisk Institut.
- Stockmann Gruppen (2007), Stockmanns-Gruppen's Danmarkskort.
- United Nations Environmental Programme (2010), Turning the Tide on Falling Fish Stocks, Preview Report from the ENEPIEd Green Economy Charts Sustainable Investment Path, Available at: www.unep.org/greeneconomy.

7. For mange om for lidt²⁴

En historisk note om Warmings artikel 'Om "Grundrente" af Fiskegrunde' fra 1911 med genoptryk af artiklen, publiceret i *Nationaløkonomisk tidsskrift*, 49, pp. 499-505.

For 100 år siden skrev Jens Warming i *Nationaløkonomisk tidsskrift* en lille artikel med titlen 'Om "Grundrente" af Fiskegrunde', men som kunne have heddet "For mange om for lidt". I artiklen vises nemlig på en enkel og letforståelig, men også elegant måde, at fri adgang til fiskeriet har en række uheldige konsekvenser og resulterer i overudnyttelse af fiskebestande. Den frie adgang medfører, at der ikke sikres nogen grundrente (ressourcerente), og dermed forhindres et egentligt samfundsøkonomisk overskud. I artiklen påvises også, at et samfundsøkonomisk overskud kan sikres ved at indføre fornuftige fiskerireguleringer, f.eks. ved brug af økonomiske reguleringsinstrumenter som fiskerirettigheder eller betaling for adgang til fiskeriet.

Konklusionerne i artiklen er fortsat nerven i moderne fiskeriøkonomi, selv om teorien er videreudviklet på mange måder og i mange retninger. Warmings resultater er desuden fortsat centrale i tilrettelæggelsen af fiskeripolitikken, hvor nødvendigheden af at regulere er bredt erkendt og udbredt. Kræfterne samles heldigvis mere og mere om at forædle de reguleringsmæssige rammer, som fiskeriet skal fungere under, og ikke om, hvorvidt regulering er nødvendig eller ej.

Warmings originale bidrag blev skrevet på dansk og forblev stort set ukendt frem til begyndelsen af 1980'erne, hvor artiklen uafhængigt af hinanden blev oversat til engelsk og publiceret internationalt to steder, se Hannesson og Anderson, 1981 og Andersen, 1983. Selv om Warming kan siges at være grundlæggeren af fiskeriøkonomien, er det artiklen af Scott Gordon fra

²⁴ Indledningen til dette kapitel er udarbejdet af Peder Andersen.

1954, der normalt fremhæves som den klassiske artikel. Denne artikel udkom i 1954 i *Journal of Political Economy* og er mere teknisk end Warmings artikel, men de centrale konklusioner og ræsonnementer er de samme. Historien om Warmings bidrag inden for fiskeriøkonomi og andre samfundsøkonomiske emner kan der læses om i bl.a. Topp, 2008, Kærgård, Andersen og Topp, 1998 og Kærgård, 1984.

Jens Warming var leder af Det Statistiske Departement i en år-række, og han blev senere professor i beskrivende statistik ved Københavns Universitet. Han blev født i 1873 og døde i 1939.

NATIONALØKONOMISK TIDSSKRIFT

FOR

SAMFUNDSSPØRGSMÅL
ØKONOMI OG HANDEL

UDGIVET AF

NATIONALØKONOMISK FORENINGS BESTYRELSE:
MICHAEL KOEFOED .: EMIL MEYER .: O. B. MUUS .: N. NEERGAARD
MARCUS RUBIN

REDAKTØR

ADOLPH JENSEN

TREDJE RÆKKES NITTENDE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
MDCCCCXI

Om »Grundrente« af Fiskegrunde.

Af

Jens Warming.

Lad os tænke os to Fiskegrunde, A og B, der hver kan afgive for netop 200000 Kr. Fisk aarlig, uden at Bestanden forringes. For at opfiske denne Værdi paa A kræves der 100 Fiskere, der altsaa hver erholder 2000 Kr.; kommer der flere end 100, vil Udbyttet aftage, fordi dette betyder Rovdrift, og er der færre end 100, kan de ikke overkomme at udnytte Grunden fuldt ud. Grunden B ligger imidlertid mere afsides og er mere vidtstrakt, saa at der spildes en Del Tid med at sejle derud og sejle rundt paa Grunden; den er desuden mere urolig, saa at en Del Arbejdsdage gaar tabt ved daarligt Vejr. Der kræves derfor 133 Mand for at naa de 200000 Kr., og hver vil faa 1500 Kr.

Imidlertid kan det under fri Konkurrence ikke tænkes, at Forholdene netop falder saaledes i Lave, at Grundene besøges af henholdsvis 100 og 133 Mand, og at den maksimale Produktion derfor naas. Thi naar der tjenes 2000 Kr. paa A, men kun 1500 paa B, vil nogle Fiskere fra B søge over til A, f. Eks. 14 Mand, hvorefter hver tjener 1630 Kr. Vi har da

A. 114 Mand à 1630 Kr. = 185820 Kr.

B. 119 — — — = 193970 —

33*

Begge Grunde giver altsaa nu en Del mindre end Maksimum, den ene, fordi den udnyttes for stærkt, den anden omvendt. Om nu denne Ligevægtstilstand er mulig, vil dernæst bero paa, hvad der kan tjenes i andre Erhverv, og paa Omkostningerne ved Fiskeriet. Lad os tænke os Omkostningerne ens paa begge Grunde (i Virkeligheden er de antagelig højere paa B, fordi flere Redskaber ødelægges osv.). Lad Omkostningerne være 400 Kr. pr. Mand og den ved andre Erhvervs Konkurrence bestemte Løn successive 1700, 1600, 1500 Kr. osv. Vi har da følgende Tabel:

Løn + Omk.	A		B	
	Antal Fiskere	Ud- bytte	Antal Fiskere	Ud- bytte
2100	95	199500	70	147000
2000	100	200000	80	160000
1900	104	197600	90	171000
1800	108	194400	100	180000
1700	112	190400	111	188700
1600	115	184000	123	196800
1500	118	177000	133	200000
1400	121	169400	140	196000

For begge Fiskegrunde er der Aftagen til begge Sider fra Maksimumspunktet 200000 Kr., men af fuldstændig forskellige Aarsager. Forringelsen opefter er fuldstændig berettiget; den er en uundgaelig Følge af, at det med saa høje Lønninger ikke kan betale sig at udnytte vedkommende Grund fuldt ud. Men Forringelsen nedefter, der som det vil ses gaar i et raskere Tempo, kan ikke forsvares; der spildes Arbejdskraft, og for hver Mand mere, bliver ikke blot det gennemsnitlige, men endog det samlede Udbytte mindre (en Undtagelse fra Loven om Grænseproduktiviteten som

bestemmende for Arbejdslønnen). Det sidste kunde maaske forhindres ved en passende Lovgivning om Undermaalsfisk, Fredningstider, Forbud mod visse Redskaber, der er særlig ødelæggende for Yngelen, osv.; men de fulde 200000 Kr. kan man næppe naa ad den Vej, og at f. Eks. 121 Mand slider i det for at naa, hvad 100 ligesaa let kunde fange, undgaas slet ikke. Den fri Konkurrence gør endog den bedste Grund ringest, jfr. de 3 nederste Linjer, idet Rovdriften der er mest udpræget, indtil 21 Mand for mange, mod 7 paa B.

Staten har imidlertid et saare naturligt Middel til at bringe det hele i Lave, nemlig at opkræve Grundrente af de gode Grunde. Hvis Staten tager Differencen mellem Udbyttet pr. Mand ved Maksimumsdrift og den gængse Løn (+ Omk.), vil der netop komme det Antal Fiskere paa hver Grund, som betinger Maksimumsproduktionen. Er Lønnen 1400, tager Staten for et paa een Person lydende »Fiskekort« til A 600 Kr., til B 100 Kr.; der vil da blive løst 100 Kort til A, hvor hver vil tjene $2000 \div 600 = 1400$ Kr.; og der vil blive løst 133 Kort til B, hvor hver vil tjene $1500 \div 100 = 1400$ Kr. Løses der flere, vil der ikke blive normal Løn; løses der færre, vil der tjenes for meget pr. Mand, saa at Folk vil strømme til. Er Lønnen 1500 eller højere, vil B blive overladt til fri Drift for hvemsomhelst, thi der er ingen Fare for Rovdrift; over 1500 Kr. vil Driften endog blive ekstensiv.

De Penge, Staten saaledes tjener (ved Lønnen 1400 Kr.: 60000 + 13300 Kr.), gør ikke direkte nogen Fisker fattigere; det der svarer til Rovdriftens Fore-

byggelse (30600 + 4000 Kr.), skader ingen. Resten, 38700 Kr., er de overflødiggjorte 21 + 7 (nøjagtig $6\frac{2}{3}$) Fiskeres Løn à 1400 Kr.; disse Mennesker maa altsaa søge Arbejde ved andre Erhverv; men Statens (eller Skatteydernes) forøgede Købeevne kan jo netop forslaa til at overtage den forøgede Produktion saavel i Fiskeriet som i disse andre Erhverv.

Det, der her foreslaas, er i Virkeligheden kun at overføre den samme Planmæssighed til Fiskeriet, som altid har raadet i Landbruget. Hvis der ikke skulde betales mere for Adgang til den gode Jord end til den magre, vilde alle dyrke den gode; men den efter Jordens Kvalitet afpassede Jordrente regulerer Forholdene, saa at det bliver lige fordelagtigt at dyrke de forskellige Jorder. Kun Skade, at Jordrenten gaar i private Lommer. Som en Kuriositet kan nævnes, at en af vore hjemlige Jordreformatorer tænker sig, at alle skulde have Ret til gratis, men personlig, at dyrke et vist Stykke Jord, nemlig enten et mindre Stykke god Jord eller et større Stykke mager. Den herved betingede Fordeling af Arbejdskraften mellem de forskellige Jorder vilde være en helt anden end den, der betinger det størst mulige nationale Udbytte, idet den bedre Jords Indehaver ved overdreven intensiv Drift vilde neutralisere sin lille Lods Jordrente, ganske ligesom de bedste Fiskepladsers »Vandrente« smuldrer bort ved det nu herskende Anarki. En Forskel er det dog, at mere Arbejde altid forøger Jordens Udbytte, om end degressivt, medens det fra et vist Punkt forringer Fiskeriet; Arbejdet ved Fiskeriet bestaar nemlig normalt kun i at tage (høste), men ved Landbruget ogsaa i at give.

Læsere med teoretiske Forudsætninger vil imidlertid indse, at vi endnu ikke er ved Maalet; vi skal nemlig ikke ukritisk tilstræbe den størst mulige Total-Produktion, men maa sørge for, at Grænse-Produktiviteten svarer til andre Erhvervs, d. v. s. at den sidst anvendte Arbejder forøger Total-Udbyttet med samme Sum, som han kunde tjene andetsteds. Heller ikke i Landbruget er det jo Idealet, at naa det størst mulige Total-Udbytte. Til Forstaaelse heraf skal jeg belyse Grunden A lidt nærmere, stadig under Forudsætning af, at Løn + Omk. er 1400 Kr.

De allerførste Fiskere generer slet ikke hinanden; de kan snarere være hinanden til lidt Støtte. Lad os antage, at Udbyttet vokser proportionalt med de første 8 Mand, der hver fisker for 3347 Kr. (Tallet maa være brudt, for at Resultatet kan blive rundt). Nr. 9 forøger Totaludbyttet med 3344 Kr., Nr. 10 med 3330 Kr., og nu gaar det nedefter med 30 Kr. for hver af de næste 50 Mand, 40 Kr. for hver af de næste 20 og endelig 50 Kr. for hver af de sidste 20, saaledes at Nr. 100 giver 30, og Nr. 101 f. Eks. ÷ 200. Vi har da:

8 Mand à 3347	26776 Kr.
1 — à 3344	3344 —
1 — à 3330	3330 —
50 — à fra 3300 til 1830	128250 —
20 — à - 1790 - 1030	28200 —
20 — à - 980 - 30	10100 —

100 Mand

Tilsammen 200000 Kr.

Det vil ses, at de sidste 20 Mand kun forøger Udbyttet med gennemsnitlig 505 Kr., saaledes at de hellere maatte søge andet Erhverv. Hvormange der bør forlade Fiskeriet, beror paa, hvor Grænseproduk-

tiviteten er 1400 Kr. Det vil ses, at Nr. 70 forøger Udbyttet med 1430, men Nr. 71 med 1390; han bør altsaa ikke være Fisker. De 70 Mand vil fiske for 177800 Kr. eller gennemsnitlig 2540 Kr. Hvis Afgiften pr. Fiskekort da sættes til $2540 \div 1400 = 1140$ Kr., vil der netop komme 70 Mand, og i Stedet for de 100 Kort à 600 Kr. vil Staten sælge 70 Kort à 1140, og altsaa indkassere 19800 Kr. mere. Denne Sum svarer til de 30 Fiskeres Arbejde à 1400 Kr. ÷ det formindskede Totaludbytte, altsaa $42000 \div 22200$ Kr., d. v. s. hvad de 30 Mand kan producere mere i andet Erhverv, og dette Kvantum har Staten altsaa netop faaet Raad til at købe. Sammenlignet med fri Drift tjener Staten 79800 Kr., og kan herfor netop købe $121 \div 70$ Arbejderes Produktion, 71400 Kr., + det forøgede Fiskeudbytte, $177800 \div 169400$ Kr.

At de 70 Mand netop angiver den bedste Løsning, kan let prøves paa nogle Eksempler. Vilde man tilstræbe 69 Mand, burde et Kort koste $1156\frac{6}{69}$ Kr., og Staten vilde indkassere 79770 Kr. eller 30 Kr. mindre. Og 71 Mand kunde naas, naar Kortet kostede $1123\frac{57}{71}$ Kr., hvorved Staten vilde faa 79790 Kr. eller 10 Kr. mindre end før. Det samme ses endnu lettere, naar man tænker sig Staten driver Fiskegrunden med lejede Arbejdere à 1400 Kr.; ved at udvide Antallet fra 69 til 70 vilde den tjene $1430 \div 1400$ Kr., men ved at antage endnu een Mand mere, $1390 \div 1400$, altsaa henholdsvis tjene 30 og tabe 10 Kr.

At en Skat paa en Næring kan forøge det gennemsnitlige Udbytte deraf, kendes ogsaa paa andre Omraader. En fast aarlig Afgift af passende Højde

vilde saaledes kunne formindske Antallet af Detailhandlere og Beværtere saa stærkt, at de tilbageværende maaske vilde faa større Netto-Udbytte end før — og uden at Konsumenterne blev ringere betjent. Nylig meddelte Bladene, at de virkelige Jægere mente at ville have Fordel af en Jagtskat, beregnet pr. Jæger, idet Dilettanternes Forsvinden vilde øge Vildt-Bestanden.

Fiskeri-Agiften vilde dog være vanskeligere at administrere, da der kræves en Bonitering af Farvandene; den hertil krævede Sagkundskab vil dog for en stor Del foreligge hos dem, der forvalter Statens Understøttelser til Fiskeriet, f. Eks. hos Biologisk Station, samt hos Østersregalets Administration. Andre praktiske Vanskeligheder vedrører Kontrollen og de internationale Fiskepladser.

Jeg skal endnu blot erindre om, at Staten aarlig støtter Fiskeriet med over $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., hvilket er forholdsvis langt mere end Understøttelsen til Landbruget, saavel beregnet efter Fiskernes Antal (11000 Forsørgere) som efter Udbyttets Værdi (13 Mill. Kr. aarlig).

Litteraturliste

- Andersen, P. 1983. "On Rent of Fishing Grounds": A Translation of Jens Warming's 1911 Article, with an Introduction. *History of Political Economy*, 15, pp. 391-96
- Hannesson, R. and L.G. Anderson, 1981. On "Land Rent" of Fishing Grounds by Jens Warming. *Fisheries Economics Newsletter*, November, i-xvi.
- Kærgård, N. 1984. The Earliest History of Econometrics: Some Neglected Danish Contributions. *History of Political Economy*. 16, pp. 437-44
- Kærgård, N., P. Andersen, and N.-H. Topp. 1998. The Danish Economist Jens Warming – An Odd Genius. In vol 1 of *European Economists of the early 20th Century*, edited by W.J. Samuels. Edward Elgar.
- Topp, N.-H. 2008. The Impact of Open Access to Fishing Grounds: The History of Jens Warming's Model. *History of Political Economy*, 40, pp. 671-688.

Bilagstabel 1.1. Danske kvoter fra 2008 til 2011 (tons)

Fangstområde		2008	2009	2010	2011
Blåhvilling	Farvandene ved Færøerne (færøsk)	5.091	0	0	0
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	13.774	2.044	135	1.163
	Nordsøen og Norskehavet (norsk)	7.600	3.800	1.900	0
Brisling	Den Engelske Kanal	697	642	293	1.762
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	138.126	137.140	135.149	135.998
	Skagerrak og Kattegat ¹⁾	34.843	34.729	34.373	34.843
	Øresund, Bælthavet og Østersøen	54.012	64.753	57.157	30.784
Havgalt	Farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	0	0	0	7.900
Hestemakrel	Farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	6.810	11.048	0	0
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	6.156	9.522	5.107	20.447
	Nordsøen og Norskehavet samt farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen			6.550	8.141
Sperling	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak og Kattegat	109.866	115.329	74.916	0
	Nordsøen og Norskehavet (norsk)	4.750	950	950	0
Tobis	Nordsøen og Norskehavet (EU)	316.722	296.556	280.838	311.324
	Nordsøen (norsk)	19.000	0	0	0
	Skagerrak og Kattegat	14.365	15.960	15.960	0
Industrifisk i alt		731.812	692.473	613.328	552.362
Brosme	Nordsøen og Norskehavet (EU)	62	68	60	53
	Nordsøen (norsk)	163	145	163	165
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen (EU)	14	15	14	12
Byrkelange	Nordsøen og Norskehavet (EU)	7	1	0	4
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen (EU)	7	6	5	4
Dybhavsrøjer	Farvandene ved Østgrønland (grønlandsk) og Færøerne	2.300	2.064	800	2.432
	NAFO-farvande ved Grønland	4.000	4.000	4.000	4.000
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	2.960	3.950	3.540	2.673
	Nordsøen (norsk)	500	500	420	357
	Skagerrak og Kattegat	3.982	4.033	3.401	2.891
Glashvarre	Nordsøen og Norskehavet (EU)	5	30	11	10
Guld laks	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak og Kattegat	1.180	1.180	1.252	1.040

Bilagstabel 1.1. Fortsat

Fangstområde		2008	2009	2010	2011
Havtaske	Nordsøen og Norskehavet (EU))	884	884	972	752
	Nordsøen (norsk)	1.258	1.209	1.258	1.152
Hellefisk	Nordsøen og Norskehavet (EU)	0	0	0	2
Hvilling	Nordsøen og Norskehavet	578	119	154	746
	Skagerrak og Kattegat	202	208	216	929
Ising og skrubbe	Nordsøen og Norskehavet (EU)	1.927	1.927	1.927	1.888
Jomfru-hummer	Nordsøen og Norskehavet (EU)	1.520	1.451	1.436	1.227
	Nordsøen (norsk)	1.183	1.145	1.134	1.135
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen (EU)	4.039	4.196	4.197	3.800
Kuller	Nordsøen, Norskehavet (Norsk zone)	11	0	0	0
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	1.968	1.612	915	1.359
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen	2.056	1.823	1.560	1.688
Kulmule	Nordsøen og Norskehavet (EU)	1.210	1.164	1.195	1.099
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen (EU)	1.655	1.590	1.685	1.531
Laks (stk.)	Øresund, Bælt-havet og Østersøen	75.511	64.184	60.974	51.829
Lange	Farvandene ved Svalbard, Bjørnøen, Barents- og Norskehavet	10	11	8	8
	Farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	12	15	13	11
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	286	310	269	238
	Nordsøen (norsk)	733	682	679	747
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen (EU-zone)	64	79	64	58
Makrel ¹⁾	Farvandene ved Færøerne (færøsk)	3.001	3.982	3.765	0
	Norsk farvand nord for 62°N	9.300	12.300	11.626	13.790
	Farvandene ved Irland, England og Biscayen	1779	1.210	4.833	0
	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen	12.836	13.240	21.265	11.219
Mørksej	Nordsøen, Norskehavet (norsk zone)	16	16	0	0
	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen ¹⁾	9.142	9.699	8.471	5.811
Pighaj	Nordsøen og Norskehavet (EU)	57	32	5	0
	Skagerrak	0	36	0	0
Pighvarre og slethvarre	Nordsøen og Norskehavet (EU)	884	913	742	727

Bilagstabel 1.1. Fortsat

Fangstområde		2008	2009	2010	2011
Rødspætte	Kattegat	2.131	2.131	2.039	1.769
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	9.090	9.453	10.019	12.897
	Skagerrak	8.400	8.496	7.299	6.812
	Øresund, Bælthavet og Østersøen	2.590	2.404	2.083	2.179
Rødtunge og skærling	Nordsøen og Norskehavet (EU)	1.013	1.013	973	953
Sild	Farvandene ved Svalbard, Bjørnøen, Barents- og Norskehavet	31.243	32.045	29.336	19.467
	Nordlig og central Nordsø	44.535	38.727	36.997	41.651
	Sydlig Nordsø og Engelske Kanal	414	0	0	398
	Skagerrak og Kattegat	22.047	15.608	8.000	12.368
	Øresund, Bælthavet og vestlig Østersø (22/24)	9.391	5.014	4.184	2.227
	Østlig Østersø (25/32)	858	3.159	4.414	2.363
Sildehaj	Skagerrak og Nordsøen	27	13	0	0
Skade og røkke	Nordsøen og Norskehavet (EU)	2	11	10	11
	Skagerrak		53	45	45
Skolæst	Nordsøen og Norskehavet (EU)	2	2	2	2
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælthavet og Østersøen (EU)	946	804	804	804
Torsk	Kattegat	465	359	270	118
	Nordsøen og Norskehavet	3.906	4.753	6.098	4.592
	Barentshavet og farvandene ved Svalbard		11	0	0
	Skagerrak	2.594	3.374	3.860	3.078
	Øresund, Bælthavet og vestlig Østersø (22/24)	10.963	9.388	8.176	8.806
	Østlig Østersø (25/32)	7.612	8.602	10.862	12.954
Tunge	Nordsøen og Norskehavet (EU)	677	524	761	482
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælthavet og Østersøen	869	807	664	704
Andre arter	Nordsøen (norsk)	2.502	2.460	2.611	2.440
Konsumfisk i alt ²⁾		234.414	225.345	221.836	200.989
I alt ²⁾		966.226	917.818	864.330	753.351

Anm.: Der anvendes de kendte kvoter pr. 29 marts 2011.

Noter: ¹⁾ Det er muligt, at overføre makrelkvoterne mellem de respektive farvande inden for visse grænser.

²⁾ Gennemsnitssvægten af en laks er sat til 4,5 kg.

Bilagstabel 1.2. Kvoteudnyttelse fra 2008 til 2010 og forventet udnyttelse i 2011 (%)

Art	Fangstområde	2008	2009	2010	Forventet i 2011
Blåhvilling	Farvandene ved Færøerne (færøsk)	96	0	0	32
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	93	6	100	66
	Nordsøen og Norskehavet (norsk)	3	1	0	1
Brisling	Den Engelske Kanal	0	0	0	0
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	53	91	95	80
	Skagerrak og Kattegat	25	29	30	28
	Øresund, Bælthavet og Østersøen	83	92	84	86
Havgalt	Farvandene vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	0	0	0	100
Hestemakrel	Farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	77	53		
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	0	0	0	0
	Nordsøen og Norskehavet samt farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen			90	72
Sperling	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak og Kattegat	30	17	95	47
	Nordsøen og Norskehavet (norsk)	1	5	0	2
Tobis	Nordsøen og Norskehavet (EU)	75	100	101	94
	Nordsøen (norsk)	23	0	0	0
	Skagerrak og Kattegat	87	46	58	0
Industrifisk i alt		60	78	97	83
Brosme	Nordsøen og Norskehavet (EU)	1	2	3	4
	Nordsøen (norsk)	35	33	21	21
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælthavet og Østersøen (EU)	3	5	6	7
Byrkelange	Nordsøen og Norskehavet (EU)	0	0	0	0
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælthavet og Østersøen	2	3	4	5
Dybavsrejer	Farvandene ved Østgrønland (grønlandsk) og Færøerne	25	37	68	43
	NAFO-farvande	91	93	96	93
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	0	0	0	0
	Nordsøen (norsk)	21	44	26	30
	Skagerrak og Kattegat	53	48	33	39
Glashvarre	Nordsøen og Norskehavet (EU)	44	98	59	67
Guldlaks	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak og Kattegat	0	0	0	0

Bilagstabel 1.2. (fortsat)

Art	Fangstområde	2008	2009	2010	Forventet i 2011
Havtaske	Nordsøen og Norskehavet (EU)	24	30	19	24
	Nordsøen (norsk)	87	92	92	90
Hellefisk	Norskehavet (norsk zone)	0	0	0	0
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	0	0	0	0
Hvilling	Nordsøen og Norskehavet	7	67	102	21
	Skagerrak og Kattegat	26	34	19	4
Ising og skrubbe	Nordsøen og Norskehavet (EU)	45	37	31	38
Jomfruhummer	Nordsøen og Norskehavet (EU)	38	34	21	24
	Nordsøen (norsk)	42	34	27	27
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt- havet og Østersøen (EU)	80	86	89	98
Kuller	Nordsøen og Norskehavet (norsk zone)	0	0	0	0
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	25	34	79	46
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt- havet og Østersøen	52	69	73	68
Kulmule	Nordsøen og Norskehavet (EU)	42	39	51	55
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt- havet og Østersøen (EU)	31	40	21	23
Laks	Øresund, Bælt-havet og Østersøen	6	22	44	51
Lange	Farvandene ved Svalbard, Bjørnøen, Barents- og Norskehavet	0	0	0	0
	Farvandene ved Færøerne (EU), vest for Skotland, Irland, England og Biscayen	0	0	0	0
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	12	15	21	24
	Nordsøen (norsk)	62	76	63	67
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt- havet og Østersøen (EU-zone)	93	99	91	100
Makrel	Farvandene ved Færøerne (færøsk) ¹⁾	0	0	0	0
	Norskehavet (norsk) ¹⁾	0	0	2	0
	Farvandene ved Irland, England og Biscayen	1	0	1	0
	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen ¹⁾	208	175	192	100
Mørksej	Farvandene ved Svalbard, Bjørnøen, Barents- og Norskehavet	49	100	0	0
	Nordsøen, Norskehavet (EU), Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen	88	91	95	100
Pighaj	Nordsøen og Norskehavet (EU)	38	64	87	0
Pighvarre og slethvarre	Nordsøen og Norskehavet (EU)	50	54	57	58

Bilagstabel 1.2. (fortsat)

Art	Fangstområde	2008	2009	2010	Forventet i 2011
Rødspætte	Kattegat	41	27	20	29
	Nordsøen og Norskehavet (EU)	91	86	93	90
	Skagerrak	82	66	94	100
	Øresund, Bælt-havet og Østersøen	61	71	69	66
Rødtunge og skærlising	Nordsøen og Norskehavet (EU)	51	49	43	43
Sild	Farvandene ved Svalbard, Bjørnøen, Barents- og Norskehavet	100	101	91	100
	Nordlig og central Nordsø	99	100	99	88
	Sydlig Nordsø og den Engelske Kanal	0	0	0	0
	Skagerrak og Kattegat	99	93	95	70
	Øresund, Bælt-havet og vestlig Østersø (22/24)	90	99	92	100
	Østlig Østersø (25/32)	0	46	53	98
Sildehaj	Skagerrak og Nordsøen	8	35	0	0
Skade og rokke	Nordsøen og Norskehavet (EU)	66	15	88	80
	Skagerrak	0	22	26	26
Skolæst	Nordsøen og Norskehavet (EU)	1	0	0	0
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen (EU-zone)	0	0	0	0
Torsk	Kattegat	59	36	41	94
	Nordsøen og Norskehavet	98	93	93	100
	Barentshavet og farvandene ved Svalbard	0	0	0	0
	Skagerrak	98	89	85	100
	Øresund, Bælt-havet og vestlig Østersø (22/24)	89	87	89	82
	Østlig Østersø (25/32)	93	93	95	94
Tunge	Nordsøen og Norskehavet (EU)	74	91	53	73
	Skagerrak, Kattegat, Øresund, Bælt-havet og Østersøen	70	71	70	66
Andre arter	Nordsøen (norsk)	76	97	96	100
Konsumfisk i alt ²⁾		86	82	86	84
I alt ³⁾		66	78	94	83

Noter: ¹⁾ Det er muligt, at overføre makrellkvoterne mellem de respektive farvande inden for visse grænser.

²⁾ Gennemsnitsvægten af en laks er sat til 4,5 kg.

Bilagstabel 2.1. Anvendte fartøjsgrupper i Fiskeriets Økonomi 2010

Længde	Redskabstype/fiskeri
<12m	Garn/krog Jolle/ruse Snur/garn/trawl Trawl Alle redskaber
≥12m - <15m	Garn/krog Snur/garn/trawl Snurrevod Trawl Alle redskaber
≥15m - <18m	Garn/krog Snur/garn/trawl Snurrevod Trawl Alle redskaber
≥18m - <24m	Garn/krog Snur/garn/trawl Snurrevod Trawl Alle redskaber
≥24m - <40m	Bomtrawl Trawl industri Trawl konsum Trawl blandet Alle redskaber
≥40m	Not Trawl industri Trawl blandet Alle redskaber
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri Muslingefiskeri Østersfiskeri Grønlandsk rejefiskeri Andet Alle specialfiskerier
I alt	

Bilagstabel 2.2. Antal fartøjer fordelt på fartøjsgrupper og på økonomiske størrelsesklasser ultimo 2010

Længde	Redskabstype/fiskeri	Registre- rede fisker- fartøjer	Inaktive registre- rede fisker- fartøjer	Aktive fiskerfartøjer med fangstværdi i kr.			I alt
				≥FOI's mini- mums- grænse	<FOI's mini- mums- grænse ≥50.000	<50.000	
<12m	Garn/krog	772	208	119	162	303	584
	Jolle/ruse	988	456	31	121	380	532
	Snur/garn/rawl	196	47	36	44	69	149
	Trawl	25	6	7	5	7	19
	Alle redskaber	2.001	717	193	332	759	1.284
≥12m - <15m	Garn/krog	43	7	33	1	2	36
	Snur/garn/rawl	40	3	31	3	3	37
	Snurrevod	12	2	10			10
	Trawl	80	0	77	2	1	80
	Alle redskaber	175	12	151	6	6	163
≥15m - <18m	Garn/krog	15	2	13			13
	Snur/garn/rawl	13	2	11			11
	Snurrevod	10	1	8	1		9
	Trawl	68	1	65	2		67
	Alle redskaber	106	6	97	3		100
≥18m - <24m	Garn/krog	9	3	6			6
	Snur/garn/rawl	3		3			3
	Snurrevod	17	1	16			16
	Trawl	54	2	50	2		52
	Alle redskaber	83	6	75	2		77
≥24m - <40m	Bomtrawl	4	1	2		1	3
	Trawl industri	5		5			5
	Trawl konsum	36		36			36
	Trawl blandet	6	3	3			3
	Alle redskaber	51	4	46		1	47
≥40m	Not	4		4			4
	Trawl industri	16		16			16
	Trawl blandet	7	1	6			6
	Alle redskaber	27	1	26			27
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	27		27			27
	Muslingefiskeri	57	9	48			48
	Østersfiskeri	41		24	13	4	41
	Grønlandsk rejefiskeri	1		1			1
	Andet	257	237		4	16	20
	Alle specialfiskerier	383	246	100	17	20	137
I alt		2.826	992	688	360	786	1.834

Bilagstabel 3.1 Total fangstmængde for alle fartøjer (tons hel fisk)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2008-2010	2010	Forventet i 2011
<12m	Garn/krog	6.912	6.415	6.555
	Jolle/ruse	2.058	1.926	2.025
	Snur/garn/rawl	2.510	2.377	2.462
	Trawl	714	533	574
	Alle redskaber	12.194	11.251	11.615
≥12m - <15m	Garn/krog	2.953	3.936	3.888
	Snur/garn/rawl	4.006	4.197	4.264
	Snurrevod	1.472	1.390	1.420
	Trawl	17.820	21.196	18.904
	Alle redskaber	26.250	30.719	28.475
≥15m - <18m	Garn/krog	1.969	2.328	2.400
	Snur/garn/rawl	3.513	4.815	3.731
	Snurrevod	1.261	1.150	1.186
	Trawl	28.551	34.079	31.386
	Alle redskaber	35.294	42.372	38.703
≥18m - <24m	Garn/krog	1.254	1.516	1.585
	Snur/garn/rawl	919	815	.833
	Snurrevod	4.063	4.739	4.731
	Trawl	43.897	48.731	48.840
	Alle redskaber	50.133	55.801	55.989
≥24m - <40m	Bomtrawl	1.194	1.275	1.464
	Snur/garn/rawl	2.492	0	0
	Trawl industri	68.435	54.973	40.462
	Trawl konsum	20.344	23.581	22.203
	Trawl blandet	22.369	13.912	13.257
	Alle redskaber	114.834	93.741	77.386
≥40m	Not	105.381	109.618	81.951
	Trawl industri	206.075	238.407	186.664
	Trawl blandet	129.497	167.714	141.815
	Alle redskaber	440.952	515.739	410.431
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	3.205	3.341	3.437
	Muslingefiskeri	33.478	27.940	33.583
	Østersfiskeri	1.789	1.645	1.919
	Grønlandsk rejefiskeri	5.234	5.696	5.401
	Andet	14	12	14
	Alle specialfiskerier	43.720	38.634	44.353
Ophørte fartøjer ¹⁾		41.838	39.604	
I alt		765.216	827.861	666.953

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Anm.: Gennemsnitsvægten for laks er sat til 4,5 kg.

Noter: ¹⁾ Omfatter fartøjer, der er udgået af flåden inden for det aktuelle år.

Bilagstabel 3.2. Total fangstmængde for kommercielt aktive fartøjer (tons hel fisk)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2008-2010	2010	Forventet i 2011
<12m	Garn/krog	5.326	4.884	4.961
	Jolle/ruse	1.174	1.152	1.164
	Snur/garn/rawl	2.051	1.882	1.997
	Trawl	649	493	535
	Alle redskaber	9.200	8.412	8.656
≥12m - <15m	Garn/krog	2.927	3.921	3.867
	Snur/garn/rawl	3.937	4.172	4.241
	Snurrevod	1.464	1.390	1.420
	Trawl	17.789	21.188	18.894
	Alle redskaber	26.117	30.671	28.422
≥15m - <18m	Garn/krog	1.969	2.328	2.400
	Snur/garn/rawl	3.513	4.815	3.731
	Snurrevod	1.254	1.131	1.165
	Trawl	28.522	33.992	31.372
	Alle redskaber	35.257	42.266	38.668
≥18m - <24m	Garn/krog	1.251	1.516	1.585
	Snur/garn/rawl	919	815	833
	Snurrevod	4.054	4.739	4.731
	Trawl	43.883	48.697	48.806
	Alle redskaber	50.106	55.767	55.955
≥24m - <40m	Bomtrawl	1.191	1.274	1.462
	Snur/garn/rawl	2.492	0	0
	Trawl industri	68.435	54.973	40.462
	Trawl konsum	20.344	23.581	22.203
	Trawl blandet	22.369	13.912	13.257
	Alle redskaber	114.832	93.740	77.385
≥40m	Not	105.381	109.618	81.951
	Trawl industri	206.075	238.407	186.664
	Trawl blandet	129.497	167.714	141.815
	Alle redskaber	440.952	515.739	410.431
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	3.203	3.341	3.437
	Muslingefiskeri	33.361	27.940	33.583
	Østersfiskeri	1.607	1.398	1.623
	Grønlandsk rejefiskeri	5.234	5.696	5.401
	Alle specialfiskerier	43.405	38.376	44.043
I alt		719.870	784.970	663.560

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Anm.: Gennemsnitsvægten for laks er sat til 4,5 kg.

Bilagstabel 3.3 Priser på arter i 2010 og forventede priser i 2011 (kr. pr. kg)

	--- Forventet i 2011 ---				--- Forventet i 2011 ---		
	2010	Scenario 1	Scenario 2		2010	Scenario 1	Scenario 2
Aborre	18,88	17,32	14,55	Lille rødfisk	13,87	13,38	15,92
Alm. hummer	143,38	145,58	109,18	Lyssej	20,56	20,83	19,79
Alm. reje	44,18	44,29	42,08	Makrel	9,67	9,62	7,22
Andre arter	23,92	23,69	23,22	Molboøsters	11,88	11,88	11,88
Ansjos	1,39	1,39	1,32	Mulle	47,42	53,67	59,57
Strømsild	3,73	3,73	3,54	Multe	35,79	35,30	38,13
Bars	46,26	51,76	56,94	Mørksej	6,71	6,73	6,39
Blanke ål	40,30	39,64	53,11	Pighaj	11,59	11,16	12,61
Blæksprutte	21,79	24,33	33,09	Pighvar	51,57	52,14	46,92
Blåhvilling	1,10	1,05	0,99	Pighvar og slethvar	63,27	63,04	56,74
Blåmusling	1,23	1,23	1,05	Pletrokke	11,33	11,33	11,33
Brasen	3,85	3,89	3,97	Regnbueørred*	27,58	27,58	30,34
Brisling	1,12	1,12	1,06	Rokke	16,05	19,86	27,80
Brosme	12,22	12,20	11,59	Rød Knurhane	18,82	17,66	14,13
Byrkelange	16,05	20,72	19,68	Rødspætte	12,78	12,77	11,49
Dybvandsrejer	20,73	20,73	19,69	Rødtunge	37,55	38,15	34,34
Dybvandsrejer	14,68	14,68	13,95	Rødtng. og skærising	31,27	32,01	28,81
Gedde	16,41	15,84	16,63	Sandart	46,54	50,06	52,56
Glashvarre	23,71	23,65	21,28	Sardin	0,87	0,87	0,83
Gråhaj	8,51	9,76	11,81	Sild	2,67	2,70	2,70
Guldlaks	3,41	3,41	3,24	Sildehaj	28,00	26,11	27,94
Gule ål	54,64	54,70	54,70	Skade	10,83	11,23	10,56
Havbrasen	40,21	43,62	45,37	Skade og rokke	11,51	10,38	11,11
Havgalt	0,89	0,89	0,89	Skalle	1,53	1,66	1,89
Havkat	29,46	29,63	28,15	Skolæst	3,86	0,75	0,15
Havtaske	31,77	31,85	30,26	Skrubbe	3,83	3,67	3,30
Hellefisk	59,96	59,50	53,55	Skægtorsk	6,68	6,82	6,48
Helleflynder	55,71	56,07	50,46	Skærising	28,27	28,33	25,50
Helt	31,15	31,58	23,69	Slethvar	36,34	36,61	32,95
Hestemakrel	2,58	2,60	2,47	Smelt	24,00	24,55	20,13
Hesterejer	27,72	27,73	26,34	Småplettet rødhaj	1,98	1,97	1,97
Hjertemusling	3,48	3,47	4,82	Sperling	1,06	1,06	1,00
Hornfisk	7,89	7,81	5,78	Stavsild	2,75	2,75	2,75
Hvilling	5,74	4,89	4,65	Stenbider	6,37	6,24	6,24
Håising	4,19	9,47	9,19	Stor fjæsing	8,89	7,06	6,13
Ising	6,83	6,90	6,21	Storplettet rokke*	9,93	9,93	9,93
Ising og skrubbe	7,01	6,97	6,27	Strømsild	3,73	2,81	2,86
Jomfruhummer	56,01	55,95	41,96	Sømrrokke	25,57	25,57	25,57
Kammusling	13,26	14,80	10,96	Søpindsvin	6,77	4,65	3,35
Karpe	4,00	5,00	8,45	Søstjerne	2,00	2,00	2,00
Knurhane	11,33	10,99	10,44	Taskekrabbe	23,38	24,35	19,72
Krabbe	12,05	16,31	14,63	Tobis	0,91	0,90	0,86
Kuller	9,71	9,65	9,17	Torsk	16,52	16,70	12,53
Kulmule	15,91	15,85	15,05	Troldkrabbe	2,76	3,30	3,59
Kulso	30,68	29,68	27,01	Trugmusling*	5,50	5,60	5,54
Kvabbe	27,20	26,08	25,04	Tunge	77,38	77,69	69,92
Laks ¹⁾	167,93	168,91	185,80	Ørred	19,55	20,90	22,99
Lange	11,42	11,45	10,87	Østers	19,40	19,48	16,55

Anm.: For arter markeret med * er prisen lig den gennemsnitlige pris fra 2006-2008. Note ¹⁾: Laks kr. pr. stk.

Bilagstabel 3.4 Total fangstværdi for alle fartøjer (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2008-2010	2010	----- Forventet i 2011 ¹⁾ -----	
				Scenário 1	Scenário 2
<12m	Garn/krog	105.601	93.446	96.569	89.474
	Jolle/ruse	38.626	38.095	40.486	37.504
	Snur/garn/rawl	31.587	30.745	31.480	29.860
	Trawl	6.417	6.224	6.728	6.523
	Alle redskaber	182.232	168.511	175.263	163.360
≥12m - <15m	Garn/krog	46.222	46.300	44.077	40.857
	Snur/garn/rawl	35.602	37.182	38.452	35.812
	Snurrevud	17.196	14.033	13.849	12.508
	Trawl	108.012	111.391	109.569	112.182
	Alle redskaber	207.032	208.907	205.947	201.359
≥15m - <18m	Garn/krog	44.624	50.442	47.959	44.404
	Snur/garn/rawl	23.366	24.518	23.225	24.195
	Snurrevud	16.598	13.921	14.130	12.937
	Trawl	157.183	186.487	183.428	187.611
	Alle redskaber	241.771	275.368	268.742	269.147
≥18m - <24m	Garn/krog	26.212	30.089	28.748	26.610
	Snur/garn/rawl	17.478	18.655	18.311	17.601
	Snurrevud	61.887	72.362	69.859	63.292
	Trawl	236.508	254.946	260.030	264.196
	Alle redskaber	342.085	376.051	376.949	371.699
≥24m - <40m	Bomtrawl	18.904	18.060	20.116	18.373
	Snur/garn/rawl	24.529	0	0	0
	Trawl industri	77.883	93.649	59.856	65.632
	Trawl konsum	291.046	341.192	325.174	315.809
	Trawl blandet	41.692	30.616	30.500	32.833
	Alle redskaber	454.055	483.518	435.646	432.647
≥40m	Not	308.123	348.853	253.907	275.061
	Trawl industri	254.624	398.633	293.710	324.836
	Trawl blandet	304.620	468.424	373.434	410.138
	Alle redskaber	867.367	1.215.910	921.051	1.010.035
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	65.381	56.580	58.001	60.508
	Muslingefiskeri	47.952	38.636	47.525	48.867
	Østersfiskeri	13.678	13.501	13.183	13.391
	Grønlandsk rejefiskeri	81.849	90.203	85.523	89.799
	Andet	512	497	565	549
	Alle specialfiskerier	209.372	199.417	204.796	213.114
Ophørte fartøjer ²⁾		90.164	76.461	.	.
I alt		2.594.077	3.004.143	2.588.394	2.661.362

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Noter: ¹⁾ Der var i 2010 efterbetalinger i industrifiskeriet på 50,2 mio. kr.

²⁾ Omfatter fartøjer, der er udgået af flåden inden for det aktuelle år.

Bilagstabel 3.5 Total fangstværdi for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2008-2010	----- Forventet i 2011 ¹⁾ -----		
			2010	Scenario 1	Scenario 2
<12m	Garn/krog	80.603	70.150	72.398	67.117
	Jolle/ruse	19.844	19.171	20.528	18.811
	Snur/garn/trawl	24.594	23.788	24.915	23.731
	Trawl	5.353	5.373	5.950	5.755
	Alle redskaber	130.394	118.483	123.792	115.413
≥12m - <15m	Garn/krog	45.737	46.048	43.696	40.514
	Snur/garn/trawl	35.238	36.848	38.142	35.513
	Snurrevod	17.122	14.033	13.849	12.508
	Trawl	107.478	111.097	109.269	111.881
	Alle redskaber	205.574	208.026	204.956	200.415
≥15m - <18m	Garn/krog	44.608	50.442	47.959	44.404
	Snur/garn/trawl	23.366	24.518	23.225	24.195
	Snurrevod	16.542	13.779	13.977	12.799
	Trawl	157.063	186.154	183.212	187.411
	Alle redskaber	241.580	274.892	268.373	268.809
≥18m - <24m	Garn/krog	26.143	30.089	28.748	26.610
	Snur/garn/trawl	17.478	18.655	18.311	17.601
	Snurrevod	61.814	72.362	69.859	63.292
	Trawl	236.306	254.581	259.660	263.860
	Alle redskaber	341.741	375.687	376.578	371.363
≥24m - <40m	Bomtrawl	18.860	18.050	20.101	18.359
	Snur/garn/trawl	24.529	0	0	0
	Trawl industri	77.883	93.649	59 56	65.632
	Trawl konsum	291.046	341.192	325.174	315.809
	Trawl blandet	41.692	30.616	30.500	32.833
	Alle redskaber	454.011	483.507	435.630	432.633
≥40m	Not	308.123	348.853	253.907	275.061
	Trawl industri	254.624	398.633	293.710	324.836
	Trawl blandet	304.620	468.424	373.434	410.138
	Alle redskaber	867.367	1.215.910	921.051	1.010.035
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	65.357	56.580	58.001	60.508
	Muslingefiskeri	47.876	38.636	47.525	48.867
	Østersfiskeri	11.023	11.271	10.378	10.513
	Grønlandsk rejefiskeri	81.849	90.203	85.523	89.799
	Alle specialfiskerier	206.104	196.691	201.426	209.687
I alt		2.446.771	2.873.196	2.531.807	2.608.355

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Noter: ¹⁾ Der var i 2010 efterbetalinger i industrifiskeriet på 47,0 mio. kr. til de kommercielle fartøjer.

Bilagstabel 3.6. Gennemsnitlig fangstværdi for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2008-2010	2010	----- Forventet i 2011 ¹⁾ -----	
				Scenario 1	Scenario 2
<12m	Garn/krog	611	589	608	564
	Jolle/ruse	620	618	662	607
	Snur/garn/trawl	659	661	692	659
	Trawl	669	768	850	822
	Alle redskaber	623	614	641	598
≥12m - <15m	Garn/krog	1.307	1.395	1.324	1.228
	Snur/garn/trawl	1.162	1.189	1.230	1.146
	Snurrevod	1.657	1.403	1.385	1.251
	Trawl	1.338	1.443	1.419	1.453
	Alle redskaber	1.318	1.378	1.357	1.327
≥15m - <18m	Garn/krog	3.346	3.880	3.689	3.416
	Snur/garn/trawl	2.124	2.229	2.111	2.200
	Snurrevod	1.985	1.722	1.747	1.600
	Trawl	2.493	2.864	2.819	2.883
	Alle redskaber	2.525	2.834	2.767	2.771
≥18m - <24m	Garn/krog	4.357	5.015	4.791	4.435
	Snur/garn/trawl	5.826	6.218	6.104	5.867
	Snurrevod	3.863	4.523	4.366	3.956
	Trawl	4.349	5.092	5.193	5.277
	Alle redskaber	4.308	5.009	5.021	4.952
≥24m - <40m	Bomtrawl	11.316	9.025	10.050	9.180
	Snur/garn/trawl	6.690	0	0	0
	Trawl industri	10.159	18.730	11.971	13.126
	Trawl konsum	9.595	9.478	9.033	8.772
	Trawl blandet	7.357	10.205	10.167	10.944
	Alle redskaber	9.266	10.511	9.470	9.405
≥40m	Not	66.026	87.213	63.477	68.765
	Trawl industri	16.253	24.915	18.357	20.302
	Trawl blandet	48.098	78.071	62.239	68.356
	Alle redskaber	32.526	46.766	35.425	38.848
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	2.482	2.096	2.148	2.241
	Muslingefiskeri	881	805	990	1.018
	Østersfiskeri	441	470	432	438
	Grønlandsk rejefiskeri	81.849	90.203	85.523	89.799
	Alle specialfiskerier	1.932	1.967	2.014	2.097
I alt		3.386	4.176	3.680	3.791

Kilde: Udtræk fra Fiskeridirektoratets database 8. februar 2011.

Noter: ¹⁾ Der var i 2010 efterbetalinger i industrifiskeriet på i alt 47,0 mio. kr. til de kommercielle fartøjer.

Bilagstabel 3.7. Gennemsnitlige omkostninger for kommercielt aktive fartøjer for udvalgte omkostningsgrupper (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	----- Brændstof -----			----- Salg -----				----- Vedligeholdelse -----		
		--- Forventet i ---			--- Forventet i ---		----- Forventet i 2011 ----		--- Forventet i ---		
		2009	2010	2011	2009	2010	Scenario 1	Scenario 2	2009	2010	2011
<12m	Garn/krog	35	42	52	58	66	70	65	83	96	93
	Jolle/ruse	26	32	39	49	42	52	47	77	108	100
	Snur/garn/rawl	92	100	129	60	68	73	70	116	135	136
	Trawl	90	107	124	41	63	83	80	68	99	90
	Alle redskaber	45	53	67	56	63	68	63	87	105	102
≥12m - <15m	Garn/krog	75	106	123	155	193	189	175	186	157	160
	Snur/garn/rawl	114	153	204	101	1 8	148	137	156	183	193
	Trawl	168	218	265	100	127	121	123	1 6	188	185
	Alle redskaber	135	178	218	113	147	142	139	168	180	181
≥15m - <18m	Snur/garn/rawl	299	274	404	166	216	206	214	338	266	286
	Snurrevod	72	202	172	294	240	261	239	237	249	279
	Trawl	279	348	432	203	89	278	285	232	258	247
	Alle redskaber	262	324	404	207	274	267	271	247	258	255
≥18m - <24m	Garn/krog	245	287	387	354	488	474	439	518	494	523
	Snurrevod	186	240	290	475	575	571	518	296	369	372
	Trawl	546	723	911	392	514	526	535	4 2	460	458
	Alle redskaber	451	579	729	405	525	532	523	398	43	444
≥24m - <40m	Trawl industri	1.307	1.468	1.982	995	1.774	1.179	1.292	921	927	935
	Trawl konsum	1.746	2.156	2.666	930	870	828	804	880	1.041	1.010
	Trawl blandet	835	1.001	1.369	502	998	1 025	1.103	654	609	678
	Alle redskaber	1.475	1.999	2.500	84	981	881	880	835	999	979
≥40m	Not	5.188	7.076	8.704	1.225	2.102	1.538	1.666	4.343	4.004	4.278
	Trawl industri	1.634	1.876	2.487	1.127	2.504	1.819	2.011	1.500	1.201	1.315
	Trawl blandet	4.47	4.727	6.538	938	2.732	1.865	2.048	4.044	2.764	3.218
	Alle redskaber	2.896	3.334	4.378	1.093	2.495	1.786	1.967	2.581	1.993	2.210
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	384	537	660	52	61	63	65	210	258	264
	Muslingefiskeri	52	78	89	21	18	24	25	117	117	112
	Alle specialfiskerier	151	243	295	30	33	38	39	144	168	167
I alt		360	468	592	218	322	287	291	319	327	333

Bilagstabel 3.8. Totale brændstofomkostninger for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2007-2009	2009	Forventet i 2010	Forventet i 2011
<12m	Garn/krog	5.621	4.480	4.946	6.238
	Jolle/ruse	1.007	797	982	1.204
	Snur/garn/rawl	3.636	3.052	3.601	4.650
	Trawl	955	541	751	869
	Alle redskaber	11.219	8.870	10.280	12.961
≥12m - <15m	Garn/krog	3.717	2.480	3.496	4.070
	Snur/garn/rawl	4.296	3.297	4.756	6.326
	Trawl	16.388	13.442	16.814	20.397
	Alle redskaber	24.401	19.220	25.066	30.793
≥15m - <18m	Snur/garn/rawl	2.713	3.292	3.013	4.441
	Snurrevod	1.692	577	1.616	1.376
	Trawl	19.089	17.869	22.624	28.104
	Alle redskaber	23.494	21.739	27.253	33.922
≥18m - <24m	Garn/krog	1.676	1.469	1.720	2.323
	Snurrevod	3.666	2.788	3.842	4.638
	Trawl	37.603	30.054	36.159	45.530
	Alle redskaber	42.945	34.311	41.721	52.490
≥24m - <40m	Trawl industri	15.042	7.842	7.339	9.912
	Trawl konsum	55.516	43.660	77.602	95.989
	Trawl blandet	5.876	7.518	3.004	4.106
	Alle redskaber	76.434	59.020	87.945	110.007
≥40m	Not	34.871	20.752	28.305	34.817
	Trawl industri	26.740	26.142	30.022	39.785
	Trawl blandet	32.035	31.308	28.361	39.226
	Alle redskaber	93.646	78.201	86.688	113.828
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	12.937	9.223	14.496	17.811
	Muslingefiskeri	4.049	2.982	3.731	4.290
	Alle specialfiskerier	16.986	12.205	18.227	22.101
I alt		289.125	233.566	297.179	376.103

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m, snur/garn/rawl og bomrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Bilagstabel 3.9. Totale driftsomkostninger for kommercielt aktive fartøjer ekskl. aflønning af arbejdskraft og kapital (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2007-2009	2009	Forventet i 2010	----- Forventet i 2011 ----- Scenario 1	Scenario 2
<12m	Garn/krog	44.152	36.356	36.042	38.340	37.735
	Jolle/ruse	10.063	8.082	9.262	9.671	9.536
	Snur/garn/rawl	16.401	12.432	14.995	16.256	16.130
	Trawl	3.119	1.656	2.412	2.573	2.554
	Alle redskaber	73.734	58.525	62.711	66.839	65.956
≥12m - <15m	Garn/krog	24.813	19.235	21.566	21.738	21.285
	Snur/garn/rawl	19.140	15.717	20.010	22.064	21.749
	Trawl	57.263	50.237	56.133	59.613	59.834
	Alle redskaber	101.216	85.189	97.709	103.415	102.868
≥15m - <18m	Snur/garn/rawl	10.829	12.935	11.476	13.204	13.298
	Snurrevod	8.570	6.878	7.471	7.7 1	7.526
	Trawl	66.328	63.903	77.479	81.589	82.004
	Alle redskaber	85.727	83.716	96.427	102.494	102.828
≥18m - <24m	Garn/krog	9.368	8.617	9.766	10.565	10.354
	Snurrevod	27.586	23.469	27.714	29.366	28.507
	Trawl	110.944	96.302	106.378	116.7 1	117.216
	Alle redskaber	147.898	128.387	143.859	156.722	156.076
≥24m - <40m	Trawl industri	42.574	28.097	25.792	26.059	26.628
	Trawl konsum	138.372	113.060	185.173	201.201	200.343
	Trawl blandet	17.001	22.935	9.587	11.129	11.364
	Alle redskaber	197.946	164.092	220.552	238.389	238.334
≥40m	Not	81.932	54.973	68.236	72.537	73.049
	Trawl industri	78.905	88.712	109.195	110.772	113.856
	Trawl blandet	75.129	85.404	73.544	83.807	84.907
	Alle redskaber	235.966	229.088	250.975	267.1 6	271.813
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	29.369	22.169	31.217	34.812	34.885
	Muslingefiskeri	21.174	20.081	18.174	18.707	18.739
	Alle specialfiskerier	50.542	42.250	49.392	53.519	53.625
I alt		893.029	791.248	921.624	988.494	991.500

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m, snur/garn/rawl og bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Bilagstabel 3.10. Total indtjeningsevne for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2007-2009	Forventet i		----- Forventet i 2011 -----	
			2009	2010	Scenario 1	Scenario 2
<12m	Garn/krog	51.654	36.819	34.108	34.058	29.382
	Jolle/ruse	14.711	10.391	9.909	10.858	9.274
	Snur/garn/rawl	11.319	8.117	8.793	8.659	7.601
	Trawl	4.298	2.731	2.961	3.377	3.201
	Alle redskaber	81.983	58.057	55.771	56.952	49.457
≥12m - <15m	Garn/krog	24.922	17.926	24.482	21.958	19.229
	Snur/garn/rawl	16.443	15.026	16.837	16.078	13.765
	Trawl	59.081	44.847	54.964	49.656	52.046
	Alle redskaber	100.446	77.799	96.28	87.692	85.040
≥15m - <18m	Snur/garn/rawl	15.102	6.087	13.042	10.021	10.896
	Snurrevod	10.499	6.940	6.308	6.276	5.273
	Trawl	83.699	72.475	108.674	101.623	105.408
	Alle redskaber	109.300	85.502	128.023	117.920	121.577
≥18m - <24m	Garn/krog	17.166	1 .131	20.322	18.183	16.257
	Snurrevod	31.177	29.644	44.647	40.493	34.785
	Trawl	131.187	108.963	148.203	142.869	146.644
	Alle redskaber	179.530	153.737	213.173	201.545	197.686
≥24m - <40m	Trawl industri	33.703	32.505	67.857	3.797	39.004
	Trawl konsum	136.038	124.820	156.019	123.973	115.466
	Trawl blandet	27.952	34.470	21.029	19.371	21.469
	Alle redskaber	197.693	191.795	244.905	177.141	175.939
≥40m	Not	203.779	140.802	280.618	181.370	202.012
	Trawl industri	.103	110.171	289 .438	182.937	210.980
	Trawl blandet	171.706	189.221	394.880	289.626	325.231
	Alle redskaber	459.588	440.194	964.936	653.934	738.223
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	47.546	23.009	25.363	23.189	25.622
	Muslingefiskeri	53.630	29.745	20.462	28.818	30.128
	Alle specialfiskerier	101.177	52.755	45.825	52.007	55.750
I alt		1.229.717	1.059.838	1.748.917	1.347.191	1.423.672

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m, snur/garn/rawl og bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Bilagstabel 3.11. Total aflønning af arbejdskraft for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2007-2009	2009	Forventet i	----- Forventet i 2011 -----	
				2010	Scenario 1	Scenario 2
<12m	Garn/krog	57.265	47.251	44.967	47.488	44.024
	Jolle/ruse	16.558	14.644	15.930	18.550	16.998
	Snur/garn/rawl	16.471	11.456	14.106	14.943	14.233
	Trawl	4.525	1.513	3.603	4.007	3.876
	Alle redskaber	94.819	74.864	78.606	84.989	79.131
≥12m - <15m	Garn/krog	24.248	17.329	19.604	18.857	17.483
	Snur/garn/rawl	16.578	13.963	19.469	21.781	20.280
	Trawl	51.555	47.251	51.331	52.272	53.521
	Alle redskaber	92.381	78.543	90.404	92.910	91.285
≥15m - <18m	Snur/garn/rawl	9.878	10.054	10.507	10.321	10.752
	Snurrevod	8.254	5.852	5.712	5.871	5.376
	Trawl	62.702	59.524	80.828	79.893	81.724
	Alle redskaber	80.834	75.429	97.046	96.085	97.853
≥18m - <24m	Garn/krog	12.557	11.690	16.014	15.615	14.454
	Snurrevod	26.317	20.244	31.349	28.815	26.107
	Trawl	91.241	79.681	96.359	98.749	100.346
	Alle redskaber	130.115	111.615	143.723	143.179	140.907
≥24m - <40m	Trawl industri	21.679	14.950	26.553	16.429	18.014
	Trawl konsum	85.903	81.277	110.774	107.510	104.414
	Trawl blandet	12.025	15.988	10.361	10.076	10.847
	Alle redskaber	119.608	112.214	147.687	134.015	133.275
≥40m	Not	59.765	38.163	74.620	52.931	57.341
	Trawl industri	46.691	61.592	126.181	92.678	102.500
	Trawl blandet	45.974	54.458	92.873	70.488	77.416
	Alle redskaber	152.431	154.212	293.673	216.097	237.257
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	39.063	26.623	29.661	31.698	33.068
	Muslingefiskeri	31.063	22.589	18.710	24.464	25.155
	Alle specialfiskerier	70.126	49.212	48.371	56.162	58.223
I alt		740.313	656.090	899.510	823.438	837.930

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m, snur/garn/rawl og bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Bilagstabel 3.12. Totalt bruttooverskud for kommercielt aktive fartøjer (1.000 kr.)

Længde	Redskabstype/fiskeri	2007-2009	2009	Forventet i 2010	----- Forventet i 2011 ----- Scenario 1	Scenario 2
<12m	Garn/krog	-5.611	-10.432	-10.858	-13.430	-14.642
	Jolle/ruse	-1.847	-4.253	-6.021	-7.693	-7.724
	Snur/garn/rawl	-5.152	-3.340	-5.313	-6.284	-6.632
	Trawl	-227	1.218	-642	-630	-675
	Alle redskaber	-12.837	-16.807	-22.835	-28.037	-29.674
≥12m - <15m	Garn/krog	674	596	4.878	3.101	1.745
	Snur/garn/rawl	-134	1.064	-2.632	-5.703	-6.515
	Trawl	7.526	-2.404	3.634	-2.616	-1.475
	Alle redskaber	8.065	-744	5.880	-5.218	-6.245
≥15m - <18m	Snur/garn/rawl	5.224	-3.967	2.535	-300	144
	Snurrevod	2.245	1.088	596	404	-103
	Trawl	20.998	12.951	27.846	21.730	23.684
	Alle redskaber	28.467	10.072	30.977	21.834	23.724
≥18m - <24m	Garn/krog	4.609	3.440	4.308	2.567	1.803
	Snurrevod	4.859	9.400	13.298	11.678	8.679
	Trawl	39.946	29.282	51.844	44.121	46.298
	Alle redskaber	49.415	42.122	69.450	58.366	56.779
≥24m - <40m	Trawl industri	12.024	17.555	41.305	17.368	20.989
	Trawl konsum	50.135	43.543	45.245	16.463	11.053
	Trawl blandet	15.927	18.483	10.669	9.295	10.622
	Alle redskaber	78.086	79.581	97.218	43.126	42.664
≥40m	Not	144.014	102.639	205.998	128.439	144.671
	Trawl industri	37.412	48.580	163.257	90.259	108.480
	Trawl blandet	125.732	134.764	302.007	219.139	247.815
	Alle redskaber	307.158	285.982	671.263	437.837	500.966
Specialfiskerier	Hesterejefiskeri	8.483	-3.614	-4.299	-8.510	-7.446
	Muslingefiskeri	22.567	7.156	1.752	4.355	4.973
	Alle specialfiskerier	31.051	3.542	-2.547	-4.155	-2.473
I alt		489.404	403.748	849.406	523.753	585.743

Anm.: Inkluderer fartøjer med en fangstværdi over Fødevareøkonomisk Instituts minimumsgrænser, dog eksklusive snurrevod 12-15m, garn/krog 15-18m, snur/garn/rawl 18-24m, snur/garn/rawl og bomtrawl 24-40m, fartøjer deltagende i østersfiskeri og grønlandsk rejefiskeri og fartøjer klassificeret som andet.

Bilagstabel 4.1. Opsummering af beregnede udviklinger i priser og udbud, 2006-2011

	----- Faktisk pris/kr. pr. kg. -----						----- Skøn/ændring -----	
	2006	2007	2008	2009	2010	feb 2011 ¹	2010	2011
Torsk	17,50	19,78	18,96	14,20	15,69	12,95	Udbud 8 %	13 %
	.	13 %	-4 %	-25 %	10 %	10 %	Pris -10 %	-10 %
Andre torskefisk	10,74	11,12	10,35	9,91	11,76	12,88	Udbud 24 %	11 %
	.	4 %	-7 %	-4 %	19 %	13 %	Pris -15 %	-10 %
Dyre fladfisk	81,82	80,97	69,44	61,87	71,56	71,94	Udbud -1 %	Uændret
	.	-1 %	-14 %	-11 %	16 %	-1 %	Pris 5 %	-5 %
Almindelige fladfisk	14,57	14,54	13,40	9,92	9,44	8,70	Udbud 19 %	10 %
	.	0 %	-8 %	-26 %	-5 %	7 %	Pris -10 %	-10 %
Sild	2,73	2,62	2,73	2,77	3,11	4,35	Udbud -8 %	-27 %
	.	-4 %	4 %	1 %	12 %	65 %	Pris 10 %	25 %
Makrel	8,80	7,64	9,73	6,70	8,34	9,27	Udbud n.a	-2 %
	.	-13 %	27 %	-31 %	24 %	78 %	Pris Uændret	-5 %
Rejer	42,67	47,77	44,13	41,39	47,56	-	Udbud -1 %	-3 %
	.	12 %	-8 %	-6 %	15 %	-	Pris Uændret	5 %
Jomfruhummer	80,73	77,59	59,82	47,13	58,96	76,86	Udbud 2 %	Uændret
	.	-4 %	-23 %	-21 %	25 %	62 %	Pris 5 %	10 %
Muslinger	1,27	1,59	1,09	0,92	1,02	1,44	Udbud n.a	Uændret
	.	25 %	-31 %	-16 %	11 %	-29 %	Pris 5 %	5 %
Industrifisk	1,07	1,20	0,99	0,89	1,46	1,92	Udbud n.a	-16 %
	.	12 %	-18 %	-10 %	64 %	67 %	Pris 20 %	10 %

Noter:

1. Udvikling i januar-februar 2011 i forhold til januar-februar 2010

Summary

The basis of the fishery

Fisheries regulation

The Danish fisheries are regulated on the basis of 30 quota species distributed on 21 different quota waters. In total for 2011 there are 66 quotas of which 9 are quotas for industrial species and the remaining 57 related to consumption species. Furthermore, the fishery for mussels and oysters, which are not regulated using quotas, are subject to individual vessel shares, and vessel licenses are used in the fishery for common shrimps and shrimps in the waters around Greenland. The regulation of Danish fisheries has undergone fundamental changes since 2003 by introduction of individual transferable quotas and individual vessel quota shares in most of the Danish fisheries.

Despite the form of the Danish fishing regulation, the basic conditions for the Danish fishery are determined by the EU common fisheries policy. Central in this overall framework is the determination of “Total Allowable Catches” (TACs), and the subsequent allocation among member states in line with the principle of relative stability.

Days at sea regulation continues

In addition to the TAC/quota system, effort regulation is used to regulate the activity of individual fishing vessels. This is primarily to support the cod recovery plan in the North Sea, Skagerrak and Kattegat. The regulation determines the number of days at sea each vessel is allowed to operate, based on fishing gear and mesh size used by the vessel. From 2009 the regulation is changed to kilowatt-days, which can be permanently transferred to another vessel. This system will remain unchanged in 2011.

Decline in industrial quotas, no quota of Norway pout

In 2011 the total quota volume for industrial species is approximately 552 thousand tonnes. This is a considerable reduction of 10 % compared to 2010. There is no quota assigned for Norway pout, and this is the main reason for the reduced industrial quota.

9% reduction in the total volume of consumption quotas

The total quota volume for consumption species is reduced with 21 thousand tonnes or 9 % to 200 thousand tonnes. The reason for this reduction is primarily found in reduced quotas for mackerel which decrease by approximately 16 thousand tonnes or 40 %, but also the herring quota is reduced substantially, whereas the flatfish quota increases. The important cod quotas in Kattegat and Skagerrak as well as in the North Sea and Norwegian Sea and are reduced in 2011, while quotas increase in the Eastern parts of the Baltic Sea and to some extent in Oresund, the Belts Western part of the Baltic Sea. Overall, the fishing opportunities for cod are 29.5 thousand tonnes in 2011, slightly higher than in 2010.

Reduced fishing fleet will not influence quota utilisation

The new demersal regulation has already resulted in reductions of the Danish fishing fleets, and will most likely continue to do so in the future at a slower pace. However, the reduction is only to a minor extent expected to influence the level of quota utilisation rates when the physical size of the fleet capacity is related to the size of the quotas.

High utilisation rates continues in the industrial fishery

The utilisation of the different industrial species has generally been at a high level. Therefore, the total quota utilisation in the industrial fishery is considered to be around 83 % in 2011.

Historically, the utilisation of the consumption quotas has been very high, and this trend is expected to continue in 2011. A range of the most important quota are expected to have a 100% utilisation rate, although at the end of the year this can be affected by the precision of the continuous ration allocations. An overall utilisation rate of 84 % for the consumption quotas is expected to be the 2011 level.

The fishing fleet

The Danish fishing fleet was reduced in size by 7 vessels be-

Fleet size continues to decrease	tween 2009 and 2010, and consists of 2,826 vessels at the end of 2010. Thus, the trend of the previous year's continues, and the number of vessels has decreased with 45% or more than 2,300 vessels since 1995.
Physically existing capacity and potential capacity	The Danish Directorate of Fisheries deducts from capacity attached to physically existing vessels and capacity which potentially could be activated following renovation or building of a new vessel. In 2010, approximately 76-78% of the capacity measured in tonnage and engine power placed on physically existing vessels while the remaining 22-24% was potential active capacity.
Physical existing capacity also reduced	The total physical existing tonnage was 66,821 GT in 2010, being reduced by 32% since 1995. Total engine power has correspondingly been reduced by 42% since 1995 to a level of 244,444 kilowatts in 2010. In this way potential capacity was 21,525 GT and 70,274 kW in 2010 compared to 19,722 GT and 64,360 kW in 2009.
Commercial vessels comprise 24% of the fleet	The fleet is, as in previous years, divided into economic size categories based on catch revenue levels which are applied in the Account Statistics of the Fishery produced by FOI. In 2009, vessels in the Danish fishing fleet can therefore be classified in one of the following groups: 1) vessels with a catch value of more than 254,545 DKK (the commercial vessels), 2) vessels with a catch value between 261,791 DKK and the VAT limit of 50,000 DKK 3) vessels with a catch value of less than the VAT limit of 50,000 DKK, and 4) vessels without any catches.
Employment continues to fall...	The employment onboard the commercial fleet was reduced from 1,446 persons in 2009 to 1,392 persons in 2010. Since 1995, the total employment in the commercial fleet has been reduced by 69%.
...but the capital per employee rises	By comparing the average crew size with the insurance value of the commercial vessels, an expression of capital intensity is obtained. This rises with vessel size. In 2010, the capital intensity

was 607 thousand DKK and 9,129 thousand DKK per employed person for vessels of less than 12 metres and more than 40 metres respectively. For an average commercial vessel of the whole fleet the capital intensity was 2,429 thousand DKK per employed person, which is substantially higher than in 2009 and constitutes an all-time high and a considerable increase compared to 1995 when it was 1,016 thousand DKK.

Catches and earnings in 2011

All vessels included in the catch forecast

Forecasts for the fisheries economics include the entire active part of the Danish fishing fleet. Despite the non-commercial vessels having a certain impact on the fishery in regard to some key consumption quota, the commercial vessels' catches still make up more than 99% of the total quantity and about 98% of the value in 2010.

Decrease in catch volume in 2011

The estimated total catch volume in 2011 is 667 thousand tonnes, corresponding to a decrease of approximately 19 % compared to 2010 and 13 % below the average level for 2008-2010.

... mainly due to no assigned quotas of Norway pout

The commercial vessels are expected to catch 664 thousand tonnes in 2011, representing a decrease of 15 % compared to the 2010 level. The reason for the lower expected catch is found in no assignment of quotas for Norway pout.

Price developments expected to influence the overall catch value...

If the price level in 2011 is assumed to correspond to the observed in 2010, the catch value for all vessels will fall by 14 % to 2,588 thousand DKK in 2011. If the expected price development in 2011 is accounted for this will have a negative effect on the overall catch value which will thus decrease by 11 % to 2.661 thousand DKK.

...which also influences the commercial vessels

The catch value of the commercial vessels is expected to decrease by 342 million DKK or 14 % to a level of 2,531 thousand DKK if unchanged 2010 prices are assumed. Taking account of the expected price developments, the catch value is expected to

fall by 265 million DKK or 9 % to 2.608 thousand DKK compared to 2010.

**Account statistics
for fisheries**

The cost forecast is based on the Account Statistics of the Fishery produced by Statistics Denmark. There is currently cost information available for 2009 and the preceding years, and it is thus necessary to extrapolate for 2010 and 2011. This is accomplished by accounting for the development of the fishery, inflation and fuel prices.

**Classification of
costs**

Costs are classified into three main groups: 1) operating costs before crew and capital payments, 2) crew payments, and 3) capital payments, including depreciation. The first group is dominated by costs associated with fuel, maintenance and sales.

**Fuel prices are ex-
pected to in-crease
sharply in 2011...**

Fuel prices increased considerably in 2010 compared to 2009 and further increases are expected in 2011. The prices as risen from index 138 in 2009 to 178 in 2010 and are foreseen to reach index 219 in 2011. In 2009 fuel costs accounted for an average 30% of a vessel's overall operating costs compared to the expected values of 32 % in 2010 and 38 % in 2011. Following the expectations of increasing fuel prices, the average fuel costs per vessel are expected to increase to 592 thousand DKK in 2011 compared to 468 thousand DKK in 2010.

**...leading to in-
creasing fuel costs**

**Operating costs
also expected to
increase**

The development in fuel costs has an influence on the average operating costs per vessel which are expected to increase in 2011. The average operating costs are therefore expected to increase to around 1,561 thousand DKK in 2011 when price developments are taken into account and to 1,557 thousand DKK if prices remain at 2010-level. This is increases of 7 % compared to 2010, and 77 % compared to the 2007-2009 average.

**Earning capability
decreases creases
in 2011 compared
to 2010**

The earning capability portrays the surplus available for payment of crew and capital. This is expected to be 2.2 mill. DKK per vessel on average when price changes are accounted for. This represents a reduction of 19 % compared to 2010, but an increase of almost 83 % compared to the 2007-2009 average.

The large variation however is most pronounced for the larger vessels above 24 meter. The development is primarily due to favourable mackerel and industrial fisheries in 2010.

Increase in crew payments compared to 2007-09, but lower than 2010

Crew (wage) payments are often most defined as a percentage of the catch value, sometimes with certain costs deducted. Since the average catch value per vessel is expected to decrease in 2011, as far as the commercial vessels are concerned, this will also result in a decrease in crew payments, when the price development is taken into account. The decrease in crew payments will be 7 % to 1.320 thousand DKK in 2011. Using 2010 prices they are projected to decrease slightly more by an average of 8% per vessel to 1,297 thousand DKK. Crew payments are however expected to receive a payment 81 % above the level observed in 2007-2009 where they averaged 730 thousand DKK per vessel.

Earning capability or gross profit?

The earning capability is regarded as the best indicator of the economic development of small vessels of less than 12 metres. This is because the proportion of crew payments can be overestimated, given the rather special crew structure of an owner and partial support of an assistant.

Decline in gross profits compared to 2010, an increase from 2007-09

For vessels of more than 12 metres gross profit is the preferred economic indicator. Gross profit is defined as the earning capability minus crew costs. Based on this the surplus to pay off the invested capital is secured. The gross profits are expected to increase from 489 mill. DKK in 2007-09 to 586 mill. DKK in 2011 if price developments are taken into account and 524 mill. if 2010 prices are used in the estimation. In comparison the gross profits were 849 mill. in 2010.

Profitability down from 2010, but higher than 2007-2009

If the gross profit of vessels is compared to their insurance value, an expression of profitability is attained which thus indicates the rents relating to the invested capital. Profitability in 2009 and 2010 was respectively 13 % and 27 %, and is expected to reach 19 % in 2011 when price changes are taken into account. If a profitability of 7% is regarded as being the minimum required rent for the invested capital in the fishery, and 10-11%

as one where investors will find it interesting to invest in the fleet there is reason to an overall optimism in the fisheries.

Regulation and profitability

Despite the fact that new regulation of the demersal fishery led to adjustments of fleet capacity only a minor improvement of profitability is expected in 2011 compared to the period 2007-09. Potential benefits of individual catch quotas and slightly improved catch values are mostly expected to be cancelled out by increasing operating costs. Consequently, the economic basis for a number of vessel categories must be viewed as economically unsustainable judging from very low levels of profitability. At the same time, vessels encompassed by the Individual Transferable Quota (ITQ) regulation or vessel quota shares, are overestimated in respect to profitability. This is due to the use of insurance value as an expression of capital value underestimating the overall investments that should include the value of ITQs.

Price development of fish products

The prices on fish products both falls and increases

The price development of fish is of pivotal importance for revenues in the fishery. Estimates of price developments are based on the expected supply on the EU market for groups of fish species. Based on this, price in 2011 is estimated to fall for cod, other cod and ordinary flatfish (10 %) along with expensive flatfish and mackerel (5 %). While a price increase is evaluated on, shrimps and mussels (5 %), lobster and fish for reduction (10 %) and salmon (25 %).

Supply caused by quota termination is the most important reason for price changes

Several conditions can explain the price development in fish products, but in particular the development in supply is important. Supply is among other things determined by the quotas and in 2011 the quotas increases on for example cod where the Barents Sea is important. The supply on other species has fallen, for example the Norwegian spring spawn herring and the supply of salmon continues to be at a low level in the Chilean aquacultures. Further on will the stabilization of the financial crisis, and

the resulting increase in demand put a small pressure on prices, upwards, especially on luxury goods.

Structure of the fish processing sector

118 firms in the fish processing sector

There were 118 firms in the Danish fish processing sector in 2008, 113 of which processed fish for human consumption (the consumption industry) and 5 processed fish for reduction (fish-meal factories). The Danish fish processing sector employed 3,986 full-time employees. 78% of the firms employed less than 50 full-time employees, while only 8% of the firms employed more than 100 employees.

Declining number of workplaces and employment

The structural development in the fish processing sector is characterised by a decline in the number of workplaces from 254 in 1995 to 138 in 2008. The number of full-time employees fell from 6,822 to 3,986 in the same period. The average size of the workplace measured by the number of full-time employees increased from 27 to 29 employees per workplace.

In the analysis of the fish processing sector, firms are distributed into 6 sub-branches according to the use of species in the production and the degree of processing of the products.

Historical production and economic performance

The sub-branch “Mixed production” is the most important

The sub-branch “Mixed production” was economically the most important in 2008 with a turnover of 3.7 billion DKK and 685 full-time employees. “Salmoniods” was the second most important sub-branch with 1,197 full-time employees and a turnover of 2.5 billion DKK. The sub-branch “Shrimp and mussel” was the smallest with a turnover of 0.9 billion DKK and 202 full-time employees. In between was the sub-branch “Fishmeal factories” with a turnover of 2.2 billion DKK and 303 full-time

employees, “Cod- and flatfish” with a turnover of 1.7 billion DKK and 853 full-time employees, and “Herring and mackerel” with 1.5 billion in turnover and 746 full-time employees.

High profitability for “Shrimp and mussel” and “Salmonoids”

The sub-branches with the highest profitability were “Shrimp and mussel”, “Fishmeal factories” and “Salmonoids” with a profitability of 57%, 16% and 11% of the physical capital. The profitability was negative for the sub-branches “Cod and flatfish” and “Mixed production” with profitability of -26% and -1%. The profitability of the sub-branches “Shrimp and mussel”, “Salmonoids” and “Fishmeal factories” is relatively high, whereas the profitability of the rest of the sub-branches is very low.

The number of Kind of Activity Units has been decreasing from 65 in 2009 to 58 in 2010. The production of fish for human consumption decreased 11% in 2010 compared to 2009. Production of fishmeal and oil decreased less than 1% from 2009 to 2010. In 2010, the production based on shrimps and mussels increased compared to 2009, whereas production based on all other species fell. Furthermore, the production of fresh and frozen filet, smoked, prepared and preserved products decreased.

Analysis of the fish value chain in Denmark

Purpose

The purpose of the special chapter this year is to analyze the value chain for Danish fish, from the sea to fork, including pricing and the distribution of the profits through the chain. The chapter further aims to assess how the value chain can be made more efficient.

The fish value chain is described from landing to retail level

The description of the Danish fish value chain follows the added value for fish products from the fishermen’s landings to the products been purchased by the consumers at retail level. The end products of focus include the following: Fresh cod and plaice, frozen cod fillets, smoked salmon, frozen shrimps and marinated herring. The covered period is the years from 2003 to

2010 along with the first months of 2011. A detailed analysis is produced for 2008.

Large import and export of edible fish. Retail sales at 4 billion DKK.

Influxes of edible fish were a total of approx. 1 Million tons in 2008. The total consumption was 127 thousand tons. Both import and export are large. The overall production has a value of approx. 13 billion DKK while the value of the export and retail sales are respectively 17 billion DKK and 4 billion DKK. The supermarkets account for 85 % off the turnover at retail level, while the fishmongers account for the remaining 15 %. The value added is highest in the fishing industry, 1.6 billion DKK, followed by the fisheries by 1.4 billion DKK.

Consumption of fish products between 4 and 5 billion DKK

Consumption of fish products is between 4 and 5 billion DKK in 2008. The consumption of salmon is largest, followed by cod fish and then shrimp, herring and flatfish, which are almost equally important. The consumption of prepared/preserved products are largest followed by fresh fish, while the consumption of frozen, filleted and smoked/salted/dried products are smaller.

Fish consumption of approx. 20 kg per capita

The fish consumption for Denmark in 2008 is estimated to 127,300 tons fish, measured in live weight, equivalent to approx. 20 kg per capita. It is estimated that there has been a moderate increase in fish consumption in recent years.

The operating margin are general low in the involved industries

The operating profit margin is for 2008 calculated for involved industries and it is noted that the operating margins are low. Fishing stands out with a somewhat higher operating margin than other professions, particular for the major vessels over 40 m.

The largest price increases is seen for the fresh products, whole cod and whole plaice

Generally is the largest price increases seen for fresh products, whole cod and whole plaice, and thereby has fresh products also the biggest surplus generated in the value chain. For three of the other products; smoked salmon, frozen cod fillets and frozen shrimps, especially the last two, are a more moderate price increase seen and all in all a lower surplus. This is properly be-

cause the prices for these three products are formed at an international market and it is possible to import similar products if the price becomes too high.

The total surplus generated in the value chain is modest compared to the final consumer prices

For all the 6 examined fish products does it apply, that the total surplus, generated in the value chain, is moderate compared to the final consumer price. The retail level overall takes the largest share of the total surplus generated in the value chain. The fishermen, however, have the second largest share, in relative terms, while the processing level seems to be the level most pressured on their share of the surplus.

Free market forces ensure efficiency in the chain, but market failures must be tackled

The starting point of the analysis is that the free market forces ensure efficiency in the chain without intervention from the public sector, when there are no market failures. If there are market failures such as lack of competition, imperfect information or externalities, the value chain has the potential to become more efficient.

Fish prices is determined internationally

The value chain for fish is international where Denmark is an integrated part of that chain. Fish prices are determined internationally by demand, supply and exchange rates, not by Danish conditions.

Three supermarket chains have potential market power towards the suppliers.

Three supermarket chains dominate the Danish grocery sales inc. fish with a market share of 91 %. The high market share gives market power, but in the sales the power is not used, because the consumers turn to the chains discount stores if the price goes too high. Each of the chains purchases their goods jointly, which implies that the true market share is larger towards the fish supplier than to the consumers. The fishing industry can partially counteract the supermarket chains by focusing on the accessibility.

... but no essential indicators on the use of market

The return in the entire value chain of fish in Denmark is low and does not point to lack of competition, with the possible exception of the extraordinarily low rate of return in the fishing industry which, among other things, could have been caused by

power in the value chain

pressure in the dominant supermarket chains' demand. The purchasing power parities state that the consumers do not pay more for fish than in comparable countries, apart from the high Danish VAT. The prices on a number of the key fish products develop fairly similar over time through the value chain, the profits are quite stable and there are no major indicators of inefficient price formation, except from fresh plaice, where profits are increasing in the wholesale and/or retail. This may be due to inefficient price formation or delays in the price transmission through the value chain.

No need for competition-enhancing measures in the fish value chain

Public competition-enhancing measures with the purpose to make the value chain more efficient are therefore assumed unnecessary. It is however uncertain whether the supermarket chains use market power towards their suppliers, so this is suggested further investigated.

Better global management may increase efficiency in the value chain

The correction of externalities may increase the efficiency in the value chain for fish through improved management of fisheries and aquaculture. Danish consumers will only notice efficiency improvements, so forth the management is improved globally, as Denmark is an integrated part of the international fish markets.

Information can increase but also decrease the efficiency in the value chain

Providing information to consumers about the fishing location, fishing method and if the fish is sustainable produced can improve the efficiency of the value chain for fish, if the payment appetite for the information's exceeds the costs of providing them. In this case the fishermen can sell the information. If this is not the case, the provision will be economically inappropriate. If the information is demanded is it important to target the traceability systems precisely at what consumers want, and no more, as well as it is important to build on existing documentation systems e.g. systems build for fishery control.